

Додаток до Постанови Верховної Ради України «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади про виконану роботу»

ЗВІТ

про виконану роботу

Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади

«Не потоком шумних і галасливих фраз, а тихою, невтомною працею...»

– митрополит Андрій Шептицький

Постановою Верховної Ради України від 19 червня 2025 року № 4511-ІХ створено Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади (далі – Тимчасова слідча комісія).

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Правову основу роботи Тимчасової слідчої комісії складають: Конституція України, Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», Закон України «Про Регламент Верховної Ради України», Кримінальний кодекс України, Закон України «Про судоустрій і

статус суддів», Закон України «Про Вищу раду правосуддя» та інші нормативно-правові акти.

Головою Тимчасової слідчої комісії обрано народного депутата України Власенка Сергія Володимировича (фракція політичної партії Всеукраїнське об'єднання «БАТЬКІВЩИНА»).

Заступником голови Тимчасової слідчої комісії – народного депутата України Бужанського Максима Аркадійовича, члена депутатської фракції «СЛУГА НАРОДУ».

До складу Тимчасової слідчої комісії обрано народних депутатів України:

Бакунця Павла Андрійовича – група «ДОВІРА»;

Божика Валерія Івановича – члена депутатської фракції «СЛУГА НАРОДУ»;

Гнатенко Валерія Сергійовича – члена депутатської групи «ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ»;

Констанкевич Ірину Мирославівну – членкиню депутатської групи «Партія «ЗА МАЙБУТНЄ»»;

Мамку Григорія Миколайовича – члена депутатської групи «ПЛАТФОРМА ЗА ЖИТТЯ ТА МИР»;

Павлюка Максима Васильовича – члена депутатської фракції «СЛУГА НАРОДУ»;

Саврасова Максима Віталійовича – члена фракції політичної партії «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ»;

Ткаченка Олександра Михайловича – члена депутатської фракції «СЛУГА НАРОДУ»;

Третьякову Галину Миколаївну – членкиню депутатської фракції «СЛУГА НАРОДУ»;

Фролова Павла Валерійовича – члена депутатської фракції «СЛУГА НАРОДУ».

Секретарем Тимчасової слідчої комісії шляхом відкритого голосування 19 червня 2025 року було обрано народну депутатку України Устінову Олександрю Юріївну (політична партія «ГОЛОС»).

Кількісний склад Тимчасової слідчої комісії – 13 народних депутатів України.

Основні завдання Тимчасової слідчої комісії визначено у пункті 2 Постанови Верховної Ради України від 19 червня 2025 року №4511-ІХ.

Термін діяльності Тимчасової слідчої комісії – один рік із дня прийняття Постанови.

На виконання вимог статті 5 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», Тимчасова слідча комісія 16 липня 2025 року прийняла рішення про внесення пропозицій Голові Верховної Ради України щодо кількісного та персонального складу Секретаріату Тимчасової слідчої комісії: затверджено кандидатури на посади керівника та головного консультанта Секретаріату Тимчасової слідчої комісії.

З метою забезпечення максимальної відкритості у роботі Тимчасової слідчої комісії, доступності та прозорості її засідань, було створено електронну пошту Тимчасової слідчої комісії (tsk.anticor@rada.gov.ua), створено веб-сторінку на сайті Верховної Ради України (https://www.rada.gov.ua/tsk/tsk_anticor), забезпечено функціонування каналу Тимчасової слідчої комісії на платформі YouTube (<https://www.youtube.com/@tsk.anticor>), де систематично в режимі «наживо» здійснювалась трансляція засідань.

На засіданні Тимчасової слідчої комісії, яке відбулося 16 липня 2025 року, відповідно до пункту шостого статті 12 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», створено консультативно-дорадчий орган при Тимчасовій слідчій комісії – експертну групу, яка складалася з представників адвокатської спільноти, антикорупційних інституцій громадянського суспільства, бізнес-асоціацій та інших представників, які опікуються питанням боротьби з корупцією.

19 серпня 2025 року на засіданні Тимчасової слідчої комісії затверджено персональний склад Консультативно-дорадчого органу (експертної групи) при Тимчасовій слідчій комісії в кількості 24 осіб. На підставі відповідних заяв експертів у подальшому склад Експертної групи змінювався.

До роботи Тимчасової слідчої комісії також залучалась Дослідницька служба Верховної Ради України. Служба здійснювала, на звернення Тимчасової слідчої комісії, підготовку оглядового досьє щодо виявлених у засобах масової інформації, інституцій громадянського суспільства про корупційні скандали, пов'язані з діяльністю правоохоронних та судових органів України.

22 липня 2025 року Дослідницька служба Верховної Ради України надала «Оглядове досьє щодо повідомлень про корупційні скандали, пов'язані з діяльністю правоохоронних та судових органів України (за даними моніторингу окремих медіа)». Служба 18 серпня 2025 року додатково надала інформаційну довідку щодо моніторингу повідомлень стосовно неправомірної діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя, Громадської ради доброчесності. Зазначені матеріали використовувались у

роботі Тимчасової слідчої комісії протягом усієї її діяльності (додаються до цього звіту для публічного ознайомлення та аналізу на 29 аркушах).

Згідно з пунктом другим частини першої статті 7 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», з метою забезпечення повного, всебічного та неупередженого розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, які стосуються діяльності правоохоронних органів, судів та органів судової влади 16 липня 2025 року затверджено календарно-функціональний план роботи Тимчасової слідчої комісії на перше півріччя.

08 січня 2026 року Тимчасова слідча комісія Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади затвердила календарно-функціональний план своєї роботи на наступне півріччя.

Календарно-функціональний план передбачав:

- направлення звернень до правоохоронних органів, судів, органів судової влади та інших державних установ;

- підготовка оглядового досьє щодо виявлених у засобах масової інформації повідомлень інституцій громадянського суспільства про корупційні скандали, пов'язані з діяльністю правоохоронних та судових органів України;

- розгляд та аналіз позицій, поданих експертною групою;

- розгляд та проведення попереднього аналізу скарг, заяв та звернень громадян та організацій;

- аналіз отриманих відповідей на звернення Тимчасової слідчої комісії, узагальнення основних тенденцій та схем порушень, висновки за результатами розслідувань, фактів та свідчень;

- заслуховування посадових осіб правоохоронних органів, заявників, журналістів, експертів та осіб, згаданих у розслідуваннях або інформаційних повідомленнях;

- внесення пропозицій до чинного законодавства України на підставі рішень членів Тимчасової слідчої комісії та членів Консультативно-дорадчого органу (експертної групи) щодо врегулювання окремих питань, пов'язаних із можливими фактами корупції у правоохоронних органах та органах судової влади;

- пропозиції щодо відкриття дисциплінарних проваджень, звернення до правоохоронних органів.

Тимчасова слідча комісія, на виконання вимог Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», систематично працювала у форматі засідань.

Перше засідання Тимчасової слідчої комісії відбулось 19 червня 2025 року. Загалом, за рік роботи Тимчасової слідчої комісії, відбулось 23 засідання, у тому числі:

- у закритому режимі – 3;
- у режимі відеоконференції – 4;
- у змішаному режимі (онлайн, офлайн) та режимі офлайн – 19.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», на кожному засіданні Тимчасової слідчої комісії велись протоколи, стенограма та відеозапис засідання.

Робота Тимчасової слідчої комісії була відкритою та публічно висвітлювалася.

Загалом за період діяльності Комісії (один рік) було складено 21 протокол засідань. При цьому окремі засідання проводилися з оголошенням перерв та продовжувалися у різні дні, що відображено у відповідних протоколах.

Засідання Тимчасової слідчої комісії відвідували представники засобів масової інформації.

Тимчасова слідча комісія зосередила свою увагу на предметі розслідування – можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади.

Нижче наведено узагальнену таблицю з уніфікованою інформацією щодо засідань Тимчасової слідчої комісії, проведених протягом періоду її діяльності. Таблиця містить систематизовані відомості про дати проведення засідань, розглянуті питання, запрошених учасників та прийняті рішення.

Таблиця містить дату проведення кожного засідання, основні питання порядку денного, а також посилання на офіційні стенограми, відеозаписи засідань та документи, що відображають хід обговорень:

Дата	Особи, присутні на засіданні на запрошення Комісії	Кількість присутніх членів Комісії	Стенограма засідання	Посилання на YouTube	Порядок денний засідання
19 червня 2025		10			
16 липня 2025	Заступник Міністра юстиції України Банчук Олександр Анатолійович	11	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/264194.html	https://youtu.be/PrAgWJaQEZM?list=PLa0PV6nKeksAzfPRCYMUgGp4bmxt4A-Bg	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/263845.html
23 липня 2025	Генеральний прокурор Кравченко Руслан Андрійович	12	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/264415.html	https://youtu.be/cS9e_87c1kU?list=PLa0PV6nKeksAzfPRCYMUgGp4bmx4A-Bg	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/264233.html
19 серпня 2025	Голова Національного агентства з питань запобігання корупції Павлушик Віктор Володимирович	11	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/265387.html	https://youtu.be/TZ4dIOhEI1g?list=PLa0PV6nKeksAzfPRCYMUgGp4bmx4A-Bg	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/264888.html
23 вересня 2025		11	Відеоконференція (обговорення внутрішніх організаційних питань)		https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/266209.html

07 жовтня 2025	Голова Консультативно-дорадчого органу (експертної групи) Фомін Ігор Юрійович	7	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/266860.html	https://youtu.be/AGF_ZbU9N0?list=PLa0PV6nKeksAzfPRCYMUgGp4bmxt4A-Bg	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/266508.html
21 жовтня 2025	Голова ВККС – Пасічник Андрій Володимирович	8	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/267605.html	https://youtu.be/QsvSj9h5cLQ	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/266990.html
23 жовтня 2025	Член ВККС – Сабодаш Роман Богданович	7	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/267802.html	https://youtu.be/nlwrk_zcpBA	
28 жовтня 2025		8	Закритий режим		
04 листопада 2025	Голова Експертної групи – Фомін Ігор Юрійович, члени Третього складу Громадської ради доброчесності – Катриченко Тетяна Володимирівна,	8	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/268019.html	https://youtu.be/Nm_srEjGMg?list=PLa0PV6nKeksAzfPRCYMUgGp4bmxt4A-Bg	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/267668.html

	Піскунова Ольга Борисівна, Янкіна Людмила Борисівна				
06 листопада 2025	Директор Державного бюро розслідувань Сухачов Олексій Олександрович	9	Закритий режим	https://youtu.be/0J2dHusK210	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/dijal_tsk_anticor/267743.html
24 листопада 2025		8	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/dijal_tsk_anticor/stenogr_tsk_anticor/268501.html	https://youtu.be/26rEKD5Bv84	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/dijal_tsk_anticor/268250.html
09 грудня 2025	Виконавчий директор ГО «Фундація DEJURE» Жернаков Михайло Володимирович	9	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/dijal_tsk_anticor/stenogr_tsk_anticor/268961.html	https://youtu.be/kxirjPuZ7WE	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/dijal_tsk_anticor/268503.html
15 грудня 2025		7	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/dijal_tsk_anticor/269292.html	https://youtu.be/wJTK8POZ38I?si=GHIFIWxRgNrlWJRf	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/dijal_tsk_anticor/stenogr_tsk_anticor/269293.html
08 січня 2026		9	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/	https://youtu.be/JE8W70DmDQw?si=	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_anticor/

			dijal_tsk_antikor/st enogr_tsk_antikor/ 269910.html	jfJCTcBQ6i51Uo WZ	icor/dijal_tsk_antikor/269 617.html
11 лютого 2026	Заступник Голови, начальник Департаменту кадрового забезпечення Національної поліції України, генерал поліції третього рангу Кобець Сергій Васильович; начальник Управління запобігання корупції Національної поліції України, полковник поліції Звездін Ігор Валерійович	9	https://www.rada.g ov.ua/documents/ts kVRU/tsk_antikor/ dijal_tsk_antikor/st enogr_tsk_antikor/ 270600.html	https://www.youtu be.com/live/9p4IE bKtqeQ?si=VJbN CnLS55XCWlZH	https://www.rada.gov.ua/d ocuments/tskVRU/tsk_ant icor/dijal_tsk_antikor/270 274.html
27 лютого 2026		9	https://www.rada.g ov.ua/documents/ts kVRU/tsk_antikor/ dijal_tsk_antikor/st enogr_tsk_antikor/ 271062.html	Засідання в режимі онлайн з організаційних питань.	https://www.rada.gov.ua/d ocuments/tskVRU/tsk_ant icor/dijal_tsk_antikor/270 907.html
11 березня 2026	Начальник Управління запобігання корупції Національної поліції України, полковник поліції Звездін Ігор Валерійович;	8	https://www.rada.g ov.ua/documents/ts kVRU/tsk_antikor/ dijal_tsk_antikor/st enogr_tsk_antikor/ 271298.html	https://www.youtu be.com/live/31F8 IfAOpQ?si=EKGZ Al6MDBxEodTD	https://www.rada.gov.ua/d ocuments/tskVRU/tsk_ant icor/dijal_tsk_antikor/271 065.html

<p>начальник відділу Управління запобігання корупції Національної поліції України, полковник поліції Лозовий Олег Володимирович;</p> <p>начальник Апарату Голови Служби безпеки України Головаш Олег Олегович; заступник начальника Головного управління з протидії системним загрозам управлінню державою Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України Фонарюк Андрій Анатолійович;</p> <p>заступник начальника Головного управління з протидії системним загрозам управлінню державою Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України Бурченко Костянтин Сергійович</p>				
--	--	--	--	--

25 березня 2026	Директор Бюро економічної безпеки України Цивінський Олександр Ігорович заступник Директора Бюро економічної безпеки України Белоусов Юрій Леонідович	9	Закритий режим.	https://www.youtube.com/live/-EBFsDCYBWc?si=NNjWA4kU-yBZrSn	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/271398.html
29 квітня 2026	Керівник апарату Вищого антикорупційного суду Крикливенко Богдан Володимирович	10		https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/272661.html	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/272274.html
12 травня 2026	Директор Національного антикорупційного бюро Кривонос Семен Юрійович <i>не з'явився на запрошення Комісії.</i> Комісія прийняла рішення визнати причини його неявки <i>неповажними</i> та запросити повторно на 09 червня 2026 року	7		https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/272839.html	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/272722.html
14 травня 2026	Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Клименко Олександр Васильович <i>не</i>	10		https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/st	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/272819.html

	<p>з'явився на запрошення Комісії.</p> <p>Комісія прийняла рішення визнати причини його неявки <i>неповажними</i> та запросити повторно.</p> <p>Комісією було запропоновано на вибір декілька можливих дат для участі у засіданні, однак відповіді не отримано, у зв'язку з чим додатково скеровано запрошення для участі у засіданні на 11 червня 2026 року</p>		enogr_tsk_antikor/272941.html		
09 червня 2026	<p>Директор Національного антикорупційного бюро Кривонос Семен Юрійович не з'явився на запрошення Комісії у зв'язку з відпусткою (про неявку представника НАБУ проінформовано листом за підписом заступника Директора НАБУ напередодні засідання Тимчасової слідчої комісії 08 червня 2026 року).</p>	9	<p><i>Засідання не відбулось.</i></p> <p>Тимчасова слідча комісія зібралася у форматі <i>робочої наради</i>.</p>		

11 червня 2026	Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Клименко Олександр Васильович не з'явився на запрошення Комісії у зв'язку з відпусткою (про неявку представника САП проінформовано листом за підписом Начальника управління процесуального керівництва, підтримання публічного обвинувачення та представництва в суді Спеціалізованої антикорупційної прокуратури напередодні засідання Тимчасової слідчої комісії 10 червня 2026 року).	8	https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/stenogr_tsk_antikor/273606.html		https://www.rada.gov.ua/documents/tskVRU/tsk_antikor/dijal_tsk_antikor/273252.html <i>З голосу внесені зміни до порядку денного засідання щодо розгляду висновків Тимчасової слідчої комісії, затвердження звіту про виконану роботу, затвердження Постанови «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади».</i>
----------------	---	---	---	--	---

Усі висновки Тимчасової слідчої комісії щодо наявності ознак кримінальних правопорушень, адміністративних правопорушень, дисциплінарних проступків або конфлікту інтересів ґрунтуються виключно на отриманих у встановленому законом порядку документах, офіційних відповідях державних органів, поясненнях посадових осіб, матеріалах журналістських розслідувань, експертних висновках та інших джерелах, які підлягають окремій процесуальній оцінці уповноваженими органами.

Звіт Тимчасової слідчої комісії не є актом встановлення юридичної відповідальності конкретних осіб, а слугує підставою для ініціювання передбачених законом процедур перевірки, досудового розслідування, дисциплінарних проваджень та законодавчих змін.

II. ДІЯЛЬНІСТЬ ТИМЧАСОВОЇ СЛІДЧОЇ КОМІСІЇ З АНАЛІЗУ ОТРИМАНИХ МАТЕРІАЛІВ

У своїй роботі Тимчасова слідча комісія приділила увагу виявленню та дослідженню фактів можливих корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та судової влади, зокрема шляхом аналізу отриманих матеріалів, проведення засідань, заслуховування пояснень та показань осіб, залучення експертів Консультативно-дорадчого органу (експертної групи), а також шляхом виявлення проблем і вивчення відомостей та матеріалів, отриманих, у тому числі, й із засобів масової інформації, від органів державної влади, правоохоронних органів, органів судової влади тощо.

За період роботи, починаючи з 19 червня 2025 року, Тимчасовою слідчою комісією отримано близько двісті тридцяти звернень, заяв та скарг, від юридичних, фізичних осіб, установ та підприємств, громадських організацій.

Тимчасовою слідчою комісією проаналізовано, систематизовано та опрацьовано звернення, заяви та скарги і, як наслідок, тематично виокремлено ряд питань, з якими найчастіше звертались особи, а саме щодо ознак:

– зловживання службовим становищем працівниками правоохоронної системи (використання правоохоронних органів, органів досудового розслідування та матеріалів кримінальних проваджень як інструменту тиску на бізнес, розправи з опонентами або зведення особистих рахунків);

– неправомірного впливу на слідство (зловживання впливом на перебіг досудового розслідування, його результати, вибірковість у розслідуванні кримінальних проваджень, перешкоджання реалізації права на захист, тиск на учасників провадження, а також витік службової інформації, несанкціоноване розповсюдження матеріалів кримінального провадження, зокрема у засобах масової інформації);

– зловживання та протиправного використання адміністративного ресурсу (системне переслідування осіб або суб'єктів господарювання з боку представників правоохоронних органів без належних на те правових підстав);

– бездіяльності правоохоронних органів (неналежне реагування на повідомлення про вчинення злочинів, умисне затягування строків досудового розслідування, недотримання принципу розумних строків, приховування злочинів або штучне створення кримінальних проваджень);

– порушення норм кримінального процесуального законодавства щодо встановлення обставин події та осіб, причетних до її вчинення (прийняття слідчими суддями та слідчими необґрунтованих рішень, умисне фальсифікування обвинувачень із корисливих та/або корупційних мотивів, порушення вимог законодавства під час процесуального керівництва досудовими розслідуваннями кримінальних проваджень, що в подальшому встановлено рішеннями суду);

– порушення права на справедливий суд (неналежна та/або неетична поведінка суддів, вчинення ними істотних дисциплінарних проступків, умисне затягування розгляду судових проваджень, неправомірні дії Вищої кваліфікаційної комісії суддів (далі – ВККС) та Вищої ради правосуддя (далі – ВРП), а також виявлення ознак корупційних правопорушень у процесі проведення конкурсів на зайняття посад суддів в апеляційні суди);

– порушення у діяльності ВККС (зокрема, під час кваліфікаційного оцінювання кандидатів на вакантні посади суддів апеляційних судів, ознаки перевищення службових повноважень та несанкціонованого втручання в інформаційно-телекомунікаційну систему);

– можливих фактів зловживання службовим становищем працівниками НАБУ та САП, конфлікту інтересів, приховування або покривання корупційних правопорушень, невнесення відомостей до ЄРДР, бездіяльності під час розслідування кримінальних проваджень, а також можливого вибіркового підходу до здійснення правосуддя.

У скаргах найчастіше порушувалися питання незаконного закриття кримінальних проваджень, маніпулювання доказами та експертизами, витоків інформації досудового розслідування, порушення прав учасників кримінального процесу та використання процесуальних механізмів як інструменту політичного або бізнесового тиску.

Окремий блок звернень стосувався можливих порушень у сфері використання бюджетних коштів, непрозорих механізмів розподілу фінансових ресурсів, незаконного отримання соціальних виплат, корупційних ризиків під час розпорядження державним майном та стратегічними ресурсами, а також

недоліків системи внутрішнього і зовнішнього контролю за діяльністю антикорупційних органів.

Заявники вказували на можливі прояви корпоративної солідарності між окремими правоохоронними та судовими органами, що, на їхню думку, може створювати ризики безкарності посадових осіб та підривати довіру суспільства до антикорупційної інфраструктури держави.

Окремий блок звернень, що надійшли до Тимчасової слідчої комісії, стосувався діяльності Вищої ради правосуддя та можливих порушень під час реалізації нею своїх конституційних і законодавчих повноважень. Заявники порушували питання щодо дотримання принципів незалежності, неупередженості та доброчесності під час розгляду дисциплінарних проваджень, ухвалення кадрових рішень, а також здійснення контролю за діяльністю суддівського корпусу. У скаргах містилися відомості про можливі конфлікти інтересів окремих членів Вищої ради правосуддя, неналежну перевірку обставин, викладених у дисциплінарних скаргах, вибірковий підхід до притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Заявники також звертали увагу на можливі порушення процедур під час розгляду дисциплінарних справ та ухвалення окремих кадрових рішень.

Крім того, до Комісії надходили звернення щодо діяльності органів суддівського врядування у процесах добору, оцінювання та кар'єрного просування суддів. Автори звернень висловлювали занепокоєння можливими проявами непрозорості конкурсних процедур, неналежною перевіркою доброчесності кандидатів, ігноруванням інформації про можливі порушення та відсутністю належного реагування на суспільно значущі факти, що могли впливати на довіру до судової влади.

Кількість та характер отриманих скарг свідчать про наявність суспільного запиту на підвищення рівня відкритості, підзвітності та довіри до органів суддівського врядування, а також необхідність подальшого парламентського контролю у цій сфері.

За результатами розгляду, надісланих Тимчасовою слідчою комісією звернень та запитів, відповіді на адресу Тимчасової слідчої комісії надано у строки, встановлені у самому зверненні та/або чинним законодавством України. Отримана Тимчасовою слідчою комісією інформація розглядалась на її засіданнях.

Разом з тим, Комісія вважає за необхідне окремо наголосити, що протягом усього строку своєї діяльності неодноразово вживала заходів для забезпечення всебічного, повного та об'єктивного розгляду питань, віднесених до предмета її відання. З цією метою на засідання Комісії неодноразово запрошувалися

представники правоохоронних органів, органів суддівського врядування та судової влади, у тому числі члени Вищої ради правосуддя.

Водночас члени Вищої ради правосуддя відмовилися взяти участь у роботі Комісії та не прибули на її засідання, попри офіційні запрошення та важливість порушених питань. Така позиція унеможливила отримання безпосередніх пояснень щодо обставин, які стали предметом численних звернень громадян, адвокатів, представників громадських організацій та професійної спільноти. Особливо прикрою така відмова виглядає з огляду на те, що протягом року діяльності Комісія здійснювала системну та безперервну роботу, не витрачаючи час на формальні заходи, а концентруючи свої зусилля на реальному парламентському контролі. За цей період було проведено значну кількість засідань, опрацьовано великий масив матеріалів, заслухано керівників державних органів та розглянуто численні звернення щодо можливих порушень законодавства у діяльності правоохоронних органів, судів та органів судової влади.

У зв'язку з цим Комісія вважає, що ефективне здійснення парламентського контролю потребує належної взаємодії всіх органів державної влади, насамперед тих, на діяльність яких надходять численні скарги та звернення. Відмова від участі у роботі Комісії не сприяє відкритості, підзвітності та зміцненню довіри суспільства до інститутів правосуддя, а також позбавляє можливості надати суспільству вичерпні відповіді на питання, які становлять значний суспільний інтерес.

Тимчасовою слідчою комісією отримано від Експертної групи висновки щодо можливих фактів корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень при проведенні Вищою кваліфікаційною комісією суддів України добору суддів в апеляційні суди, наявності ознак зловживання впливом, конфлікту інтересів, інших можливих проявів корупції, а також загроз незалежності та об'єктивності у процесах оцінювання суддів, під час формування складу, фінансування, організації діяльності та прийняття рішень Громадською радою доброчесності (далі – ГРД), корупційних ризиків у діяльності Державного бюро розслідувань резонансних корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень, а також боротьби з корупцією всередині Державного бюро розслідувань.

За період роботи Тимчасової слідчої комісії, з метою отримання необхідної інформації для виконання завдань, визначених Законом України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» та Постановою Верховної Ради України від 19 червня 2025 року № 4511-ІХ, з метою її аналізу та проведення всебічного розслідування, до правоохоронних органів, органів судової влади та інших державних органів скеровано більше ста п'ятдесяти звернень та запитів з питань, що розслідуються Тимчасовою слідчою комісією, зокрема, до Президента України, Офісу Президента України, Офісу

Генерального прокурора, Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, Національної поліції України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищого антикорупційного суду України, Рахункової палати України, Верховного суду України, Національного агентства з питань запобігання корупції, Державної аудиторської служби, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, комітетів Верховної Ради України тощо, Національного антикорупційного бюро, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

III. РОЗСЛІДУВАННЯ МОЖЛИВИХ ФАКТІВ КОРУПЦІЙНИХ АБО ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ.

3.1 Тимчасова слідча здійснила *аналіз окремих аспектів діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції* (далі – НАЗК) з метою встановлення наявності або відсутності корупціогенних факторів у функціонуванні правоохоронних органів, судових установ та органів судової влади, а також щодо оцінки діяльності НАЗК із запобігання корупції у правоохоронних, судових органах, судах.

Першочергово, Тимчасова слідча комісія зосередила свою увагу на аналізі рівня корупції у самому НАЗК. Тимчасовою слідчою комісією встановлено, що у 2021 році підрозділом внутрішнього контролю Національного агентства проведені 22 повних перевірки декларацій працівників, у 2022, 2023 роках – відповідні перевірки не проводилися у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні та прийняттям Закону України від 03.03.2022 № 2115-IX «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

У 2024 році розпочато проведення 4 повних перевірок декларацій працівників. У 2025 році завершено проведення 4 відповідних повних перевірок та 4 повні перевірки тривають. За результатами проведення вищевказаних заходів фінансового контролю ознак правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та ст. 366-2 Кримінального кодексу України (далі – КК України), не встановлено.

У 2025 році складено 1 протокол про адміністративне правопорушення за ч.ч. 1, 2 ст. 172-7 КУпАП та 1 – за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП. Справи про ці адміністративні правопорушення перебувають на розгляді у суді. У 2024 році Національне агентство направило до Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України 3 повідомлення про факти неподання декларацій

колишніми працівниками Національного агентства (ст. 366-3 КК України). Департаментом зазначені матеріали надіслано для подальшого розгляду в порядку ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України до відповідних органів Національної поліції України.

На підставі проведеного аналізу Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що наявні внутрішні механізми контролю в НАЗК демонструють низьку ефективність та недостатню здатність забезпечувати реальне виявлення і запобігання корупційним ризикам. Після 2021 року, коли було проведено 22 повні перевірки декларацій, у 2022 – 2023 роках така робота фактично зупинилася, а відновлені у 2024 – 2025 роках перевірки мають обмежений масштаб і результативність: попри проведення перевірок, жодних порушень, передбачених статтями 172-6 КУпАП та 366-2 КК України, не встановлено, що викликає сумніви у реальній спроможності підрозділу внутрішнього контролю виявляти недостовірність даних чи інші порушення.

Окремі протоколи про адміністративні правопорушення та поодинокі повідомлення до Національної поліції не змінюють загальної картини - система внутрішнього фінансового контролю НАЗК працює формально, а її результати не відповідають масштабам і характеру ризиків, притаманних органу, відповідальному за антикорупційну політику держави.

Крім того, НАЗК, на переконання Тимчасової слідчої комісії, не забезпечує належного реагування на повідомлення про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення у правоохоронних органах, судах та органах судової влади.

Фактичний обсяг здійснюваного агентством контролю є істотно нижчим, ніж об'єктивно необхідно з огляду на наявний у відкритому доступі масив інформації щодо можливих порушень. НАЗК не застосовує достатніх заходів реагування на інформацію, яка поширюється засобами масової інформації та містить ознаки корупційних правопорушень.

Відповідно до ч. 1 ст. 51-3 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон) Національне агентство визначає порядок відбору декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – декларація), для проведення повної перевірки та черговість такої перевірки на підставі оцінки ризиків, а також порядок автоматизованого розподілу обов'язків з проведення повної перевірки між уповноваженими особами Національного агентства.

Тимчасовою слідчою комісією, встановлено, що з прийняттям Закону України від 20.09.2023 № 3384-IX «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» (далі

– Закон № 3384), який набрав чинності 12.10.2023, було відновлено декларування та повноваження Національного агентства щодо здійснення заходів фінансового контролю.

Слід зазначити, що виявлення в декларації ризиків (невідповідностей даних декларації даним реєстрів, банків даних, спрацювання певних формул, у тому числі на наявність ознак незаконного збагачення чи необґрунтованості активів), їх оцінка та визначення показника рейтингу ризику декларації проводиться за допомогою логічного та арифметичного контролю (далі – ЛАК).

ЛАК здійснюється шляхом порівняння даних, зазначених у деклараціях, з даними реєстрів, баз даних, а також шляхом застосування правил та формул, які є частиною програмного коду Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – Реєстр).

Результатом проведеного ЛАК декларації є розрахований показник рейтингу ризику декларації (числовий показник ступеня виявлених невідповідностей (ризиків) у декларації, який складається із суми вагових коефіцієнтів невідповідностей (ризиків), розрахований програмними засобами Реєстру), з урахуванням якого здійснюється відбір декларацій для проведення їх перевірки.

Порядок відбору декларацій визначає процедуру відбору декларацій для проведення повної перевірки на підставі оцінки ризиків за чотирма рівнями черговості, кожен з яких на момент відбору вже має свій сформований набір виявлених ризиків і не передбачає виявлення нових ризиків.

Водночас при відборі декларацій для проведення повної перевірки за I та II рівнями черговості критерієм відбору є показник рейтингу ризику декларації (від більшого до меншого). При відборі декларації для проведення повної перевірки за III та IV рівнями черговості критеріями є: відомості, що стосуються майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, і можуть відрізнитися від достовірних перевищуючи поріг притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності, встановлений на дату подання декларації; якщо з дати подання декларації не минули встановлені законодавством строки давності притягнення до передбаченої законом відповідальності.

Декларації з низьким рівнем корупційних ризиків можуть пройти автоматизовану перевірку програмними засобами Реєстру. З числа поданих за 2021 рік автоматизовану перевірку пройшли 28% декларацій, за 2022 рік – 26% декларацій, за 2023 рік – 23% декларацій, за 2024 рік – 40% від всіх поданих декларацій.

На переконання Тимчасової слідчої комісії, визначений вище підхід має виключно технічний і формалізований характер, а тому не забезпечує

ефективного виявлення корупційних проявів у правоохоронних і судових органах, де корупція має складні, приховані, поза реєстрові форми.

Для реальної протидії корупції необхідна система, що включатиме аналітичне дослідження способу життя, розширений доступ до фінансових даних, інтеграцію з даними оперативних органів, алгоритми виявлення нетипових активів та збагачення, реальне дослідження пов'язаних осіб та корпоративних структур.

У сфері правоохоронних та судових органів, де корупційні активи найчастіше приховуються поза офіційними реєстрами, ЛАК не здатен виявити реальний обсяг незаконного збагачення чи необґрунтованості активів.

Крім того, процедура відбору декларацій для проведення повної перевірки також має значні обмеження, оскільки ґрунтується на вже сформованому переліку ризиків і не передбачає виявлення нових під час аналізу. Відбір за I та II рівнями залежить від рейтингу ризику, який можна мінімізувати шляхом формального коректного заповнення декларації, тоді як за III та IV рівнями враховуються лише критерії, пов'язані з можливими порогами відповідальності і строками давності. Водночас понад половину декларацій взагалі не охоплює автоматизована перевірка програмними засобами, що залишає значний масив потенційно ризикових даних поза аналізом.

У результаті, такий підхід НАЗК не забезпечує реальної протидії корупції у правоохоронних і судових органах, оскільки не враховує оперативну інформацію, дані кримінальних проваджень, способи життя декларантів та їхніх пов'язаних осіб, інформацію у засобах масової інформації щодо кричущих випадків корупції і незаконного збагачення посадовими особами. Система залишається формальною, зосередженою на технічних невідповідностях, а не на змістовному аналізі незаконного збагачення чи прихованих активів. Це призводить до того, що декларації посадовців з високими корупційними ризиками часто не потрапляють на повну перевірку, а корупційні прояви залишаються невиявленими.

Слід зазначити, що «правила» ЛАК для оцінки ризиків декларації є частиною програмного коду Реєстру (конфігураційними налаштуваннями) і не підлягають оприлюдненню та поширенню.

Крім того, Тимчасовою слідчою комісією встановлено, що відділом здійснення заходів фінансового контролю стосовно окремих категорій осіб Національного агентства протягом 2024-2025 років проведено моніторинг способу життя (далі – МСЖ) стосовно 6 співробітників Служби безпеки України (у діях 2 співробітників виявлено ознаки набуття необґрунтованих активів та ознаки дисциплінарних проступків) та 1 співробітника Державного бюро розслідувань. Стосовно співробітників інших правоохоронних органів, які

належать до окремої категорії осіб, МСЖ не проводився. І це при тому, що численні публікації у ЗМІ постійно висвітлюють явні невідповідності між офіційними доходами та реальним способом життя посадових і службових осіб правоохоронних органів, що свідчить про системні прогалини у контролі та відсутність ефективного реагування з боку НАЗК.

Тимчасова слідча комісія вважає, що обсяг проведених НАЗК моніторингів способу життя у 2024 – 2025 роках щодо лише шести співробітників Служби безпеки України та одного співробітника Державного бюро розслідувань є об’єктивно критично малим у порівнянні з реальною кількістю посадових осіб правоохоронних органів, які належать до окремої категорії суб’єктів декларування та займають посади з підвищеними корупційними ризиками. У таких органах, як Служба безпеки України, Державне бюро розслідувань, Національна поліція, Бюро економічної безпеки, органи прокуратури, чисельність співробітників вимірюється тисячами, а рівень доступу до ресурсів і можливостей для зловживань є системним. Проведення лише кілька моніторингів фактично означає відсутність належного охоплення ризикових посад та невиконання завдання щодо виявлення невідповідностей між задекларованими даними та фактичним способом життя посадовців.

Моніторинг способу життя є одним із ключових інструментів виявлення корупційних правопорушень у сферах, де активи найчастіше приховуються поза офіційними реєстрами. Невикористання цього інструменту у масштабах, необхідних для таких чутливих секторів, фактично позбавляє державу можливості виявляти реальні корупційні ризики та демонструє відсутність належної практичної боротьби з корупцією у правоохоронних органах.

Разом з тим, Департамент моніторингу і контролю за виконанням актів законодавства про конфлікт інтересів та запобігання корупції за 2022 – 2025 рік (станом на 29.08.2025) на звернення Тимчасової слідчої комісії проінформував про окремі показники:

Рік	Завершені заходи моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів конфлікту інтересів та їх результати по видам актів реагування	Правоохоронні органи (НАБУ, САП, НПУ, СБУ, ДБР, БЕБ, ОГП)
2022	Завершені заходи моніторингу та контролю, шт	42
	<i>з них встановлено порушення, у т.ч.</i>	
	складено адміністративні протоколи, пов’язані з корупцією, шт.	4
	<i>з них судом накладено штраф по протоколам, шт</i>	1
	внесено приписи, шт.	0

	затверджено обґрунтовані висновки, шт.	3
2023	Завершені заходи моніторингу та контролю, шт	32
	<i>з них встановлено порушення, у т.ч.</i>	
	складено адміністративні протоколи, пов'язані з корупцією, шт.	2
	<i>з них судом накладено штраф по протоколам, шт</i>	0
	внесено приписи, шт.	0
	затверджено обґрунтовані висновки, шт.	4
2024	Завершені заходи моніторингу та контролю, шт	29
	<i>з них встановлено порушення, у т.ч.</i>	
	складено адміністративні протоколи, пов'язані з корупцією, шт.	8
	<i>з них судом накладено штраф по протоколам, шт</i>	0
	внесено приписи, шт.	2
	затверджено обґрунтовані висновки, шт.	2
2025	Завершені заходи моніторингу та контролю, шт	14
	<i>з них встановлено порушення, у т.ч.</i>	
	складено адміністративні протоколи, пов'язані з корупцією, шт.	0
	<i>з них судом накладено штраф по протоколам, шт</i>	0
	внесено приписи, шт.	1
	затверджено обґрунтовані висновки, шт.	0

Разом із тим, у діяльності органів судової влади, зокрема Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя, заходи моніторингу та контролю в 2022 та 2023 роках фактично не здійснювалися. У 2024 році було проведено 5 таких заходів, у 2025 році – 1 захід. При цьому виявлених порушень не зафіксовано, незважаючи на численні повідомлення про кричущі випадки корупційних дій.

З 2022 по 2025 рік включно у Верховному Суді та Вищому антикорупційному суді завершено всього чотири заходи моніторингу та контролю.

Така кількість перевірок є вкрай недостатньою і свідчить про глибокі системні недоліки у функціонуванні органів, відповідальних за протидію корупції. У державі, де правоохоронна система та судова влада мають забезпечувати прозорість і законність, така пасивність у здійсненні контролю створює передумови для безкарності, зловживань та кричущих корупційних проявів. Ця ситуація демонструє, що чинна система моніторингу і контролю не справляється зі своїми завданнями, а заходи, що проводяться, є формальними й недостатніми для реального запобігання порушенням.

За результатами діяльності Тимчасової слідчої комісії встановлено, що рівень перевірки декларацій посадових осіб правоохоронних органів залишається низьким, що свідчить про недостатню ефективність контролю у сфері запобігання корупції.

Так, у Бюро економічної безпеки України у 2024 році перевірено лише 5 декларацій, у 2025 році – 4 декларації; у Державному бюро розслідувань у 2024 році перевірено 3 декларації, у 2025 році – 4 декларації; у Національному бюро фінансової безпеки у 2024 та 2025 роках перевірено по 1 декларації; у Національній поліції України у 2024 році перевірено 70 декларацій, у 2025 році – 51 декларацію; у Службі безпеки України у 2024 році перевірено 2 декларації, у 2025 році – 3 декларації; у Генеральній прокуратурі України у 2024 році перевірено 43 декларації, у 2025 році – 32 декларації; у Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі у 2025 році перевірено лише 1 декларацію, при цьому з 2022 по 2024 рік перевірка декларацій взагалі не здійснювалася. Окремо викликає занепокоєння системна відсутність належного контролю у Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, де з 2022 по 2025 рік перевірено всього 2 декларації, а також у Вищій раді правосуддя, де у 2024 році перевірено лише 1 декларацію.

Системна недооцінка необхідності перевірки декларацій у ключових органах судової влади та антикорупційних структурах створює значні ризики для ефективності запобігання корупційним проявам, зокрема ризик безкарності посадових осіб, поширення корупційних практик, підрив довіри громадян до державних інституцій, а також порушення принципів прозорості та підзвітності, що є критично важливими для функціонування держави та забезпечення верховенства права.

Системне невжиття належних заходів контролю з боку НАЗК створює суттєві ризики, зокрема:

1. Ризик подальшої деградації системи запобігання корупції, оскільки відсутність належного реагування фактично нівелює превентивну та контрольну функції органу.
2. Ризик безкарності посадових осіб, що сприяє поширенню корупційних практик у судовій, правоохоронній та інших сферах державного управління.
3. Ризик втрати довіри громадян до державних інституцій, у тому числі до органів правосуддя та антикорупційної інфраструктури, що безпосередньо впливає на рівень легітимності державної влади.
4. Ризик порушення міжнародних зобов'язань України, зокрема у сфері імплементації Конвенції ООН проти корупції та стандартів GRECO, що може мати наслідком погіршення міжнародної репутації держави.

5. Ризик виникнення системних зловживань у сфері правосуддя, адже ігнорування публічної інформації про корупційні прояви в судах сприяє формуванню умов для неправомірного впливу на діяльність суддів.

6. Ризик порушення принципів прозорості та підзвітності, що суперечить основним засадам діяльності антикорупційних органів та принципам належного врядування.

До Єдиного державного реєстру декларацій щорічно подається близько 700 тисяч електронних декларацій. Такий обсяг інформації об'єктивно унеможлиблює здійснення повноцінної та якісної перевірки кожної декларації НАЗК. Навіть за умов використання автоматизованих інструментів, НАЗК не має достатніх людських, фінансових і часових ресурсів для глибокого аналізу сотень тисяч декларацій, адже повна перевірка передбачає зіставлення задекларованих доходів, активів і зобов'язань із даними численних державних реєстрів, аналіз майнового стану членів сім'ї, встановлення походження коштів і виявлення можливих прихованих зв'язків. Автоматизовані перевірки здатні виявляти переважно формальні, логічні або арифметичні помилки та не дозволяють встановити складні корупційні схеми, використання номінальних власників або приховане бенефіціарне володіння. У результаті – повні перевірки здійснюються лише щодо незначної частини декларацій, тоді як переважна більшість документів фактично залишається без змістовного контролю. Це формує у суб'єктів декларування усвідомлення низької ймовірності перевірки саме їхньої декларації, що суттєво знижує превентивний ефект декларування. Додатково ефективність системи підривається відсутністю чіткого й швидкого зв'язку між виявленням порушень та невідворотністю відповідальності, оскільки відповідні процедури є тривалими і не завжди завершуються реальними санкціями. За таких умов без перегляду підходів до кола суб'єктів декларування, моделей перевірки та забезпечення реальної відповідальності цей механізм не здатний досягати задекларованої антикорупційної мети. НАЗК об'єктивно неспроможне ефективно виконувати свою основну функцію – протидію корупції, зокрема у правоохоронних і судових органах.

Проте слід зазначити, що законодавство визначає чіткі строки та етапи контролю, але ці рамки не враховують реальний обсяг роботи та складність аналізу фінансових документів. Внаслідок цього перевірки часто обмежуються поверхневим зіставленням цифр без глибокого аналізу джерел доходів, фінансових потоків та способу життя посадовців, що робить процес декларативним і неефективним.

Закон не передбачає достатньо дієвих інструментів для виявлення порушень і притягнення до відповідальності. Навіть коли НАЗК фіксує невідповідності або підозрілі активи, відсутність чітко визначених санкцій, швидкого механізму передачі справ до правоохоронних органів та реальної

можливості застосування фінансових стягнень практично нівелює ефект перевірок. Це створює ситуацію, коли порушники залишаються безкарними, а інституція втрачає авторитет.

Процедура не враховує ризик-орієнтований підхід і є одноманітною для всіх категорій посадових осіб. Незважаючи на очевидні високі корупційні ризики у судах та правоохоронних органах, закон визначає однакові критерії та методику перевірки для всіх без винятку. Це призводить до того, що ресурси НАЗК розпорошуються, увага до реальних загроз знижується, а перевірки стають формальністю, яка не здатна виявити та запобігти системній корупції.

Відтак, НАЗК фактично не здійснює належного фінансового контролю: кількість перевірок є символічною, а виявлені порушення залишаються без реальних наслідків. Крім того, недосконалість законодавчого регулювання, бюрократична повільність, залежність від політичного впливу та дефіцит професійних кадрів підривають будь-які спроби забезпечити прозорість і підзвітність у ключових гілках влади, що робить боротьбу з корупцією декларативною і безрезультатною.

3.1.1. Недосконалість законодавства про конфлікт інтересів: універсальний підхід до визначення як загроза доброчесності та ефективності антикорупційної політики.

Поняття «конфлікту інтересів» у антикорупційному законодавстві застосовується уніфіковано до всіх суб'єктів, які підлягають антикорупційному контролю, проте такий підхід є абсолютно неприйнятним і створює формальну ілюзію контролю.

Однак обсяг і природа потенційного конфлікту інтересів різко відрізняються залежно від статусу суб'єкта, його повноважень, обсягу прав та наявних гарантій.

Законодавець дає загальне визначення, але воно не враховує реальної специфіки діяльності, наприклад, народного депутата, працівника правоохоронного органу, місцевого депутата чи посадової особи державного органу, і, як наслідок, створює розмиті рамки, у яких реально неможливо ефективно запобігати конфліктам.

Наприклад, народний депутат України має широкі законодавчі повноваження, вплив на кадрові призначення, а відтак навіть мінімальна недоброчесність є критично небезпечною. Натомість у працівників правоохоронних органів конфлікт інтересів може виникати у вузьких, але надзвичайно чутливих сферах – при слідчих діях, контролі за виконанням закону та прийнятті рішень із прямим впливом на громадян або бізнес. Місцеві депутати

формально підпадають під ту саму категорію, але їхня діяльність часто є неоплачуваною, а повноваження обмежені локальною владою, що робить «універсальні» правила неадекватними для оцінки реальних ризиків. Посадові особи державних органів мають діяти виключно на підставі та в межах закону, але можливий конфлікт інтересів, коли одночасно присутні приватні інтереси чи корпоративні зв'язки.

Тимчасова слідча комісія вважає, що, крім іншого, одна з гострих проблем полягає у тому, що законодавство взагалі не регулює питання «конфлікту інтересів» членів Громадської ради доброчесності (ГРД), які оцінюють кандидатів на посади суддів. Ці особи часто перебувають у прямому конфлікті інтересів через особисті, професійні чи соціальні зв'язки з оцінюваними кандидатами. Відсутність будь-яких механізмів контролю чи обмежень дозволяє формувати суб'єктивні оцінки, підривати довіру до судової системи та фактично легалізує потенційну упередженість.

Крім того, члени Громадської ради доброчесності не зобов'язані подавати декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, до Національного агентства з питань запобігання корупції. Така ситуація створює суттєві корупційні ризики, оскільки члени Громадської ради доброчесності беруть безпосередню участь у процедурах оцінювання професійної етики та доброчесності суддів, формують висновки, які можуть істотно впливати на суддівську кар'єру, репутацію та подальше перебування особи на посаді. За відсутності обов'язкового декларування доходів, майна, корпоративних прав, фінансових зобов'язань та відомостей про близьких осіб неможливо забезпечити належний рівень прозорості та суспільного контролю за потенційними конфліктами інтересів. Відсутність декларування унеможливорює ефективну перевірку законності походження активів членів Громадської ради доброчесності, виявлення можливих фактів незаконного збагачення, прихованих майнових інтересів, зв'язків із заінтересованими особами чи організаціями, а також перевірку обставин, які можуть свідчити про їхню залежність від третіх осіб. Це, своєю чергою, створює ризики здійснення неправомірного впливу на діяльність членів Громадської ради доброчесності, вибіркового підходу під час оцінювання суддів, лобіювання приватних інтересів та виникнення обґрунтованих сумнівів у неупередженості ухвалюваних ними рішень.

Враховуючи значний вплив Громадської ради доброчесності на процеси формування суддівського корпусу та оцінювання суддів, відсутність механізмів фінансової прозорості та контролю за членами цього органу не відповідає принципам відкритості, підзвітності та доброчесності, які повинні бути невід'ємною складовою діяльності всіх суб'єктів, залучених до здійснення функцій у сфері правосуддя.

Варто також особливо наголосити, що під час проведення конкурсу до апеляційних судів, у якому брали участь родичі членів ВККС та ВРП, НАЗК не виявило жодного конфлікту інтересів, хоча його наявність була очевидною як з точки зору законодавчих критеріїв, так і з точки зору здорового глузду. Ігнорування таких фактів свідчить не лише про формальний підхід до оцінки потенційних ризиків, але й про неспроможність НАЗК виконувати свою функцію запобігання конфліктам інтересів у критично важливих сферах, таких як добір суддів. Проблема могла бути повністю нівельована ще на етапі первинного розгляду питання НАЗК – шляхом надання обов'язкових роз'яснень, встановлення обмежень або навіть дієвих рекомендацій щодо відводу. Натомість, бездіяльність Агентства фактично легітимізувала участь осіб із високим ризиком конфлікту інтересів та поставила під сумнів неупередженість і добросовісність усього конкурсного процесу.

У підсумку, універсальна дефініція конфлікту інтересів створює не захист від корупції, а лише широку юридичну ширму, за якою реальні порушення залишаються безкарними, а довіра до державних інституцій – підірваною.

Разом з тим, варто зазначити, що НАЗК продемонструвало відкриту та конструктивну позицію у взаємодії з Тимчасовою слідчою комісією. У процесі комунікації НАЗК надавало вичерпні пояснення, необхідні матеріали та оперативно відповідало на запити Комісії, що свідчить про реальну зацікавленість органу у підвищенні ефективності антикорупційної політики держави.

Крім того, на адресу Тимчасової комісії було направлено ґрунтовний пакет пропозицій щодо удосконалення законодавчого регулювання у сфері запобігання корупції. У цих пропозиціях НАЗК системно окреслило проблемні питання чинної нормативної бази, а також запропонувало комплексні зміни, спрямовані на підвищення прозорості, посилення інституційної спроможності та усунення прогалин, які ускладнюють здійснення ефективного фінансового контролю. Пропозиції мають бути ґрунтовно проаналізовані Парламентом.

Таким чином, співпраця між НАЗК та Тимчасовою слідчою комісією носила відкритий, професійний та результативний характер, що створює передумови для якісного оновлення антикорупційного законодавства.

3.2. Тимчасова слідча комісія протягом двох місяців своєї діяльності зосереджувала увагу (вересень – грудень 2025 року) на *перевірці дотримання законності у діях Вищої кваліфікаційної комісії суддів (ВККС) під час проведення конкурсу до апеляційних судів.*

Проаналізовані Тимчасовою слідчою комісією факти свідчать про наявність ознак системних порушень у діяльності Вищої кваліфікаційної комісії

суддів України, а також про ймовірні корупційні зловживання окремими її членами.

Особливе занепокоєння викликає участь у конкурсах родичів, помічників та інспекторів членів ВККС і ВРП, які продемонстрували непропорційно високі результати на тих етапах конкурсу, де оцінювання кандидатів здійснювалось безпосередньо членами ВККС. Успішне проходження усіх етапів конкурсів дружинами членів ВККС та ВРП, а також самими членами ВРП створює враження привілейованого доступу до посад та підриває довіру до прозорості конкурсних процедур. При цьому результати кваліфікаційного оцінювання свідчать про *суттєву диспропорцію* між об'єктивними та суб'єктивними складовими оцінки кандидатів. Зокрема, найнижчі показники кандидати продемонстрували під час етапів, де рівень їхніх знань та професійних компетентностей перевірявся шляхом автоматизованого тестування із застосуванням технічних засобів, що мінімізують людський фактор та виключають можливість суб'єктивного впливу на результат. Водночас найвищі бали кандидати отримали за результатами етапів оцінювання, які здійснювалися безпосередньо членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та ґрунтувалися на їхньому дискреційному розсуді. Фактично близько 80 відсотків підсумкової оцінки формується за рахунок суб'єктивних критеріїв оцінювання, тоді як лише близько 20 відсотків становлять результати об'єктивного автоматизованого тестування. Така модель оцінювання породжує обґрунтовані сумніви щодо достатнього рівня об'єктивності, прозорості та неупередженості конкурсних процедур, оскільки вирішальний вплив на кінцевий результат мають саме суб'єктивні оцінки членів Комісії.

Тимчасова слідча комісія встановила порушення при перевірці практичних завдань кандидатів на вакантні посади суддів в апеляційні суди, зокрема отримавши на своєму засіданні пояснення від Голови ВККС 21 жовтня 2025 року, від члена ВККС Р. Сабодаша – 23 жовтня 2025 року.

Тимчасовою слідчою комісією встановлено, що Голова ВККС Андрій Пасічник мав оцінити 210 робіт, однак у період, визначений для перевірки, перебував на лікарняному – на стаціонарному лікуванні (що на запит Тимчасової слідчої комісії підтвердила Клінічна лікарня «Феофанія»). Згідно з даними журналу логувань, за весь період він увійшов до системи лише один раз – 9 березня – і виставив усі бали по 210 роботах з інтервалом у 2-3 хвилини, що об'єктивно виключає можливість реальної перевірки робіт. Це вказує на ймовірне втручання в автоматизовану систему оцінювання або на формальний характер перевірки. На засіданні Тимчасової слідчої комісії 21 жовтня 2025 року А. Пасічник підтвердив, що перевіряв роботи, але не в системі, роботи були роздруковані, перевіряв він їх у себе вдома. А. Пасічник зазначив, що роботи були йому передані електронною поштою, що є грубим порушенням правил

інформаційної безпеки. Перед цим А. Пасічник зазначав, що роботи були передані йому в роздрукованому вигляді, ще раніше в залі суду (як повідомлено Тимчасовій слідчій комісії) – на флешці. Показання А. Пасічника є суперечливими. Хто передав йому роботи – А. Пасічник відмовився повідомити, пославшись на 63 статтю Конституції України. На більшість прямих питань від членів Тимчасової слідчої комісії А. Пасічник відмовився відповідати.

Р. Сабодаш при наданні показань Тимчасовій слідчій комісії підтвердив, що роботи члени ВККС перевіряють не у інформаційній системі, можуть їх роздруковувати, фотографувати, мають можливість передавати третім особам.

Разом з тим, Р. Сабодаш під час засідання Комісії систематично відмовлявся надавати відповіді на прямі запитання членів Комісії, посилаючись на положення статті 63 Конституції України. Така позиція була застосована ним щодо значної частини поставлених запитань, які стосувалися обставин, що мають значення для предмета розслідування та здійснення парламентського контролю, що створює обґрунтовані сумніви щодо повноти та відкритості наданих пояснень, а також може свідчити про небажання розкривати інформацію, яка має істотне значення для всебічного, повного та об'єктивного з'ясування обставин, що є предметом розгляду Комісії.

Разом з тим, встановлено численні факти участі в конкурсах та успішного їх проходження родичів членів ВККС і ВРП, а також їхніх інспекторів та помічників. Зокрема, дружини членів ВККС Чумака С. та Богоноса М. – Світлана Потоцька й Наталія Богоніс – брали участь у конкурсі, виконували практичні завдання ще у 2019 році, а перевірку їхніх робіт здійснював уже новопризначений склад ВККС у 2023 році, до якого входили їхні ж чоловіки. У 2024 році обидві також успішно пройшли співбесіди у ВККС під головуванням своїх родичів і рекомендовані до призначення судьями. Крім того, дружини членів ВРП та навіть самі члени ВРП – Микола Мороз і Юлія Бокова – отримали найвищі результати на конкурсі до Північного апеляційного господарського суду, що створює очевидний конфлікт інтересів. Дружина члена ВККС Сабодаша Р. – Юлія Амірова, а також родич члена ВККС Мельника Р. – Сергій Масловський, показали «феноменальні» бали у конкурсі на посади в апеляційні господарські суди. Інспектор голови ВККС А. Пасічника – Руслан Раїмов – також успішно пройшов всі етапи конкурсу на посаду судді, попри серйозні питання щодо доброчесності, наявності у нього російського податкового номера та роботи в росії. Сукупність цих прикладів свідчить про системне створення ВККС та ВРП особливих умов для просування «своїх» кандидатів, що позбавляє конкурс прозорості та рівності. Такі дисбаланси підтверджують практику вибіркового й суб'єктивного оцінювання.

Судова практика підтверджує масштаб порушень. Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду неодноразово скасовував рішення ВККС, встановлюючи порушення процедури оцінювання та зобов'язуючи проводити повторні перевірки іншими складами комісій. Такі рішення вказують на неналежну документацію, відсутність прозорості та можливість маніпуляцій балами. До Верховного Суду подано більш як 140 позовів (про що Тимчасовою слідчою комісією отримано інформацію від Верховного Суду): судді звинувачують ВККС у махінаціях під час всіх етапів конкурсу, які оцінювалися безпосередньо членами ВККС, а не автоматизовано.

Тимчасова слідча комісія вважає, що ВККС повинна оперативно реагувати на потенційні конфлікти інтересів. Якщо «пов'язані особи» беруть участь у конкурсі, мають діяти чіткі та зрозумілі механізми, що усуватимуть будь-які сумніви щодо ризиків непрозорості чи корупції. Відповідні положення законодавства та внутрішніх актів ВККС мають бути переглянуті та змінені.

Тимчасова слідча комісія вважає за необхідне законодавчо врегулювати питання конфлікту інтересів членів органів суддівського врядування та членів Громадської ради доброчесності шляхом:

- внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів»;
- запровадження прямих заборон на участь у конкурсах близьких осіб членів ВККС та ВРП;
- встановлення обов'язкового автоматичного відводу при наявності потенційного конфлікту інтересів.

Крім того, Тимчасовою слідчою комісією встановлено, що члени ВККС під час проведення конкурсних процедур не дотримуються правил, які були ними ж встановлені, а також не виконують затверджені самою ВККС методичні рекомендації. Ключовими чинниками, що створюють корупційні ризики, є відсутність визначених і прозорих критеріїв оцінювання, надмірна суб'єктивність балів (понад 80% оцінювання ґрунтується на «внутрішньому переконанні» членів ВККС), відсутність екзаменаційних відомостей, а також можливість залучення сторонніх осіб до перевірки практичних завдань. У поєднанні з браком відповідальності за допущені порушення це робить систему повністю неконтрольованою та придатною до маніпуляцій.

Тимчасовою слідчою комісією встановлено, що учасники конкурсу звертаючись до Верховного суду, наголошували, що кожен елемент завдання має оцінюватися відповідно до Методичних вказівок, затверджених ВККС, а сама оцінка повинна бути детально обґрунтована. Натомість, при перевірці завдань належне обґрунтування було відсутнє: екзаменаційні відомості не розкривали, яким чином оцінено кожен елемент завдання відповідно до методичних інструкцій. Це породжує сумніви щодо обґрунтованості виставлених балів і

знижує довіру до процедури оцінювання. Бали, виставлені окремими членами ВККС різним кандидатам, є надзвичайно близькими між собою та демонструють ознаки системності й узгодженості. Така обставина може свідчити про відсутність належної індивідуалізації оцінювання кандидатів, а також породжує обґрунтовані сумніви щодо самостійності та незалежності формування оцінок кожним членом Комісії. За відсутності належного обґрунтування таких збігів не можна виключати ризиків попереднього узгодження позицій між членами Комісії, що створює корупційні ризики та ставить під сумнів об'єктивність, неупередженість і прозорість конкурсної процедури.

Важливо, що вже сформувалася практика Верховного Суду: у рішенні від 17 червня 2025 року у справі № 990/143/25 Суд частково задовольнив позов – визнав неправомірним рішення ВККС про затвердження кодованих результатів практичного завдання та загальних результатів першого етапу, а також зобов'язав відновити участь позивача в конкурсі з етапу практичного завдання. Колегія суддів дійшла висновку, що відповідач, не надавши жодних доказів, які підтверджують об'єктивність і повноту перевірки практичного завдання та, відповідно, обґрунтованість виставлених екзаменаційною комісією балів, не довів дотримання вимог Методичних вказівок № 228/зп-24 (затверджених самим же відповідачем). Це, на думку суду, свідчить про порушення Комісією принципу «належного врядування». Рішення КАС ВС – важливий сигнал, що таку практику необхідно виправляти, інакше конкурс втрачає легітимність.

Відтак, Тимчасова слідча комісія вважає, що і Верховна Рада України і ВККС мають терміново посилити прозорість і обґрунтованість оцінювання практичних завдань кандидатів на посади суддів.

Венеційська комісія у своїх висновках (наприклад, CDL-AD (2010) 004) наголошувала, що оцінювання суддівських кандидатів має бути прозорим, передбачуваним і обґрунтованим, із чіткими критеріями.

GRECO (Group of States against Corruption) наголошує, що оцінювання суддівських кандидатів має бути прозорим, передбачуваним і обґрунтованим, із чіткими критеріями.

Таким чином констатуємо недолік: відсутність детального обґрунтування виставлених балів у протоколах перевірки. Методичні вказівки (№ 228/зп-24) формально існують, але не реалізовані у процесі.

Правова позиція: Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду у справі № 990/143/25 (рішення від 17.06.2025) підтвердив, що непрозоре оцінювання є порушенням принципу належного врядування та зобов'язав відновити кандидата в конкурсі.

У результаті сформувалась ситуація, у якій конкурс на посади суддів фактично втратив ознаки рівності, прозорості та неупередженості. У суспільстві поширене переконання, що результати є заздалегідь визначеними, а участь у конкурсі – формальністю. Такі дії підривають довіру до судової влади, демократії та державного управління загалом, а професійні правники, які не мають «потрібних зв'язків», штучно усуваються з конкурсу на користь родичів і наближених осіб членів ВККС та ВРП.

Діяння А. Пасічника, інших членів ВККС мають ознаки злочинів, передбачених ст. 361, 364 ККУ.

За зверненнями Тимчасової слідчої комісії, Державним бюро розслідувань внесено відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Крім того, Тимчасова слідча комісія скерувала звернення до ВРП із зазначенням встановлених ознак правопорушень у діях Голови ВККС А.Пасічника, а також можливих ознак правопорушень у діях члена ВККС Р. Сабодаша та інших суттєвих порушень вимог законодавства під час проведення конкурсу. Розглянувши звернення Тимчасової слідчої комісії, Вища рада правосуддя скерувала відповідні матеріали до Офісу Генерального прокурора. За результатами їх розгляду Офіс Генерального прокурора також вніс відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Важливо зазначити, що аналіз діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України засвідчив наявність низки системних проблем, які унеможливають об'єктивний, прозорий та добросовісний добір суддів:

- відсутність чітких балів за критеріями етики та добросовісності, що створює ризик неможливості визначити, який саме показник оцінено та як формується підсумковий бал;

- відсутність у чинному законодавстві України чіткого нормативного визначення поняття «добросовісність», а також вичерпного переліку критеріїв та показників її оцінювання, що створює широкі можливості для дискреційного тлумачення цього поняття, суб'єктивного підходу під час прийняття рішень та, як наслідок, породжує ризики неоднакового застосування відповідних вимог до різних осіб;

- лише 18% оцінювання є об'єктивним (кодовані тести), тоді як домінування суб'єктивного «внутрішнього переконання» створює умови для ручного відбору кандидатів;

- у більшій мірі оцінювання ґрунтується на внутрішньому переконанні членів ВККС, що призводить до різних оцінок за однакових умов;

– відсутність екзаменаційних відомостей, що унеможлиблює перевірку арифметики виставлення балів та дозволяє коригування результатів після завершення конкурсу;

– маніпуляції у тестуванні когнітивних здібностей, що зумовлені невідповідністю між кількістю запитань і балів. Це створює можливість довільного впливу на результати;

– участь невстановлених осіб у перевірці практичних завдань, що є втручанням сторонніх осіб без жодної відповідальності;

– маніпуляції з прохідним балом, який ВККС встановлює довільно після завершення тестування;

– надмірна питома вага балів, що нараховуються за результатами співбесіди, порівняно з результатами автоматизованого тестування, внаслідок чого вирішальний вплив на підсумковий результат мають *суб'єктивні* оцінки членів ВККС, що *знижує значення об'єктивних критеріїв* оцінювання професійних знань та компетентностей кандидатів, створює ризики упередженого ставлення, дискреційного впливу на результати конкурсу та не забезпечує достатнього рівня прозорості й передбачуваності процедури оцінювання;

– відсутність відповідальності членів ВККС, що призводить до безкарності, порушення основоположних прав громадян і втрати суспільної довіри;

– наявність кількох різних рішень щодо однієї особи, що створює правову невизначеність і порушує принцип стабільності рішень;

– неможливість ефективного оскарження рішень ВККС, що позбавляє кандидатів права на судовий захист.

Тимчасова слідча комісія вважає за необхідне вжиття комплексу заходів, спрямованих на відновлення прозорості, об'єктивності та законності процедур оцінювання кандидатів на посади суддів, а саме:

1. Встановити чіткі та формалізовані критерії оцінювання професійної етики та доброчесності, передбачивши окреме нарахування балів за кожен показник і забезпечивши детальну письмову оцінку цих критеріїв. Це дозволить усунути суб'єктивність та гарантуватиме відновлення принципу прозорості у формуванні підсумкових оцінок.

2. Чітко та однозначно визначити поняття «доброчесність», а також встановити вичерпний перелік критеріїв її оцінювання з метою убезпечення від довільного тлумачення, застосування суб'єктивних підходів під час оцінювання кандидатів та ухвалення рішень без належної правової визначеності. Критерії оцінювання доброчесності мають бути чіткими, вимірюваними, об'єктивними.

3. Забезпечити, щоб частка об'єктивних критеріїв оцінювання складала не менше 80% від максимально можливого балу, включно з кодованими тестами та практичними завданнями, які повинні виконуватися виключно в електронному форматі, із цифровою фіксацією всіх етапів оцінювання. Такий захід убезпечить конкурс від ручного або суб'єктивного втручання та мінімізує ризики маніпуляцій.

4. Відновити обов'язкове психологічне тестування кандидатів як незалежний і об'єктивний інструмент оцінювання особистої та соціальної компетентності, забезпечивши кваліфіковану обробку результатів фахівцями-психологами, що гарантує відповідність оцінки міжнародним стандартам доброчесності та професійної етики.

5. Створити уніфіковану екзаменаційну відомість, яка детально відображатиме оцінку за кожним критерієм, включатиме обов'язковий підпис екзаменаторів і підлягатиме публічному розміщенню або наданню кандидатам одразу після завершення оцінювання. Це забезпечить можливість перевірки результатів та відстеження всіх нарахованих балів.

6. Скасувати тестування когнітивних здібностей у його чинному вигляді або запровадити тестування морально-психологічних якостей кандидатів із залученням незалежних фахівців, що унеможливить маніпуляції з оцінюванням і забезпечить відображення реальної професійної придатності та особистих компетенцій.

7. Заборонити участь будь-яких неідентифікованих або сторонніх осіб у процесі перевірки практичних завдань, встановивши, що оцінювання здійснюють лише уповноважені члени ВККС або за погодженими методиками незалежні фахівці, із повною відповідальністю за дотримання правил оцінювання.

8. Запровадити механізм персональної відповідальності членів ВККС за порушення встановлених процедур оцінювання та за прийняття рішень, що визнані протиправними, включно з процедурою відкликання членів Комісії за систематичне або грубе порушення норм закону та принципів доброчесності.

9. У разі наявності негативного висновку ГРД проводити співбесіду з кандидатом виключно в пленарному складі ВККС; законодавчо закріпити, що будь-які рішення ВККС, повернуті ВРП, є протиправними та нечинними.

10. Створити (повернути) апеляційну процедуру оскарження рішень щодо кандидатів на посади суддів безпосередньо до ВККС (якщо рішення приймалось не повним складом ВККС), оскільки це є необхідним для забезпечення базових стандартів справедливого адміністративного процесу. Відсутність внутрішнього механізму перегляду рішень позбавляє кандидатів ефективного засобу захисту від помилок, суб'єктивних оцінок або процедурних порушень, допущених під

час конкурсу. Апеляція дозволяє оперативно виправляти такі недоліки без залучення судів, що відповідає принципам процесуальної економії та правової визначеності. Крім того, апеляційна процедура підвищує інституційну відповідальність самої ВККС за власні рішення та дотримання встановлених нею правил і методик. Усвідомлення можливості перегляду рішень стимулює членів Комісії діяти більш зважено, мотивовано та в межах закону, а також зменшує ризики зловживань і вибіркового підходу до кандидатів. У довгостроковій перспективі це сприятиме підвищенню довіри до конкурсних процедур і легітимності результатів добору суддів.

Ці заходи є необхідними для відновлення довіри до судової влади, гарантування рівності та прозорості конкурсів на посади суддів та мінімізації корупційних ризиків у системі формування суддівського корпусу.

Також Комісія окремо звертає увагу на наявність необґрунтовано різного правового підходу до осіб, які входять до складу Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Так, наприклад, адвокати, у разі призначення або обрання до складу зазначених органів зобов'язані припинити здійснення своєї попередньої професійної діяльності та фактично втрачають відповідний професійний статус на період виконання повноважень. Водночас судді, які призначаються членами ВРП або ВККС України, продовжують зберігати статус судді, гарантії суддівської незалежності, спеціальний порядок відповідальності, матеріальне та соціальне забезпечення, а також право на повернення до здійснення правосуддя після завершення повноважень у відповідному органі. При цьому під час перебування на посаді члена ВРП або ВККС України такі особи не здійснюють функцію правосуддя, не розглядають судові справи та не реалізують конституційні повноваження судді щодо здійснення судочинства. Відповідно, збереження за ними статусу судді в повному обсязі фактично відбувається за відсутності виконання тих функцій, для забезпечення яких Конституцією та законами України передбачені спеціальні гарантії незалежності суддів. Комісія виходить з того, що гарантії суддівської незалежності мають функціональний характер і нерозривно пов'язані саме зі здійсненням правосуддя. Надання таких гарантій особам, які тимчасово виконують адміністративні, кадрові чи дисциплінарні функції у системі судоустрою, створює ситуацію нерівності між різними членами ВРП та ВККС України, ставлячи суддів, які стали членами зазначених органів, в привілейоване становище із забезпеченням неможливості їх заслуховування на засіданні Тимчасової слідчої комісії щодо їх діяльності саме як членів ВРП та ВККС.

Водночас Комісія вважає обґрунтованим збереження за такими особами права на повернення до здійснення суддівських повноважень після завершення повноважень члена ВРП, ВККС, а також відповідних соціальних гарантій, пов'язаних із попереднім перебуванням на посаді судді. Проте сам статус судді

та пов'язані з ним спеціальні гарантії не повинні зберігатися на період виконання повноважень члена ВРП чи ВККС України, оскільки в цей час особа не здійснює правосуддя та не реалізує функції судової влади.

Зазначене свідчить про необхідність перегляду чинного законодавчого регулювання з метою забезпечення рівності правового статусу всіх членів ВРП та ВККС України незалежно від їхнього професійного походження, усунення необґрунтованих привілеїв та забезпечення того, щоб спеціальні гарантії судді поширювалися виключно на осіб, які безпосередньо здійснюють правосуддя.

Разом з тим, Тимчасова слідча комісія наголошує, що ВККС та ВРП на рівні підзаконних нормативних актів фактично закріпили дискредитаційний підхід, за яким особа, що вже пройшла перевірку на доброчесність за участю міжнародних експертів у межах одного конкурсного відбору, вважається такою, що відповідає критерію доброчесності і під час участі в інших конкурсах. Такий підхід не відповідає базовим принципам індивідуальності та актуальності оцінювання, адже «доброчесність» не є раз і назавжди встановленим статусом, а підлягає перевірці з урахуванням конкретного конкурсу, часових меж, обсягу повноважень посади та нових обставин, які могли виникнути після попереднього відбору. Крім того, підзаконні акти не можуть підмінити чи звужувати зміст законодавчо визначених процедур оцінювання, зазначений підхід суперечить принципам рівності кандидатів, змагальності та прозорості конкурсних процедур.

Тимчасова слідча комісія встановила ознаки порушення законодавства у діяннях Голови ВККС А. Пасічника та, можливо, члена ВККС Р. Сабодаша. За результатами цього до Єдиного реєстру досудових розслідувань внесено відповідні відомості про можливі протиправні дії.

Ситуація має аналог у Бельгії у 2024 році, коли кількох прокурорів та генерального адвоката звільнили через витік завдань іспиту на посади магістратів. У цьому випадку дисциплінарні органи ЄС діяли рішуче: високопосадові чиновники пішли у відставку, результати іспиту були анульовані, а склад екзаменаційних комісій переглянуто для запобігання подібних порушень у майбутньому.

На відміну від бельгійської практики, після отримання показань Тимчасовою слідчою комісією від А. Пасічника, де було виявлено очевидні порушення порядку перевірки практичних робіт кандидатів, ВККС, ВРП та ГРД публічно виступили на його захист. Така реакція демонструє прагнення зберегти існуючу систему, яка має ознаки «кругової поруки», і не передбачає реальних наслідків для посадових осіб, незважаючи на очевидні порушення закону та процедурних норм.

ВККС у своїй теперішній структурі, складі та процедурі діяльності не забезпечує належного, об'єктивного та прозорого добору суддівського корпусу. Конкурси фактично втратили ознаки рівності, прозорості та неупередженості, що створює загрозу втрати довіри суспільства до судової влади.

Тимчасова слідча комісія наголошує, що за результатами аналізу встановлених фактів участі близьких осіб членів ВККС та ВРП у конкурсах на зайняття посад суддів, а також з огляду на відсутність належного правового регулювання конфлікту інтересів членів органів суддівського врядування та членів ГРД, Тимчасова слідча комісія вважає за необхідне ініціювати законодавче врегулювання зазначених питань шляхом:

- внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у частині розширення та конкретизації підстав конфлікту інтересів;

- запровадження прямих законодавчих заборон на участь у конкурсах близьких осіб членів Вищої ВККС та ВРП;

- встановлення правил обов'язкового відводу члена відповідного органу у разі наявності реального або потенційного конфлікту інтересів без права участі у прийнятті будь-яких рішень щодо такого конкурсу.

Тимчасова слідча комісія вважає за необхідне ініціювати невідкладні законодавчі зміни, спрямовані на запровадження прозорої й об'єктивної системи оцінювання кандидатів, встановлення персональної відповідальності членів ВККС, усунення конфлікту інтересів і родинних впливів, а також забезпечення відкритості конкурсних процедур та їх повної цифрової фіксації.

3.2.1. Щодо зловживань і корупційної складової при оцінюванні доброчесності.

Відповідно до частини другої статті 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» критеріями кваліфікаційного оцінювання є: 1) компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо); 2) професійна етика; 3) доброчесність.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України на підставі поданих документів встановлює відповідність особи вимогам до кандидата на посаду судді апеляційного суду, Вищого спеціалізованого суду або судді Верховного Суду та формує його дос'є. Відповідність особи критеріям компетентності, доброчесності та професійної етики встановлюється Комісією під час проведення її кваліфікаційного оцінювання як кандидата на посаду судді (п. 1 ч. 4 ст. 79-3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Отже, Закон покладає на Вищу кваліфікаційну комісію суддів України обов'язок встановити відповідність особи критеріям доброчесності під час проведення її кваліфікаційного оцінювання як кандидата на посаду судді.

Проте Закон України «Про судоустрій і статус суддів» не містить визначення (поняття) «добročесності» та «критеріїв добročесності», що в свою чергу дозволяє маніпулювати результатами кваліфікаційного оцінювання в цьому питанні.

На виконання частини шостої статті 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Вища рада правосуддя затвердила Єдині показники для оцінки добročесності та професійної етики судді, проте наведені показники не відповідають положенням законодавства, їх перелік невичерпний, занадто широкий та розмитий, що дозволяє використовувати їх для просування на верхній щаблі рейтингу потрібних кандидатів.

Необхідно врахувати, що на рівні закону визначення добročесності є лише в Законі України «Про державну службу», який в статті 4 передбачає наступне: «Державна служба здійснюється з дотриманням принципу добročесності – спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень».

Отже, єдиним на сьогодні визначенням «добročесності» – є спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень.

В контексті судової гілки влади необхідно застосовувати положення частини четвертої статті 8 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд», згідно якої, з метою сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні для цілей кваліфікаційного оцінювання відповідності кандидатів на посади суддів Вищого антикорупційного суду критеріям добročесності (моралі, чесності, непідкупності), а саме щодо законності джерел походження майна, відповідності рівня життя кандидата або членів його сім'ї задекларованим доходам, відповідності способу життя кандидата його статусу, наявності знань та практичних навичок для розгляду справ, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, утворюється Громадська рада міжнародних експертів.

Наведеною нормою закону визначені конкретні критерії добročесності (моралі, чесності, непідкупності), а саме:

- законність джерел походження майна, відповідності рівня життя кандидата або членів його сім'ї задекларованим доходам;
- відповідність способу життя кандидата його статусу;
- наявності знань та практичних навичок для розгляду справ, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду.

Частина 3 статті 62 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» закріплює, що у декларації доброчесності судді зазначаються прізвище, ім'я, по батькові судді, його місце роботи, займана посада та твердження про:

1) відповідність рівня життя судді наявному в нього та членів його сім'ї майну і одержаним ними доходам;

2) своєчасне та повне подання декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та достовірність задекларованих у них відомостей;

3) невчинення корупційних правопорушень;

4) відсутність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності;

5) сумлінне виконання обов'язків судді та дотримання ним присяги;

6) невтручання у правосуддя, яке здійснюється іншими суддями;

7) проходження перевірки суддів відповідно до Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» та її результати;

8) відсутність заборон, визначених Законом України «Про очищення влади».

З наведеної норми також вбачається, що в поняття «доброчесність» для суддів законодавець фактично вклав відповідність вимогам антикорупційного законодавства.

Судді в Україні мають єдиний статус незалежно від місця суду в системі судоустрою чи адміністративної посади, яку суддя обіймає в суді (ч. 2 ст. 53 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»), а тому критерії доброчесності для всіх суддів повинні бути однаковими.

Проте, за існування критеріїв доброчесності, визначених на рівні закону (ч. 4 ст. 8 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»), Вища кваліфікаційна комісія суддів України та Вища рада правосуддя застосовують інші критерії, більш широкого значення і трактування, а також критерії, які не містять вичерпного переліку, що дозволяє вказаним органам свавільно використовувати свої повноваження в конкурсних процедурах, наприклад:

1) ставити під сумнів відповідність кандидата критеріям доброчесності на підставі того, що останній прийняв певне судове рішення, яке набрало законної сили, але на думку ВККС чи ВРП таке рішення є «неправильним»;

2) ставити під сумнів результати перевірок/рішень національних органів (НАЗК, ДПС, Нацполіції, судів) і робити протилежні висновки щодо кандидатів, аніж зроблені висновки (прийняті рішення) національних органів у межах їх компетенції;

3) не визнавати висновки і рішення, що зроблені самими ВККС і ВРП (у попередньому складі) та робити протилежні висновки щодо одних і тих самих обставин; інше);

4) до учасників конкурсів застосовувати різні підходи оцінювання.

Наведені обставини створюють широке поле корупційних ризиків, оскільки Вища кваліфікаційна комісія суддів України та Вища рада правосуддя на власний розсуд визначають і застосовують критерії доброчесності, відмінні від тих, що вже визначені на рівні закону.

Тимчасова слідча комісія звертає увагу на те, що «доброчесність» фактично замінило таку підставу притягнення судді до відповідальності, як «порушення присяги судді».

В пунктах 180-181 справи «Олександр Волков проти України» Європейський суд з прав людини зазначив наступне:

«180. Що стосується цієї справи, то немає свідчень того, що під час розгляду справи заявника існували будь-які керівні принципи та практика, які б встановлювали послідовне та обмежувальне тлумачення поняття «порушення присяги».

181. Суд також вважає, що необхідні процедурні гарантії, які б могли запобігти свавільному застосуванню відповідного матеріального законодавства, не були запроваджені. Зокрема, національне законодавство не передбачало будь-яких обмежень строків ініціювання та здійснення провадження щодо судді за «порушення присяги». Відсутність будь-яких строків давності, що розглядалася вище за статтею 6 Конвенції, давала дисциплінарним органам повну свободу дій та порушила принцип юридичної визначеності.»

Аналогічна ситуація, що відображена в наведеному рішенні ЄСПЛ, сьогодні відбувається з питанням «доброчесності», оскільки не існує будь-яких керівних принципів та практики, які б встановлювали послідовне та обмежувальне тлумачення поняття «доброчесності». На практиці ВККС і ВРП – одну і ту ж ситуацію (або ідентичні чи дуже подібні) трактують по різному, в одному випадку як прояв недоброчесної поведінки, а в іншому – доброчесною поведінкою. Фактично, такі дії ВРП і ВККС порушують принцип юридичної визначеності та дозволяють визначати переможцями конкурсів на посади суддів «потрібних кандидатів», що створює високий рівень корупційних ризиків у відповідних процедурах.

Приклад зловживань: Рішенням ВККС України від 23.06.2025 № 113/ас-25 Комісія встановлено, що поведінка судді Кушнір В.О. під час винесення постанови від 26 грудня 2013 року у справі № 821/3037/13-а є порушенням показників «незалежність» та «неупередженість», та зменшила бали за критерієм

професійної етики та доброчесності на 30 балів. (Бали були зняті через ухвалення суддею рішення у «справах Майдану»).

Водночас, рішенням ВККС України від 01.07.2025 № 137/ас-25 кандидату на посаду судді апеляційної інстанції Москалю Р.М. поставлені максимальні бали за критерієм професійної етики та доброчесності. В той же час суддя Москаль Р.М. ухвалив 11 рішень в ідентичних (подібних) «справах Майдану»:

1. Справа №813/9667/13-а – скасував рішення Літинської сільської ради Дрогобицького району Львівської області № 125 від 04.12.2013 <https://reustr.court.gov.ua/Review/36912990>;

2. Справа №813/9663/13-а – скасував рішення Солонської сільської ради Дрогобицького району Львівської області № 256 від 05.12.2013 <https://reustr.court.gov.ua/Review/36945918>;

3. Справа №813/9611/13-а – скасував рішення Станківецької сільської ради № 312 від 01.12.2013 «Про суспільно-політичну ситуацію в Україні» <https://reustr.court.gov.ua/Review/37055759>;

4. Справа №813/9633/13-а – скасував рішення Тартаківської сільської ради від 04.12.2013 № 433 <https://reustr.court.gov.ua/Review/36958491>;

5. Справа №813/9607/13-а – скасував рішення Бориславської міської ради від 02.12.2013 № 1191 <https://reustr.court.gov.ua/Review/37075757>;

6. Справа №813/9613/13-а – скасував ухвалу Судововишнянської міської ради №2 від 02.12.2013 <https://reustr.court.gov.ua/Review/36945993>;

7. Справа №813/9620/13-а – скасував рішення Реклинецької сільської ради від 05.12.2013 № 398 <https://reustr.court.gov.ua/Review/36960257>;

8. Справа №813/9611/13-а – скасував рішення Новороздільської міської ради від 03.12.2013 № 490 <https://reustr.court.gov.ua/Review/37076161>;

9. Справа №813/9640/13-а – скасував рішення Сілецької сільської ради від 11.12.2013 № 547 <https://reustr.court.gov.ua/Review/36960888>;

10. Справа №813/9604/13-а – скасував рішення Великолюбінської селищної ради №1371 від 01.12.2013 <https://reustr.court.gov.ua/Review/37081900>;

11. Справа №813/9616/13-а – скасував рішення 27 позачергової сесії 6 скликання Буської міської ради від 11.12.2013 <https://reustr.court.gov.ua/Review/36969371>.

Щодо «справ Майдану» зазначене вище рішення ВККС України від 01.07.2025 № 137/ас-25 щодо кандидата на посаду судді апеляційної інстанції Москаля Р.М. не містить жодної інформації. Вказане рішення взагалі не містить мотивів визначення максимальних балів за доброчесність, враховуючи існування

обґрунтованих сумнівів щодо достовірності декларування кандидата та ухвалення рішень у «справах Майдану».

Наведене свідчить, що одному кандидату зменшено бали за критерієм професійної етики та доброчесності на 30 балів, а іншому не зменшені бали взагалі за однакові дії (рішення).

Жодних пояснень чи обґрунтувань такого різного підходу до оцінювання кандидатів рішення ВККС не містить. Про можливу корупційну складову може свідчити та обставина, що кандидат Москаль Р. є однокурсником члена ВККС Романа Кидисюка та члена ВРП Романа Маселка. Доречно звернути увагу на те, що Р. Кидисюк, коли розглядав справи як суддя Господарського суду Львівської області, за подібних обставин (сторона по справі – однокурсник) заявляв і задовольняв самовідводи (справа № 914/2120/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106379749>), проте, як член ВККС, навіть не заявив про самовідвід чи конфлікт інтересів.

В контексті наведеної ситуації варто звернути увагу на те, що ухвалення суддями рішень не стосується питання професійної етики та доброчесності, які може досліджувати ВККС в силу закону.

Стаття 126 Конституції України передбачає, що суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку. Аналогічна норма міститься в частині першій статті 49 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»

ВККС України не є дисциплінарним органом чи органом досудового розслідування, а тому взагалі не може надавати оцінку вказаним питанням, тим паче в конкурсних процедурах, оскільки це не передбачено законом і суперечить Конституції України. Проте, застосування широкого і незаконного тлумачення «доброчесності» дозволило ВККС України зменшити бали за доброчесність одному кандидату і поставити максимальні бали іншому за подібних обставин.

3.3. У діяльності Третього та Четвертого складу Громадської ради доброчесності Тимчасовою слідчою комісією виявлено низку фактів, які свідчать про наявність ознак корупції при формуванні суддівського корпусу.

Під час проведення парламентського розслідування Тимчасовою слідчою комісією опрацьовано публікації у засобах масової інформації, журналістські розслідування, матеріали профільних юридичних видань, публічні заяви членів Громадської ради доброчесності, представників судової влади, експертного середовища та громадських організацій. Зокрема, увагу Комісії привернула стаття, опублікована на сторінках видання «Українська правда» (джерело: <https://www.pravda.com.ua/columns/2025/08/06/7524968/>), авторами якої

виступили члени Третього складу Громадської ради доброчесності Олександр Волошин, Тетяна Катриченко, Ольга Піскунова та Людмила Янкіна. Зазначена публікація становила особливий інтерес для Комісії, оскільки відображає офіційну позицію членів Громадської ради доброчесності щодо власної діяльності, ролі цього органу в процедурах оцінювання суддів та взаємодії з органами суддівського врядування, що має значення для всебічного та об'єктивного аналізу ефективності функціонування інституту Громадської ради доброчесності.

Тимчасова слідча комісія на одному з своїх засідань заслухала трьох зазначених вище представниць Третього складу ГРД.

За результатами отриманих показань та пояснень Тимчасова слідча комісія встановила ознаки системних порушень при формуванні та у діяльності ГРД:

- монопольний вплив окремої громадської організації, яка здійснює підтримку діяльності ГРД за рахунок коштів міжнародної фінансової допомоги, що призводить до порушення інституційної незалежності Ради;

- відсутність чітких критеріїв добору кандидатів до складу ГРД, яких делегують громадські організації (не визначено вимоги до освіти, фахової компетентності, авторитетності, репутаційної доброчесності та відповідності критеріям, які вони самі покликані оцінювати);

- непрозорість процесу формування складу ГРД, що не відповідає принципам відкритості, довіри, професійності та неупередженості та втручання у цей процес представників окремих громадських організацій, маніпулювання виборчим процесом під час формування складу ГРД, зокрема просування «потрібних» кандидатів, тиск на представників громадськості, ознаки «узурпації повноважень» та створення умов для корупційних ризиків;

- застосування подвійних стандартів під час оцінювання доброчесності суддів, що ставить під сумнів об'єктивність висновків ГРД.

Тимчасовою слідчою комісією встановлено, що ГРД фінансово та організаційно критично залежить від однієї громадської організації.

Членкині Третього складу ГРД, які надали Тимчасовій слідчій комісії показання, у відкритих публічних заявах, зокрема у засобах масової інформації, повідомляли про наявність зовнішнього впливу на діяльність цього складу ГРД. За їхніми твердженнями, такий вплив проявлявся у перешкоджанні формуванню секретаріату ГРД, обмеженні можливості здійснення прямих контактів представників ГРД з міжнародними партнерами та донорськими організаціями, а також у тиску, спрямованому на підписання меморандуму, що містив зобов'язання утримуватися від критики громадської організації, яка, за твердженнями окремих членів ГРД, фактично втручалася у діяльність Ради.

Крім того, за заявами членкинь Третього складу ГРД, під час проведення виборів до Четвертого складу ГРД мали місце випадки поширення серед учасників виборчого процесу переліків кандидатів, «за яких необхідно голосувати». У результаті таких дій, за їхніми словами, фактично формувалися категорії «бажаних» та «небажаних» кандидатів, що могло вплинути на прозорість та неупередженість виборчого процесу. У зв'язку з цим, окремі члени Третього складу ГРД відкликали свої кандидатури, заявивши, що відмовляються брати участь у процесі, який, на їхню думку, був зрежисованим і не відповідав принципам відкритості, змагальності та доброчесності.

Таким чином, Тимчасова слідча комісія встановила, що з 19 членів четвертого складу ГРД щонайменше 13 є представниками різних громадських організацій, однак фактично були делеговані дружніми громадськими організаціями, які завчасно погоджували відповідні списки. Зазначені обставини під час надання показань Тимчасовій слідчій комісії підтвердив виконавчий директор громадської організації, у діяльності якої Тимчасовою слідчою комісією встановлено ознаки монопольного впливу на формування та діяльність ГРД (безпосередньо від якої у складі ГРД працюють 7 членів із 8 обраних).

Слід наголосити, що одна громадська організація має потужний реальний (неформальний) вплив на діяльність ГРД, вплив на ВККС здійснюється опосередковано через контроль ГРД.

Тимчасовою слідчою комісією встановлено втручання з боку однієї громадської організації у процес організаційного забезпечення ГРД, затягування створення секретаріату; блокування або обмеження прямих контактів Ради з донорами; пропозиції укласти меморандум із фактичними обмеженнями на критику; спроби впливу на зміст майбутнього складу ГРД через «рекомендовані списки» кандидатів; можливі дії, що могли виглядати як кулуарне узгодження майбутніх членів Ради; а також поширення проєктів бюлетенів з неформальними позначками щодо «бажаних» і «небажаних» кандидатів. У сукупності ці обставини ставлять під сумнів незалежність ГРД та прозорість її формування й функціонування, і можуть створювати ризики конфлікту інтересів та зниження довіри до механізмів громадського контролю у судовій реформі.

Під час засідання Тимчасової слідчої комісії виконавчий директор громадської організації, відповідаючи на запитання народних депутатів України – членів Комісії та надаючи відповідні пояснення, підтвердив факт здійснення ним (громадською організацією, керівником якої він є) вибіркової оплати діяльності окремих членів Громадської ради доброчесності за рахунок коштів міжнародної технічної допомоги та донорських програм. Комісія звертає увагу, що відповідно до законодавства України, члени Громадської ради доброчесності здійснюють свої повноваження на громадських засадах. Такий статус передбачає

безоплатне виконання функцій члена ГРД та виключає можливість встановлення матеріальної винагороди за виконання відповідних повноважень.

Особливе занепокоєння Комісії викликає як сам факт здійснення виплат, так й їх вибірковий характер, за якого рішення щодо матеріального забезпечення окремих членів ГРД фактично приймалося недержавними структурами та особами, які не наділені законом повноваженнями визначати порядок фінансування діяльності цього органу. Така практика створює ризики залежності окремих членів ГРД від джерел фінансування, ставить під сумнів рівність статусу членів ГРД, може впливати на їхню незалежність та неупередженість під час виконання покладених на них функцій, а також породжує обґрунтовані сумніви щодо дотримання принципу діяльності ГРД на громадських засадах.

На думку Комісії, зазначені обставини потребують окремої правової оцінки компетентними державними, зокрема правоохоронними, органами щодо відповідності такої практики вимогам законодавства України та принципам діяльності Громадської ради доброчесності.

Тимчасова слідча комісія наголошує, якщо недержавний суб'єкт намагається впливати на те, хто саме увійде до складу органу, що має визначені законом повноваження (у даному випадку – ГРД), це може створювати передумови для конфлікту інтересів. Такий вплив може бути розцінений як спроба сформувати залежний (в тому числі і фінансово) або лояльний склад ГРД з метою спрямування його рішень у вигідне для певної групи русло. У сфері антикорупційної політики подібні дії можуть розглядатися як неправомірне втручання у формування органу, що виконує функції суспільного контролю.

ГРД є елементом системи судового врядування, що має забезпечувати незалежність і доброчесність процесу відбору суддів. Якщо організація, яка не має законних повноважень впливати на висновки цього органу, намагається формувати його склад, це може створити ризики того, що подальші висновки ГРД ухвалюватимуться під тиском або з огляду на інтереси цієї організації. У такому випадку виникає загроза упередженого оцінювання кандидатів, а сам механізм оцінювання доброчесності може втратити об'єктивність, пропорційність і незалежність.

Антикорупційне законодавство України визначає корупцію, зокрема, як використання впливу, пов'язаного з наданням певних переваг або отриманням неправомірної вигоди. Якщо громадська організація намагається створити для себе можливість впливати на ухвалення висновків ГРД, це може становити ризик корупційної практики у вигляді «неправомірного впливу» або «створення контрольованого середовища» для прийняття рішень, які мають значення для публічного інтересу – формування незалежного судового корпусу.

Будь-який вплив, що спрямований на підміну незалежної позиції органу громадського контролю інтересами окремих суб'єктів, створює ризики підриву прозорості та добросовісності процедури відбору суддів. Це може спричинити втрату суспільної довіри до інституцій судової реформи та дискредитувати сам механізм участі громадськості у цих процесах.

Крім того, Тимчасова слідча комісія встановила, що порядок висунення кандидатів до ГРД є абсолютно непрозорим. Відсутні чіткі критерії, за якими громадські організації висувують кандидатів та обирають їх для участі в ГРД. Не передбачено вимог щодо рівня освіти або професійного досвіду кандидатів, а також немає механізму оцінки їхньої добросовісності. У результаті процес формування ГРД фактично не гарантує залучення компетентних та незалежних представників, що створює ризики концентрації впливу в руках окремих організацій і підриває довіру до самої ГРД.

Варто зазначити, що під час надання показань членкині Третього складу Громадської ради добросовісності не змогли чітко пояснити правовий статус ГРД. Вони не змогли дати однозначної відповіді щодо підстав та порядку формування ГРД, процедур, за якими обираються її члени. Відсутність розуміння статусу ГРД свідчить про низький рівень організаційної та правової обізнаності серед членів Ради, що підриває ефективність її діяльності та прозорість процесів, у яких вона бере участь.

ГРД не є юридичною особою, не має статусу державної, громадської чи публічної організації, не є структурним підрозділом будь-якої юридичної особи чи органу державної влади, не має юридично закріпленої структури, керівництва, не веде правового обліку своєї діяльності.

Тимчасова слідча комісія вважає, що статус, повноваження та порядок формування ГРД, вимоги до освіти та досвіду роботи кандидатів до ГРД мають бути чітко визначеними у законодавстві, аби унеможливити корупційні ризики.

3.3.1. Щодо визначення поняття «добросовісність».

Громадська рада добросовісності – незалежний орган до повноважень якого належить оцінка добросовісності кандидатів на посаду судді. Разом з тим, чинне законодавство не містить визначення поняття «добросовісність».

Відсутність законодавчого визначення поняття «добросовісність» створює широку дискрецію для ГРД. Саме по собі це не є порушенням, але стає підґрунтям для кількох типових корупційних ризиків.

Коли закон не встановлює чітких і вичерпних критеріїв добросовісності, кожен суб'єкт оцінювання може тлумачити це поняття по-різному. Це відкриває простір для суб'єктивності, вибіркової та упередженості, що у сфері

оцінювання суддів розглядається як корупційний ризик, оскільки рішення можуть ухвалюватися не тільки на підставі фактів, але й під впливом зовнішніх чинників.

Коли критерії нечіткі, а їх намагаються оцінювати люди без спеціальної фахової підготовки, сторонні особи або організації можуть намагатися впливати на членів ГРД, просуваючи «вигідні» підходи до тлумачення доброчесності. Це створює ризик формування лояльного складу ГРД або впливу на її рішення через неформальні домовленості, тиск чи залежність від джерел ресурсів. Така ситуація може мати ознаки корупційного впливу на процес ухвалення публічно значущих рішень.

Рівень професійної підготовки окремих членів Громадської ради доброчесності викликає обґрунтовані сумніви щодо їхньої спроможності належним чином виконувати покладені Законом функції. Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», діяльність ГРД безпосередньо пов'язана з оцінкою професійної етики та доброчесності суддів, що вимагає високого рівня правових знань, розуміння принципів верховенства права та безумовного дотримання законодавства. Водночас наявні факти свідчать про випадки довільного трактування правових норм, ігнорування законодавчих вимог та підміну юридичних критеріїв суб'єктивними оцінками, що може свідчити про прояви правового нігілізму. Такий стан речей створює ризики ухвалення необґрунтованих висновків, підриває довіру до процедур кваліфікаційного оцінювання та негативно впливає на забезпечення принципів об'єктивності, законності та правової визначеності.

Додатковим фактором ризику є відсутність у законодавстві обов'язкових вимог до рівня освіти, наявності юридичної кваліфікації та професійного стажу членів Громадської ради доброчесності, незважаючи на те, що результати їхньої діяльності безпосередньо впливають на кар'єру суддів та функціонування судової влади. Тобто люди без спеціальної фахової підготовки та за умов нечіткої дефініції доброчесності оцінюють кандидатів на посаду судді.

За умов відсутності чіткого визначення доброчесності, різні кандидати можуть оцінюватися за різними, навіть непублічними, критеріями. Це створює передумови до нерівного ставлення, упередженості або маніпуляцій, що є характерними ознаками корупційних практик у міжнародних антикорупційних стандартах.

Якщо оцінювання доброчесності може бути використане для усунення небажаних або «неконтрольованих» кандидатів на посаду судді, це перетворює механізм ГРД на інструмент тиску або політичного впливу. Це становить ризик приватизації публічної функції – визнана форма корупції.

Корупція в цій ситуації полягає не в самій діяльності ГРД, а у ризиках, що виникають через відсутність чітких законодавчих критеріїв доброчесності, що може дозволяти довільне тлумачення, зовнішній вплив на рішення та використання інституту доброчесності як інструмента неформального контролю над доступом до судової влади.

Крім того, аналіз діяльності ВККС та ВРП засвідчує, що ключовий для антикорупційних процедур критерій «доброчесність» досі не має закріпленого у законодавстві визначення. Попри те, що саме цей критерій є центральним під час оцінювання суддів, прокурорів, дисциплінарних інспекторів та інших посадовців, право визначати його зміст фактично належить органам, уповноваженим ухвалювати рішення щодо їхньої кар'єри. Така невизначеність створює широкі можливості для довільного тлумачення, вибіркового підходу та підміни правових стандартів суб'єктивними уявленнями окремих членів органів суддівського врядування. Це безпосередньо підсилює корупційні ризики, зокрема у вигляді застосування подвійних стандартів, необґрунтованого ускладнення або спрощення вимог до різних кандидатів та можливості маніпулювати процесом добору кадрів у сфері правосуддя.

Тимчасова слідча комісія встановила, що відсутність у законодавстві чіткого визначення поняття «доброчесність» та вичерпного переліку критеріїв її оцінювання, у поєднанні з надмірною питомою вагою результатів суб'єктивної співбесіди порівняно з результатами об'єктивного оцінювання професійних знань, створює значні корупційні ризики та умови для суб'єктивного впливу на результати конкурсних процедур.

Значна частина підсумкового балу кандидата формується саме за результатами співбесіди, оціночних суджень, які мають дискреційний характер, тоді як результати анонімного тестування знань, перевірених автоматизованими засобами, мають суттєво менший вплив на кінцевий результат. За таких умов Громадська рада доброчесності, Вища кваліфікаційна комісія суддів України та Вища рада правосуддя фактично отримують можливість ухвалювати рішення щодо відповідності або невідповідності кандидатів на посади суддів на власний розсуд, що суперечить принципам правової визначеності, об'єктивності та передбачуваності процедур добору й оцінювання суддів.

Такий «простір для дискреції» створює можливість для виникнення формального або неформального тиску, маніпуляцій під час конкурсів, а також корупційного шантажу, коли рішення щодо проходження кваліфікаційного оцінювання чи дисциплінарних процедур можуть залежати не від норм закону, а від оцінок конкретних членів комісії чи ради. У практиці було виявлено випадки, коли окремі порушення ігнорувалися, тоді як щодо інших кандидатів застосовувалися надмірно суворі вимоги. Це свідчить про нерівність підходів, що становить одну з ознак корупційної вразливості процедури.

Недостатня унормованість процедурної частини перевірки доброчесності призводить до масових оскаржень рішень ВККС та ВРП у судовому порядку. Значна кількість позовів щодо необґрунтованості рішень про не проходження кваліфікаційного оцінювання чи атестації прокурорів свідчить про низьку передбачуваність рішень органів суддівського урядування. Така ситуація гальмує оновлення судової системи, створює правову невизначеність та підриває довіру суспільства й міжнародних партнерів до конкурсних процедур. Відсутність чітких критеріїв також дає можливість як уникати відповідальності, так і застосовувати санкції вибірково, що суперечить принципам верховенства права та належного урядування.

Аналіз практики засвідчує, що прогалини чинного законодавства створюють умови для непрозорого ухвалення рішень, зловживань службовим становищем та вибіркового застосування правових норм. У зв'язку з цим постає об'єктивна необхідність комплексного вдосконалення законодавчої бази. Верховною Радою України мають бути зареєстровані та прийняті законопроекти, які спрямовані на усунення виявлених недоліків.

Усунення невизначеності критеріїв доброчесності та реформування процедур оцінювання є частиною зобов'язань України перед Європейським Союзом, GRECO та в межах плану Ukraine Facility. Невиконання цих вимог може негативно позначитися на прогресі у сфері верховенства права та гальмувати євроінтеграційні процеси. Тому ухвалення відповідних законопроектів не лише зміцнить антикорупційну інфраструктуру, а й забезпечить відповідність України міжнародним стандартам прозорості, неупередженості та незалежності судової влади.

3.4. Державне бюро розслідувань (далі – ДБР) продемонструвало відкритий підхід у взаємодії з Тимчасовою слідчою комісією. ДБР надавало вичерпні відповіді на запити, необхідні матеріали та забезпечувало прозорість наданої інформації, що сприяло ефективному аналізу діяльності органу.

З огляду на істотне зростання навантаження на ДБР у період з 2022 по 2025 роки, що значною мірою зумовлено триваючою збройною агресією проти України, окупацією низки територій та необхідністю реагування на суспільно небезпечні злочини військового часу, ДБР здійснювало свою діяльність у складних умовах – саме на цьому наголосило керівництво органу під час доповіді Тимчасовій слідчій комісії.

Заслухавши Директора ДБР, Тимчасова слідча комісія встановила, що ДБР забезпечувало документування злочинів, дотримання процесуальних процедур та реалізацію своїх завдань попри постійні безпекові ризики у Донецькій, Харківській, Херсонській, Запорізькій та інших прифронтових областях.

Середнє навантаження на одного слідчого зростало кожного року, досягнувши пікових значень у 2024 – 2025 роках.

Разом з тим, у сфері протидії корупції ДБР забезпечувало документування правопорушень та передачу обвинувальних актів до суду. За період 2022-2025 років до суду направлено 1539 обвинувальних актів щодо 2120 осіб. Серед направлених до суду справ є провадження щодо колишніх високопосадовців Кабінету Міністрів України, численних працівників Національної поліції, Служби безпеки України, Державної податкової служби, а також прокурорів та суддів. Це підтверджує системний характер корупційних проявів у зазначених органах.

У межах своєї діяльності ДБР приділяло особливу увагу резонансним злочинам, які завдали значної шкоди обороноздатності держави, економічній безпеці та інтересам громадян. Зокрема, задокументовано діяльність колишнього заступника міністра оборони В. Шаповалова та інших посадових осіб, які своїми діями спричинили державі збитки на суму понад 222 млн грн. ДБР встановлено факти надання неправомірної вигоди бізнесменами з метою отримання доступу до оборонних контрактів, серед яких резонансною є спроба хабаря у розмірі 500 тис. доларів США за укладення контракту на постачання військового обмундирування. Виявлено корупційні схеми у територіальних центрах комплектування, у сфері встановлення груп інвалідності, а також у діяльності посадових осіб, причетних до незаконних схем зі списання та реалізації прострочених боєприпасів.

ДБР активно розслідує системні корупційні правопорушення у сферах енергетики, оборонних закупівель, будівництва, митної та податкової політики. Значного суспільного резонансу набула справа колишнього міністра енергетики І. Насалика та керівників відповідних департаментів, які завдали державі збитків на понад 115 млн грн. Документуються факти незаконного впливу на рішення органів державної влади, у тому числі у сфері регулювання ринку азартних ігор, де зафіксовано намагання службової особи надати хабар у розмірі 150 тис. доларів США за ухвалення необхідного рішення.

Особливе місце, як повідомив Тимчасовій слідчій комісії Директор ДБР, у роботі ДБР посідає діяльність щодо розшуку та вилучення активів резидентів держави-агресора та осіб, які здійснювали фінансування російської військової агресії. У період з 2022 по 2025 роки до АРМА передано активи загальною вартістю понад 38 млрд грн, включаючи значні корпоративні права, нерухоме майно та фінансові інструменти. Дохід, отриманий від управління цими активами, перевищив 2,4 млрд грн. Серед вилучених активів – майно компаній PIN-UP, ФБС, а також корпоративні права великого бізнесу, що безпосередньо фінансували агресію проти України.

Водночас ДБР приділяє увагу внутрішній доброчесності та запобіганню корупції у власних рядах. ДБР є єдиним правоохоронним органом в Україні, де кандидати на службу в обов'язковому порядку проходять психологічні тести на доброчесність, оцінку мотивації, перевірку способу життя та реальні механізми контролю за конфліктом інтересів. За 2022-2025 роки проведено понад 5500 анкетувань доброчесності, близько 2600 індивідуальних консультацій щодо декларування та 133 службові розслідування, за результатами яких 51 працівника притягнуто до дисциплінарної відповідальності. При цьому не встановлено жодного факту навмисного приховування корупційних правопорушень працівниками ДБР або зловживання службовим становищем з метою уникнення відповідальності.

Особлива увага приділяється моніторингу інформації, що надходить від громадян, медіа, анонімних джерел чи інших органів влади. У разі отримання даних про ймовірне корупційне правопорушення одразу проводиться оцінка обставин, здійснюється первинна перевірка та приймається рішення щодо відкриття провадження. ДБР застосовує комплекс превентивних заходів, спрямованих на недопущення конфлікту інтересів, несанкціонованого втручання у діяльність слідчих та забезпечення прозорості роботи.

Важливим напрямком є розвиток професійної компетентності працівників ДБР: запроваджено систему навчання молодих фахівців, спрямовану на формування нетерпимості до корупції, розвиток навичок етичної поведінки та підвищення кваліфікації. Молоді випускники провідних правничих університетів залучаються до конкурсів на заміщення вакантних посад, що забезпечує оновлення кадрового складу та зміцнення інституційної здатності ДБР.

Однак, Тимчасова слідча комісія, з огляду на викладені вище обставини, звертає особливу увагу на недопустимість будь-якого політичного впливу чи тиску на ДБР.

Забезпечення незалежності ДБР є ключовою умовою для функціонування ефективної та неупередженої системи правосуддя.

Політичний тиск здатний нівелювати об'єктивність досудового розслідування, створюючи ризики вибіркового правосуддя. У таких умовах слідчі рішення можуть ухвалюватися не на підставі доказів і вимог закону, а під впливом зовнішніх суб'єктів, зацікавлених у певному результаті. Це прямо суперечить принципам верховенства права та невідворотності відповідальності.

Втручання представників влади та інших політичних сил у діяльність ДБР ставить під загрозу довіру громадян до органів правопорядку. Якщо суспільство вважає, що розслідування проводяться під диктовку окремих посадових осіб або

політичних груп, це руйнує авторитет державних інституцій та сприяє поглибленню рівня недовіри до влади в цілому.

Політичний вплив може створювати нерівні умови для учасників кримінального процесу. Особи, наближені до владних структур, отримують необґрунтовані переваги, тоді як інші можуть зазнавати тиску або несправедливого переслідування. Така практика суперечить конституційним гарантіям рівності громадян перед законом.

Незалежність ДБР є фундаментальною вимогою міжнародних стандартів у сфері кримінальної юстиції.

Україна, як держава, що прагне інтеграції до Європейського Союзу, зобов'язана забезпечити реальну, а не декларативну автономію органів розслідування від політичної кон'юнктури.

Тимчасова слідча комісія наголошує, що ризик втрати незалежності розслідування призводить до того, що правоохоронні органи, «підконтрольні» політикам, можуть не запускати справи проти «своїх», створюючи безкарність для осіб, наближених до влади. Політичний вплив сприяє укоріненню корупційних схем у держзакупівлях, тендерах та розподілі ресурсів, що підриває справедливість та рівні умови для бізнесу і громадян. У таких умовах громадяни та міжнародні партнери втрачають довіру до антикорупційних органів і ставлять під сумнів реальність реформ. У результаті системна корупція, посилена політичним впливом, створює пряму загрозу реформам та самому державному устрою, руйнуючи принципи верховенства права, рівності перед законом та прозорості.

Під час надання пояснень Тимчасовій слідчій комісії Директор ДБР поінформував, що жодних прямих випадків втручання або політичного тиску на діяльність Бюро не зафіксовано. Він також повідомив, що ДБР здійснює розслідування кримінальних проваджень, у яких фігурантами є народні депутати України, представники практично всіх парламентських фракцій та груп. При цьому найбільше таких проваджень стосуються осіб, які є представниками провладної політичної сили та найбільшої парламентської фракції «Слуга народу». Враховуючи зазначене, керівництво ДБР наголошує, що діяльність Бюро не перебуває під політичним впливом і не зазнає тиску з боку будь-яких політичних сил.

Недопустимість політичного впливу на ДБР є не лише юридичною вимогою, а й необхідною умовою збереження справедливості, об'єктивності та стабільності державної системи правосуддя. Саме це дозволяє гарантувати ефективну боротьбу з корупцією та іншими правопорушеннями, а також забезпечує громадянам впевненість у неупередженості державних інституцій.

3.5. Національна поліція України у взаємодії з Тимчасовою слідчою комісією продемонструвала найбільш відкритий та конструктивний підхід.

Керівництво Національної поліції України продемонструвало та передало членам Тимчасової слідчої Комісії презентацію на тему «Стратегія, інструменти та результати розбудови системи доброчесності в Національній поліції України», у межах якої також було надано звіт про трансформацію інституції – «від реактивної моделі реагування до проактивної моделі запобігання порушенням». У наданих матеріалах висвітлено стратегічні підходи до формування культури доброчесності, впроваджені превентивні механізми внутрішнього контролю, антикорупційні інструменти, а також практичні результати їх реалізації.

Проте, аналіз наведених у документі Національного агентства з питань запобігання корупції показників свідчить про те, що результативність боротьби з корупцією в Національній поліції України має змішаний і неоднорідний характер, із певними позитивними зрушеннями після відновлення системи фінансового контролю у 2024 році, але водночас із суттєвими системними обмеженнями, які знижують загальну ефективність.

У 2024 – 2025 роках спостерігається відновлення та інтенсифікація перевірок, що супроводжується виявленням як адміністративних, так і кримінальних правопорушень, зокрема за статтями щодо недостовірного декларування та подання неправдивих відомостей. Разом із тим структура виявлених порушень демонструє, що значна їх частина стосується формальних або процедурних аспектів (несвоєчасне подання декларацій, неточні відомості), тоді як випадки, пов'язані з незаконним збагаченням чи необґрунтованими активами, є поодинокими, що може свідчити як про низький рівень виявлення складніших корупційних схем, так і про обмеженість інструментів їх доведення. Проте у засобах масової інформації систематично з'являється інформація про вчинення працівниками поліції корупційних правопорушень в особливо великих розмірах.

Окремо варто підкреслити різке зростання кількості матеріалів, направлених до органів Національної поліції України стосовно працівників органів поліції з метою складання протоколів щодо несвоєчасного подання декларацій (з 250 у 2022 році – до 1040 у 2025 році), що формально свідчить про посилення контролю, однак ефективність цього інструменту ставиться під сумнів з огляду на результати судового розгляду: значна частина адміністративних проваджень закривається судами через відсутність складу правопорушення або сплив строків притягнення до відповідальності. Така тенденція вказує на проблеми якості підготовки матеріалів, недосконалість доказової бази або процесуальні недоліки, що фактично нівелює превентивний та каральний ефект антикорупційних заходів.

Що стосується кримінального переслідування, то кількість направлених обґрунтованих висновків і відкритих кримінальних проваджень у 2024 – 2025 роках демонструє певну активізацію, однак ці показники залишаються відносно помірними і не свідчать про системний прорив у протидії корупції.

Узагальнюючи, можна дійти висновку, що антикорупційна діяльність щодо працівників Національної поліції України після відновлення декларування у 2024 році набула більш системного характеру та кількісно активізувалася, однак її якісна ефективність залишається недостатньою.

Основними проблемами є переважання формальних порушень над сутнісними, низька результативність судового розгляду адміністративних справ, а також обмежений вплив на завершальну стадію кримінального переслідування. Це вказує на необхідність посилення аналітичної складової перевірок, підвищення якості доказової бази та вдосконалення міжвідомчої взаємодії для досягнення реального зниження рівня корупції в системі Національної поліції України.

Разом з тим, заслухавши керівництво Національної поліції України, Тимчасова слідча комісія встановила, що функціонування системи декларування забезпечують 276 уповноважених осіб при загальній кількості 112 700 декларантів. Таким чином, навантаження на одного інспектора становить близько 400 декларантів. Зазначене співвідношення свідчить про суттєве перевантаження системи фінансового контролю та невідповідність кадрового забезпечення обсягу покладених завдань. Такий рівень навантаження об'єктивно ускладнює здійснення *повноцінної та якісної перевірки* декларацій, сприяє формалізації контрольних процедур, підвищує ризики пропуску недостовірних відомостей і знижує ефективність реагування на виявлені порушення. У сукупності це вказує на наявність системних проблем в організації процесу декларування та обумовлює необхідність належного кадрового, організаційного й технологічного посилення відповідного напрямку роботи.

Представники Національної поліції України проінформували членів Тимчасової слідчої Комісії щодо результатів діяльності у сфері запобігання, виявлення та протидії корупційним і пов'язаним з корупцією правопорушенням, а також щодо загальних показників правоохоронної діяльності за 2024 – 2025 роки. Протягом зазначеного періоду проведено 71 аудити, за результатами яких встановлено 32 ключові ризики у 10 сферах діяльності, а це порушення у грошовому еквіваленті на суму 190 млн грн, з яких відшкодовано 165 млн грн. За результатами вжитих заходів 29 посадових осіб притягнуто до відповідальності. У сфері протидії корупції Національною поліцією України забезпечено системне документування правопорушень. Зокрема, у 2024 – 2025 роках виявлено 1272 факти правопорушень, за результатами розгляду яких звільнено 1166 осіб.

Аналіз наведених у листі Національної поліції України на адресу Тимчасової слідчої комісії показників свідчить про системну та масштабну наявність корупційних правопорушень у Національній поліції України, але водночас – про низьку ефективність їх доведення до вироків суду: за період з 2022 року по липень 2025 року за фактами вчинених працівниками Національної поліції України корупційних правопорушень, передбачених статтями 191, 262, 308, 357, 364, 366-2, 366-3, 368 розпочато 739 кримінальних проваджень, однак повідомлено про підозру в учиненні кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією лише 248 особам (близько 33%), до суду направлено 182 обвинувальні акти (близько 24% від загальної кількості проваджень), а реальних обвинувальних вироків за результатами судового розгляду – лише 34 (менше 5%), що вказує на значний «розрив» між виявленням правопорушень і їх процесуальним завершенням; при цьому спостерігається зростання адміністративних стягнень (особливо у 2024 – 2025 роках), що може свідчити або про активізацію внутрішнього контролю, або про тенденцію перекваліфікації частини діянь у менш тяжкі правопорушення, тоді як відсутність єдиного обліку випадків корупції додатково ускладнює об'єктивну оцінку масштабів проблеми та ефективності протидії їй.

Тимчасова слідча комісія відзначає, що здійснення попередньої перевірки кадрових, фінансових та адміністративно-господарських рішень, а також перевірки контрагентів і проєктів договорів до їх підписання, в цілому сприяє мінімізації ризиків. У 2025 році проведено близько 6000 спеціальних перевірок кандидатів, в результаті чого 170 особам відмовлено у призначенні.

Особливе місце у роботі Національної поліції України займає системне впровадження комплексних заходів з підвищення внутрішньої доброчесності, зокрема шляхом навчання персоналу та взаємодії з Національним агентством з питань запобігання корупції. Основні заходи включають: курс «Доброчесна поліція» (спільно з Національним агентством з питань запобігання корупції) – пройшли понад 40 000 працівників; курс НАТО «Розбудова доброчесності» – охоплено 80 000 поліцейських; проведено у 2025 році близько 5 000 очних тренінгів; регулярне тестування керівного складу (кожні півроку). Запроваджено цифрову платформу «Доброчесна поліція» та реалізується проєкт «Ефективний менеджмент антикорупційної діяльності», які спрямовані на перехід до превентивного управління ризиками. Розроблено власний ІТ-інструмент «Цифрові декларації», який функціонує як інтелектуальний помічник для аналізу декларацій та виявлення помилок, зокрема з метою надання декларантам можливості їх виправлення у 30-денний строк.

Тимчасова слідча комісія відзначила тенденцію до зменшення кількості дисциплінарних порушень у сфері протидії корупції у лавах поліції: у 2024 році притягнуто до відповідальності 193 особи, у 2025 році – 181 особу. У сфері

фінансового контролю за 2024 – 2025 роки виявлено 1272 факти неподання або несвоєчасного подання декларацій, із яких лише 16 випадків стосувалися діючих працівників, що допустили прострочення термінів подання; загалом звільнено 1166 осіб.

Співпраця Національної поліції України з Національним агентством з питань запобігання корупції здійснюється, крім іншого, у межах повних перевірок декларацій (за 2025 рік проведено близько 103 повних перевірок) та моніторингу способу життя (у 2025 році проведено близько 70 моніторингів способу життя, в 9 випадках подано позови про визнання активів необґрунтованими).

Важливим напрямком діяльності залишається протидія кримінальним правопорушенням, пов'язаним із недостовірним декларуванням. У 2025 році 38 особам повідомлено про підозру, 35 обвинувальних актів скеровано до суду.

У відповідних категоріях справ налагоджено взаємодію з Державним бюро розслідувань щодо визначення підслідності та процесуальної координації. За офіційними даними, Національне агентство з питань запобігання корупції та Державне бюро розслідувань, упродовж 2025 року підрозділами ДБР у межах здійснення адміністративного провадження за матеріалами НАЗК отримано 1417 матеріалів щодо фактів несвоєчасного подання декларацій, за результатами розгляду яких складено 857 протоколів про адміністративні правопорушення відносно 616 поліцейських. Судами розглянуто 693 протоколи відносно 495 осіб, за результатами яких у 578 випадках прийнято рішення про накладення адміністративних стягнень у вигляді штрафів (стосовно 393 поліцейських), що свідчить про належний рівень процесуальної взаємодії та узгодженості дій між відповідними органами.

Водночас, Тимчасова слідча комісія, з огляду на викладені вище обставини, звертає особливу увагу на недопустимість будь-яких порушень вимог законодавства у діяльності Національної поліції України, зокрема в частині дотримання принципів законності, неупередженості, політичної нейтральності, підзвітності та відкритості перед суспільством, а також недопущення зловживання службовим становищем, перевищення повноважень чи вчинення корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень.

Тимчасова слідча комісія відзначає системну роботу Національної поліції України у сфері запобігання та виявлення корупції у правоохоронних органах, впровадження цифрових та інституційних рішень, спрямованих на мінімізацію людського фактора та підвищення прозорості процедур. Разом із тим, Тимчасова слідча комісія наголошує на необхідності посилення кадрового забезпечення підрозділів фінансового контролю, подальшого вдосконалення автоматизованого аналізу декларацій, системного зменшення навантаження на

уповноважених осіб, розвитку превентивної складової антикорупційної політики.

Під час надання пояснень Тимчасовій слідчій комісії, керівництво Національної поліції України повідомило про продовження роботи з удосконалення внутрішніх антикорупційних процедур, перегляд ризик-орієнтованих підходів та впровадження додаткових цифрових інструментів контролю. Окремим системним напрямом визначено співпрацю антикорупційних уповноважених із підрозділами Служби освітньої безпеки Національної поліції України та Національним агентством з питань запобігання корупції щодо формування антикорупційної культури та принципу нульової толерантності до корупції в освітньому середовищі.

Крім того, керівництвом Національної поліції України надано пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства з метою вдосконалення механізмів фінансового контролю, оптимізації процедур декларування, посилення превентивних інструментів запобігання корупції, а також нормативного врегулювання застосування цифрових аналітичних інструментів у сфері антикорупційної діяльності.

Таким чином, попри задекларовану трансформацію до проактивної моделі запобігання корупції та впровадження інституційних і цифрових інструментів, наявні дані свідчать про низку системних недоліків у діяльності Національної поліції України у сфері протидії корупції, зокрема про критичну невідповідність кадрового забезпечення обсягу функцій фінансового контролю, що проявляється у надмірному навантаженні (близько 400 декларантів на одного інспектора) і, як наслідок, формалізації перевірок, зниженні їх глибини та якості, а також підвищенні ризиків пропуску недостовірних відомостей; водночас виявлення значної кількості порушень за результатами аудитів (32 ключові ризики та фінансові порушення на сотні мільйонів гривень) свідчить про наявність системних прогалин у внутрішньому контролі та управлінні ризиками, що не були своєчасно попереджені; притягнення до відповідальності відносно обмеженої кількості осіб у порівнянні з масштабом виявлених порушень може вказувати на недостатню ефективність дисциплінарних і превентивних механізмів; значна кількість фактів неподання або несвоєчасного подання декларацій, а також необхідність масових звільнень, свідчать про проблеми із дотриманням базових вимог фінансової дисципліни; обмежена кількість повних перевірок декларацій та заходів моніторингу способу життя у співвідношенні до загальної кількості декларантів додатково підтверджує недостатню спроможність системи до повноцінного контролю; у сукупності це вказує на те, що існуюча модель антикорупційної діяльності Національної поліції України, попри позитивні зрушення, залишається перевантаженою, фрагментарною та такою, що потребує суттєвого посилення як на рівні кадрового забезпечення, так

і на рівні інституційної спроможності, автоматизації процесів і підвищення невідворотності відповідальності.

3.5.1. Програма цифрових рішень Національної поліції України для автоматизованого моніторингу подання декларацій.

11 березня 2026 року на засіданні Тимчасової слідчої комісії представники Національної поліції України представили членам Комісії розроблену програму автоматизованого моніторингу подання декларацій.

Начальник відділу Управління запобігання корупції Національної поліції України, звернув увагу на функціонування системи декларування, яка автоматично відслідковує порядок подачі декларацій кожним декларантом, своєчасність подачі декларацій та моніторинг по ризиках, які можуть бути в самій декларації. Надається доступ до системи декларування іншим правоохоронним органам для перевірки декларацій своїх працівників. Програма має дві складові: перша – це моніторинг подачі декларування (станом на 11.03.2026 зі 110 тисяч декларантів Національної поліції України, декларації подали більше 55 тисяч співробітників), і друга складова – це вирахування помилок за встановленим алгоритмом (із загальної кількості поданих декларацій, більше ніж у 25 тисяч співробітників виявлені можливі факти помилок). Напрацьовані цифрові рішення мають важливе значення для запобігання корупції в Національній поліції України.

Система працює безперервно, кожному декларанту за посиланням присвоюється ID, що унеможлиблює здвоєння декларантів та дозволяє системі проаналізувати дані та миттєво виявити потенційні помилки у заповненні декларації, крім того система унеможлиблює факти несвоєчасної подачі декларацій.

Система перевірки декларацій функціонує за кількома взаємопов'язаними векторами: перший спрямований на виявлення ризиків, пов'язаних із займаними посадами, технічних помилок та можливих зловживань, зокрема маніпуляцій із використанням механізмів блокування вікон; другий і третій вектори охоплюють аудит об'єктів нерухомості з метою встановлення їх достовірності та відповідності задекларованим даним; четвертий передбачає комплексний моніторинг активів і капіталу, включаючи перевірку наявності корпоративних прав за кордоном; п'ятий вектор забезпечує крос-перевірку доходів і взаємозв'язків, аналіз відповідності вартості отриманих подарунків установленим обмеженням, а також оцінку фінансового балансу в межах загального фінансового контролю.

В результаті наявності помилок в деклараціях, проводиться роз'яснювальна робота, якщо помилки не виправляються відбувається службове розслідування, з притягненням до відповідальності, а якщо різниця видатків і

доходів перевищує 150 прожиткових мінімумів, настає адміністративна відповідальність.

Система декларування у цьому році була трансформована, і декларант може вставити посилання на свою декларацію і сам себе перевірити та вчасно подати виправлену декларацію.

Члени Тимчасової слідчої комісії звернули увагу на наявність технічних проблем, пов'язаних із поданням декларацій працівниками у разі переходу з одного державного органу до іншого. Крім іншого, проблемним є питання коректності відображення в деклараціях об'єктів нерухомості за адресою юридичних осіб, рівня захищеності відповідної програми автоматизованого моніторингу подання декларацій, визначення кола осіб, які мають доступ до неї.

Разом з тим, члени Тимчасової слідчої комісії висловили зауваження щодо функціонування чинної системи декларування, зокрема в частині її складності для розуміння та практичного застосування. Наголошено, що окремі процедурні та технічні аспекти потребують додаткового нормативного врегулювання та спрощення. У зв'язку з цим підкреслено необхідність подальшого удосконалення системи електронного декларування, з метою підвищення її ефективності як інструменту запобігання та протидії корупції.

Слід зазначити, що, на відміну від більшості правоохоронних органів, де антикорупційна діяльність має фрагментований характер, Національна поліція України забезпечує впровадження системного та інституційно узгодженого підходу до виявлення і запобігання корупції всередині державного органу. Як вбачається з позиції керівництва зазначеного органу, відповідна антикорупційна модель ґрунтується на інтеграції всіх інструментів у єдину цифрову, комплексну та превентивно орієнтовану систему управління доброчесністю, у межах якої принципи доброчесності імплементовано в повсякденні управлінські та операційні процеси, а не зведено до формальних процедур.

Використання цифрових технологій та алгоритмів штучного інтелекту сприяє мінімізації людського фактору, забезпечує здійснення контролю в режимі реального часу та зміщує акцент із реагування на правопорушення на їх упередження. Водночас така система має безпосередній вплив на кадрові рішення та формування внутрішньої організаційної культури. У підсумку, зазначений підхід забезпечує трансформацію від формального контролю до ефективного управління корупційними ризиками та становлення сталої культури доброчесності.

При цьому Тимчасовою слідчою комісією встановлено наявність системних недоліків у механізмах внутрішнього контролю за дотриманням вимог фінансового контролю працівниками Національної поліції України, які за своїм змістом та характером є аналогічними недолікам, виявленим у діяльності

Національного агентства з питань запобігання корупції під час здійснення контролю та перевірки декларацій, на що детально зверталася увага у попередніх розділах цього Звіту.

3.6. Тимчасовою слідчою комісією було здійснено системний аналіз наданих Службою безпеки України матеріалів та пояснень. У ході розгляду встановлено, що на відповідні підрозділи Служби безпеки України покладено функції щодо перевірки фактів подання декларацій суб'єктами декларування – особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також інформування Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання декларацій у порядку, визначеному законодавством.

За наданою інформацією, у 2025 році уповноваженим підрозділом Служби безпеки України до Національного агентства з питань запобігання корупції скеровано 135 повідомлень про порушення антикорупційного законодавства 116-ма співробітниками Служби безпеки України. Стосовно 50 осіб складено 80 протоколів про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбаченого частиною першою статті 172⁶ КУпАП («Порушення вимог фінансового контролю»), а стосовно 26 осіб внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань за попередньою правовою кваліфікацією ст. 366³ КК України («Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування»). Водночас, за результатами судового розгляду, стосовно 4 осіб прийняті рішення визнати їх винними та накладено адміністративне стягнення у вигляді штрафу.

У Службі безпеки України затверджено антикорупційну програму на 2025 – 2027 роки, в межах якої особлива увага приділяється ідентифікації, оцінці та мінімізації корупційних ризиків. Станом на час розгляду мінімізовано та усунуто 12 корупційних ризиків, ще 15 ризиків визначено та перебувають у процесі постійного моніторингу.

Окремо проінформовано, що у період 2022 – 2025 років до Національного агентства з питань запобігання корупції направлено інформацію щодо неподання або несвоєчасного подання декларацій стосовно близько півтори тисячі осіб, значна частина з яких є колишніми працівниками Служби, які припинили службу, у тому числі до початку повномасштабної збройної агресії.

З урахуванням характеру окремих відомостей, що містять інформацію з обмеженим доступом та мають чутливу інформацію, розгляд зазначеного питання здійснювався Тимчасовою слідчою комісією у закритому режимі.

Члени Тимчосої слідчої комісії звернули увагу на наявність системних проблем у сфері фінансового контролю та декларування в Службі безпеки

України. Зокрема, відзначено високий рівень неподання декларацій особами, які звільнилися зі служби, що свідчить про недостатню ефективність механізмів контролю за виконанням обов'язку фінансового декларування після припинення повноважень.

Окреме занепокоєння викликали виявлені розбіжності у позиціях Служби безпеки України та Національного агентства з питань запобігання корупції щодо порядку доступу до декларацій та обміну відповідною інформацією. Зокрема, представниками Служби безпеки України зазначалося про належне інформування та передачу відповідних відомостей до Національного агентства з питань запобігання корупції, тоді як представники Національного агентства з питань запобігання корупції вказують на відсутність або обмеженість доступу до частини таких даних.

Члени Тимчасової слідчої комісії висловили зауваження щодо необхідності нормативного врегулювання питання повноцінного та безперешкодного доступу Національного агентства з питань запобігання корупції до декларацій суб'єктів декларування, які проходять або проходили службу в Службі безпеки України, з урахуванням вимог законодавства про державну таємницю, а також щодо доцільності внесення змін до законодавства в частині декларування.

Є потреба у законодавчому визначенні особливостей здійснення фінансового контролю щодо окремих категорій посадових осіб Служби безпеки України з урахуванням специфіки їх діяльності, при одночасному забезпеченні принципів прозорості та підзвітності, посилення внутрішнього контролю в Службі безпеки України за дотриманням вимог антикорупційного законодавства, зокрема в частині своєчасного виявлення фактів неподання або несвоечасного подання декларацій та вжиття відповідних заходів реагування.

Тимчасова слідча комісія наголосила на необхідності комплексного вдосконалення законодавчого та організаційного забезпечення системи фінансового контролю з метою підвищення її ефективності та усунення виявлених недоліків.

За результатами розгляду наданих матеріалів та пояснень, Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що, попри наявність у Службі безпеки України визначених функцій фінансового контролю, затвердженої антикорупційної програми та здійснення відповідних заходів реагування, ефективність цієї системи залишається недостатньою та характеризується низкою системних недоліків. Зокрема, високий рівень неподання або несвоечасного подання декларацій, особливо серед осіб, які припинили службу, свідчить про слабкість механізмів постконтролю та відсутність належного супроводу виконання антикорупційних обов'язків після звільнення. Обмежена кількість випадків притягнення до відповідальності за наявності значного масиву виявлених

порушень вказує на недостатню ефективність правозастосування та невідворотність відповідальності. Додатково, наявність розбіжностей між Службою безпеки України та Національним агентством з питань запобігання корупції щодо доступу до декларацій і обміну інформацією створює ризики фрагментарності контролю та унеможлиблює повноцінну перевірку даних. У сукупності це свідчить про необхідність комплексного вдосконалення нормативного регулювання, зокрема щодо забезпечення балансу між режимом державної таємниці та принципами прозорості, а також посилення внутрішніх і зовнішніх механізмів фінансового контролю, підвищення інституційної спроможності та забезпечення ефективної координації між уповноваженими органами.

На превеликий жаль, рівень публічних згадок про можливі корупційні прояви у діяльності Служба безпеки України залишається стабільно високим, у тому числі і у засобах масової інформації, що об'єктивно формує негативний суспільний резонанс та підриває довіру до інституції. Така ситуація, серед іншого, може бути зумовлена інституційною закритістю органу, обмеженим рівнем прозорості його діяльності та недостатньою публічною звітністю щодо результатів здійснення антикорупційних заходів. За наявною інформацією, кількість внутрішніх перевірок та превентивних антикорупційних процедур є недостатньою для забезпечення належного рівня виявлення та мінімізації корупційних ризиків, що, своєю чергою, створює передумови для формування всередині системи окремих неформальних зв'язків або замкнених середовищ із підвищеними корупційними ризиками.

Попри те, що формально діяльність, спрямована на запобігання та протидію корупції, у відповідному органі здійснюється, її ефективність не може вважатися достатньою з огляду на відсутність системного, інтегрованого та ризик-орієнтованого підходу, який би охоплював усі рівні управління та діяльності. Наявні механізми мають переважно декларативний або реактивний характер і не забезпечують належної превенції корупційних правопорушень, а також не формують сталої культури доброчесності в межах інституції. У зв'язку з цим існує об'єктивна потреба у посиленні інституційної спроможності антикорупційних підрозділів, розширенні інструментів внутрішнього контролю, підвищенні прозорості та підзвітності, а також впровадженні сучасних цифрових рішень і стандартів управління корупційними ризиками.

Крім зазначеного вище, аналіз наведених у документі Національного агентства з питань запобігання корупції показників свідчить про обмежену та фрагментарну результативність антикорупційних заходів у Службі безпеки України, що зумовлено як об'єктивними нормативними обмеженнями періоду воєнного стану, так і низькою інтенсивністю практичного застосування інструментів фінансового контролю після їх відновлення. У 2024 – 2025 роках

кількість таких перевірок залишається вкрай незначною (2 у 2024 році та 3 у 2025 році), що не відповідає масштабам органу та потенційним корупційним ризикам у секторі безпеки.

Виявлені за результатами перевірок порушення мають поодинокий характер і переважно стосуються неточних відомостей, при цьому лише один випадок у 2024 році містив ознаки незаконного збагачення, що може свідчити не стільки про відсутність порушень, скільки про недостатню глибину або охоплення контрольних заходів.

Додатково слід відзначити, що адміністративна практика у 2025 році (4 складені протоколи, з яких 3 завершилися притягненням до відповідальності) демонструє формальну наявність реагування, однак не формує системного превентивного ефекту через свою обмеженість.

Аналогічно, напрям кримінально-правової протидії характеризується низькою ефективністю: попри наявність обґрунтованих висновків (зокрема щодо незаконного збагачення у 2024 році), лише 2 кримінальні провадження були розпочаті, що свідчить про слабкий рівень трансформації виявлених порушень у повноцінні кримінальні переслідування. При цьому значний масив повідомлень щодо неподання декларацій (ознаки ст. 366-3 КК України) фактично не конвертується у відкриття кримінальних проваджень, що вказує на розрив між виявленням правопорушень та їх процесуальним супроводом.

Системною проблемою також є обмежена прозорість та неповнота обліку, зокрема відсутність даних щодо кількості суб'єктів декларування в Службі безпеки України, які користуються правом відтермінування подання декларацій, що унеможливорює об'єктивну оцінку рівня охоплення контролем. *Це створює потенційні «сліпі зони» у фінансовому моніторингу та підвищує ризики уникнення відповідальності.*

Узагальнюючи, можна констатувати, що антикорупційна діяльність у Службі безпеки України не демонструє належного рівня інституційної спроможності, інтенсивності та результативності. Низькі кількісні показники перевірок, обмежена кількість встановлених серйозних правопорушень, слабка конверсія матеріалів у кримінальні провадження та наявність прогалин у даних свідчать про недостатню ефективність існуючої моделі фінансового контролю і протидії корупції в Службі безпеки України, що потребує суттєвого посилення як у частині нормативного регулювання, так і практики правозастосування.

3.7. 25 березня 2026 року на засіданні Тимчасової слідчої комісії було **заслухано інформацію Директора Бюро економічної безпеки України** (далі – Бюро) щодо виявлення та протидії корупційним і пов'язаним з корупцією правопорушенням у Бюро, а також щодо діяльності зазначеного органу у сфері

запобігання та протидії корупції у правоохоронних органах, судах та органах судової влади.

У ході розгляду питання члени Тимчасової слідчої комісії відзначили, що діяльність Бюро спрямована на забезпечення системного підходу до виявлення, припинення та розслідування корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень, у тому числі всередині органу. Особливу увагу приділено реалізації антикорупційної програми, заходам із недопущення порушень антикорупційного законодавства, удосконаленню процедур перевірки доброчесності працівників, посиленню внутрішнього контролю та проведенню службових перевірок у разі виявлення відповідних ризиків.

У межах здійснення фінансового контролю забезпечується перевірка повноти та достовірності поданих декларацій. За результатами такої роботи у 2025 році складено 62 відповідні висновки. У випадках неподання декларацій, до Національного агентства з питань запобігання корупції направляються відповідні повідомлення, зокрема: у 2023 році – 10, у 2024 році – 67, у 2025 році – 12, у 2026 році (станом на дату розгляду) – 2.

Щодо забезпечення захисту та організації співпраці з викривачами зазначено, що за результатами отриманих повідомлень, у тому числі від викривачів, розпочато низку досудових розслідувань, зокрема за фактами надання неправомірної вигоди (стаття 369 Кримінального кодексу України), незаконного збагачення та пов'язаних кримінальних правопорушень. У разі відсутності підслідності Бюро матеріали скеровуються до інших правоохоронних органів, зокрема до Державного бюро розслідувань та Національного антикорупційного бюро України. На час розгляду питання здійснюється досудове розслідування у двох кримінальних провадженнях.

Члени Тимчасової слідчої комісії відзначили, що працівниками підрозділів внутрішньої безпеки у 2024 – 2026 роках виявлено 30 фактів порушень антикорупційного законодавства, за результатами чого проведено 39 службових перевірок. За наслідками їх проведення 19 працівників звільнено, щодо 10 осіб матеріали передано до Національного агентства з питань запобігання корупції, у 2 випадках перевірки тривають, щодо 2 працівників матеріали розглядалися дисциплінарною комісією, однак вони звільнилися до прийняття остаточного рішення, стосовно 8 працівників матеріали передано до правоохоронних органів, 2 особам повідомлено про підозру з подальшим звільненням зі служби, в одному випадку за фактом пропозиції неправомірної вигоди працівнику Бюро матеріали кримінального провадження скеровано до суду.

Щодо результатів досудового розслідування корупційних кримінальних правопорушень зазначено, що у 2023 році до суду скеровано 19 кримінальних проваджень, у 2024 році – 35, у 2025 році – 83, а у період січень-лютий 2026 року – 15 проваджень.

З метою удосконалення процедур перевірки доброчесності працівників створено атестаційну та кадрову комісії. Вже проведено перший етап тестування, яким охоплено 23 керівника (керівники департаментів, їх заступники, а також керівники територіальних управлінь та їх заступники). Наступним етапом передбачено проведення співбесід з атестаційною комісією на предмет відповідності критеріям доброчесності. Загалом атестації підлягає 1122 працівника. Крім того, розпочато проведення конкурсного відбору за новою процедурою. До складу атестаційної комісії входить 12 осіб – 6 українських представників (експерти, правозахисники, адвокати та представники антикорупційних громадських організацій, визначених директором Бюро) та 6 представників міжнародних/іноземних організацій (донорів) і є незалежним від Бюро.

Аналіз наведених показників свідчить про змішану, але загалом помірно позитивну динаміку ефективності діяльності Бюро у питаннях протидії корупції, із наявністю системних обмежень. Динаміка повідомлень до Національного агентства з питань запобігання корупції є нестабільною (різке зростання у 2024 році та спад у 2025 – 2026 роках), що може свідчити або про покращення дисципліни декларування, або про зниження інтенсивності контролю – питання залишається відкритим. У сфері кримінального переслідування спостерігається позитивна тенденція: кількість проваджень, скерованих до суду, зростає, що свідчить про нарощування спроможності досудового розслідування та підвищення процесуальної ефективності. Показник 15 справ за перші два місяці 2026 року підтверджує збереження цієї динаміки. Результати роботи підрозділів внутрішньої безпеки демонструють наявність внутрішнього контролю, однак співвідношення між кількістю перевірок і наслідками (19 звільнень, лише 2 підозри) може свідчити про обмежену результативність у доведенні справ до кримінально-правового рівня, що є типовою проблемою для дисциплінарно орієнтованих систем. Запуск атестації та створення змішаних комісій із міжнародною участю є суттєвим інституційним кроком, який потенційно підвищує довіру до процедур та формує довгострокову основу для очищення системи, однак на момент оцінки ці заходи перебувають на початковій стадії і ще не дали вимірюваного результату. Таким чином, Бюро демонструє поступове зростання ефективності у частині досудового розслідування та інституційного розвитку, однак система фінансового контролю та внутрішньої безпеки потребує посилення в частині стабільності, глибини перевірок і доведення виявлених порушень до рівня кримінальної відповідальності. Ефективність можна оцінити як середню з тенденцією до покращення, але таку, що ще не досягла рівня системної та сталої результативності.

Водночас, члени Тимчасової слідчої комісії звернули увагу на наявність системних проблем у діяльності Бюро. Зокрема, наголошено на необхідності підвищення рівня професійної етики та доброчесності працівників, а також

висловлено зауваження щодо формування складу атестаційної комісії, до якої, за наявною інформацією, можуть входити особи із сумнівною діловою репутацією та недостатнім рівнем професійної кваліфікації.

Окремо відзначено, що рівень укомплектованості штатної чисельності Бюро становить всього близько 28 відсотків, що негативно впливає на ефективність виконання покладених на орган завдань.

Члени Тимчасової слідчої комісії також висловили стурбованість щодо нерегульованості підходів до визначення розміру застави, що на практиці призводить до значної варіативності, окремих аспектів внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, недостатнього рівня взаємодії з Державною службою фінансового моніторингу України та інститутом викривачів, відсутності чіткої методології протидії практикам штучного дроблення бізнесу.

У ході засідання Директор Бюро поінформував про вжиті заходи, спрямовані на налагодження та розвиток міжвідомчої взаємодії з іншими правоохоронними органами, органами прокуратури та судової влади з метою забезпечення комплексного підходу до запобігання та протидії корупції.

Крім того, Тимчасова слідча комісія звернула увагу на відсутність окремих статистичних показників, які б повною мірою характеризували результати діяльності Бюро, та наголосила на необхідності вдосконалення механізмів обміну інформацією і координації дій між відповідними суб'єктами.

Проаналізовані показники діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції щодо здійснення фінансового контролю стосовно працівників Бюро економічної безпеки України свідчать про низьку ефективність антикорупційної роботи у досліджуваному періоді. Насамперед слід зазначити, що у 2022 – 2023 роках повні перевірки декларацій взагалі не проводилися у зв'язку з дією воєнного стану, а фактичне відновлення повноцінного фінансового контролю розпочалося лише з 2024 року. Водночас навіть після відновлення цієї функції обсяги перевірок залишаються вкрай незначними: у 2024 році проведено лише 5 перевірок, а у 2025 році – 3, що не дозволяє забезпечити належне охоплення суб'єктів декларування та створює ризики вибіркості контролю. Результати проведених перевірок також не свідчать про високу результативність. Виявлені порушення мають обмежений характер: у 2024 – 2025 роках зафіксовано лише по одному випадку кримінальних правопорушень, передбачених статтею 366-2 Кримінального кодексу України, а також незначну кількість неточностей у деклараціях. При цьому адміністративні правопорушення практично не фіксуються, і за весь досліджуваний період не було складено жодного протоколу про адміністративні правопорушення щодо працівників БЕБ, що свідчить про відсутність системної практики притягнення до відповідальності навіть за менш значні порушення.

Кількість матеріалів, переданих до правоохоронних органів за результатами перевірок, також є мінімальною: у 2024 році – 3 обґрунтовані висновки, у 2025 році – 2. Водночас реакція правоохоронної системи залишається обмеженою – за результатами розгляду цих матеріалів розпочато лише поодинокі кримінальні провадження, причому частина з них долучається до вже існуючих справ, що не свідчить про системне реагування на виявлені порушення.

Узагальнюючи наведене, можна дійти висновку, що існуюча модель фінансового контролю у цій частині функціонує переважно формально та не забезпечує належного рівня виявлення і, що більш важливо, покарання за корупційні правопорушення. Низька кількість перевірок, обмежена кількість встановлених порушень, відсутність адміністративної практики та слабка трансформація результатів перевірок у реальні кримінальні провадження свідчать про недостатню інституційну спроможність системи ефективно протидіяти корупції. Відтак загальний рівень ефективності боротьби з корупцією за цими показниками слід оцінити як низький.

За результатами обговорення підкреслено важливість посилення аналітичної складової діяльності Бюро, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних і цифрових інструментів, а також забезпечення належного рівня прозорості та підзвітності як ключових елементів ефективної антикорупційної політики.

Тимчасова слідча комісія наголошує, що виявлені проблеми, зокрема низький рівень укомплектованості, недосконалість процедур добору та атестації кадрів, відсутність уніфікованих підходів до окремих процесуальних рішень, а також недостатній рівень міжвідомчої взаємодії, суттєво знижують ефективність реалізації покладених на Бюро завдань та створюють передумови для збереження корупційних ризиків як всередині органу, так і в підконтрольних сферах.

З урахуванням виявлених проблемних аспектів члени Тимчасової слідчої комісії дійшли висновку про необхідність ініціювання змін до чинного законодавства, спрямованих на усунення наявних прогалин і неузгодженостей у правовому регулюванні діяльності Бюро економічної безпеки України, удосконалення процедур його функціонування, а також підвищення ефективності виконання покладених на нього завдань.

Тимчасова слідча комісія окремо підкреслює, що подальше зволікання з усуненням виявлених недоліків може призвести до втрати інституційної спроможності Бюро економічної безпеки України як ключового органу у сфері протидії економічним правопорушенням та негативно вплинути на стан економічної безпеки держави в цілому. Ефективність діяльності Бюро можна оцінити як *середню та несталу* – із позитивною динамікою у слідчій роботі, але зі слабкою системністю фінансового контролю, внутрішньої безпеки та

управління ресурсами. Орган демонструє потенціал, однак ще не досяг рівня стабільної, прогнозованої та комплексної ефективності.

3.8. За результатами заслуховування інформації Керівника апарату *Вищого антикорупційного суду України* членами Тимчасової слідчої комісії встановлено наявність низки системних проблем та ризиків у діяльності суду, які можуть негативно впливати на ефективність здійснення антикорупційного правосуддя та рівень довіри суспільства до інституції.

Особливе занепокоєння викликає критичний рівень кадрового дефіциту у ВАКС. Наявність 23 вакантних посад суддів при фактичному функціонуванні суду в умовах значного навантаження створює ризики затягування розгляду справ, перевантаження суддів та потенційного зниження якості судових рішень. Тимчасова слідча комісія вважає, що тривале незаповнення вакансій свідчить про недостатню ефективність кадрової політики у сфері антикорупційного правосуддя та потребує невідкладного реагування з боку відповідальних органів суддівського врядування.

Тимчасовою слідчою комісією також встановлено наявність прогалин у нормативному регулюванні питань державної охорони суддів та забезпечення їх службовим житлом. Відсутність чітких критеріїв ухвалення рішень щодо надання охорони суддям та членам їхніх сімей створює потенційні корупційні ризики, можливості для вибіркового підходу та непрозорого використання державних ресурсів.

Тимчасовою слідчою комісією під час аналізу документів з обмеженим доступом, що стосуються надання заходів державної охорони суддям Вищого антикорупційного суду та членам їх сімей, встановлено системні порушення порядку використання державної охорони. Зокрема, Комісією встановлено, що у значній кількості заяв суддів про надання державної охорони відсутнє належне обґрунтування необхідності застосування відповідних заходів безпеки. У поданих документах не зазначаються конкретні обставини, факти загрози життю, здоров'ю чи безпеці судді або членів його сім'ї, які відповідно до законодавства повинні бути підставою для застосування заходів державної охорони. Фактично рішення про надання охорони приймалися за відсутності належної аргументації та документального підтвердження існування відповідних ризиків.

Окремі встановлені Комісією випадки свідчать про можливе використання механізму державної охорони не за його прямим цільовим призначенням. Так, виявлено факти систематичного залучення співробітників державної охорони для супроводу неповнолітньої дитини судді під час короткострокових службових відряджень останньої. За відсутності належного документального підтвердження існування загрози безпеці такі випадки можуть свідчити про

використання державних ресурсів для забезпечення приватних та побутових потреб, що не відповідає меті інституту державної охорони.

Комісією також встановлено практику регулярного оформлення державної охорони на нетривалі проміжки часу із високою періодичністю. Такий підхід створює ризики використання механізмів державної охорони як додаткового сервісу персонального забезпечення окремих посадових осіб, а не як виключного заходу реагування на реальні та підтвержені загрози.

Відсутність чітких критеріїв оцінки загроз, належного документування підстав для надання охорони та ефективного зовнішнього контролю за використанням відповідних ресурсів створює корупційні ризики, сприяє неефективному використанню бюджетних коштів та може призводити до використання механізмів державної охорони всупереч їх законодавчо визначеному призначенню.

Практика надання державної охорони за відсутності належного обґрунтування та підтверджених загроз створює підстави вважати, що інститут державної охорони судді Вищого антикорупційного суду перетворили на механізм забезпечення особистого комфорту та вирішення приватних питань окремих суддів за рахунок державних ресурсів.

Окрему стурбованість викликає функціонування автоматизованої системи документообігу та авторозподілу судових справ у Вищому антикорупційному суді. Попри відсутність офіційно підтверджених фактів умисного втручання у систему, визнання технічних та людських помилок свідчить про наявність вразливостей, які можуть ставити під сумнів бездоганність механізмів автоматизованого розподілу справ. В умовах триваючої реформи ЄСІТС це створює додаткові ризики для забезпечення принципів незалежності суду та випадковості визначення складу суду.

Відтак, під час засідання Тимчасової слідчої комісії за участю Керівника Апарату Вищого антикорупційного суду обговорювалися потенційні ризики та можливі механізми впливу на автоматизований розподіл судових справ між суддями. Тимчасовою слідчою комісією звернуто увагу на наявність організаційних та процедурних чинників, які за певних обставин можуть створювати умови для прогнозованого визначення складу суду без формального порушення принципу автоматизованого розподілу. Зокрема, йшлося про можливість штучного формування нерівномірного навантаження між суддями, внаслідок чого окремі судді фактично виключаються з переліку осіб, між якими здійснюється розподіл конкретних категорій справ, тоді як імовірність визначення інших суддів істотно зростає. Також обговорювалися випадки одночасної відсутності значної кількості суддів у зв'язку з перебуванням у відпустках, відрядженнях, на лікарняному або з інших підстав, що об'єктивно звужує коло суддів, серед яких може бути проведено автоматизований розподіл

справи. Окремо порушувалося питання щодо можливого використання організаційних механізмів та особливостей реєстрації матеріалів, визначення їх категорії або часу надходження до суду, які потенційно можуть впливати на результати автоматизованого розподілу та створювати передумови для потрапляння справ до заздальгідь прогнозованого судді чи складу суду.

Наведені обставини свідчать про необхідність удосконалення механізмів контролю за функціонуванням автоматизованої системи розподілу справ, посилення прозорості процедур формування навантаження на суддів та *забезпечення належного аудиту* як роби Суду, так і всіх випадків, які можуть впливати на об'єктивність і випадковість визначення судді для розгляду конкретної справи.

Тимчасова слідча комісія також звертає увагу на недостатньо ефективне використання бюджетних коштів. Значний обсяг невикористаного фінансування, який було повернуто до державного бюджету, свідчить про неналежне планування кадрової та фінансової політики суду. Крім того, потребує додаткового контролю питання використання міжнародної технічної допомоги, зокрема коштів та ресурсів, отриманих у межах програм міжнародних партнерів.

Статистичні показники діяльності ВАКС також потребують окремого аналізу. Незначна кількість виправдувальних вироків у співвідношенні до загальної кількості ухвалених рішень може свідчити про дисбаланс у практиці здійснення правосуддя та потребує оцінки з точки зору дотримання принципів змагальності, презумпції невинуватості та стандартів справедливого судового розгляду.

У цілому Тимчасова слідча комісія констатує *необхідність комплексного аудиту організаційної, кадрової, фінансової та технічної діяльності ВАКС*, а також удосконалення механізмів парламентського та громадського контролю за функціонуванням системи антикорупційного правосуддя.

Тимчасова слідча комісія наголошує на надзвичайно низькій результативності розгляду кримінальних проваджень Вищим антикорупційним судом. Із 11764 справ та матеріалів, що перебували у провадженні ВАКС як суду *першої інстанції* у 2025 року, лише у 109 справах ухвалено вирок, при цьому з них лише 3 (!) виправдувальні). Це свідчить про фактичну неспроможність суду забезпечувати оперативний та ефективний розгляд антикорупційних справ, що призводить до затягування процесів та створює ризики уникнення відповідальності особами, обвинуваченими у корупційних злочинах.

Особливу увагу привертає значна кількість кримінальних проваджень, закритих у зв'язку із закінченням строків досудового розслідування та строків притягнення до кримінальної відповідальності. Судом закривались провадження через невідповідність обвинувальних актів вимогам Кримінального

процесуального кодексу, а також через вплив процесуальних строків. Це свідчить не лише про низьку якість підготовки матеріалів слідством і прокуратурою, а й про відсутність належної процесуальної дисципліни та ефективної координації між органами антикорупційної інфраструктури.

ВАКС фактично визнає значне навантаження на суддів та неможливість своєчасного розгляду справ. При цьому статистика демонструє тенденцію до бюрократизації процесу: значна частина діяльності суду зосереджена не на розгляді справ по суті, а на технічних питаннях – продовженні строків, розгляді скарг, клопотань та процесуальних питань. Це створює враження системи, яка працює переважно на підтримання власного процесуального функціонування, а не на досягнення реального результату у вигляді невідворотності покарання за корупційні злочини.

Аналіз статистики діяльності Вищого антикорупційного суду за 2025 рік викликає обґрунтовані питання щодо ефективності реалізації завдань кримінального провадження та фактичних результатів боротьби з топ-корупцією. Згідно з офіційною інформацією, у 2025 році ВАКС розглянув 114 кримінальних проваджень, за результатами яких ухвалено 109 вироків, із них лише 3 виправдувальні та 106 обвинувальних. Таким чином, частка виправдувальних вироків становить *лише 2,75 %*, що свідчить про вкрай низький рівень виправдувальної практики та може вказувати на переважно обвинувальний характер діяльності Суду. За таких показників виникають сумніви щодо дотримання принципу змагальності сторін та реального забезпечення презумпції невинуватості.

Особливу увагу привертає той факт, що *із 109 вироків 72 ухвалено на підставі угод про визнання винуватості*, що становить *понад 66 %* усіх вироків суду. Фактично дві третини кримінальних проваджень завершуються не повноцінним судовим розглядом із дослідженням доказів, а укладенням процесуальних угод між стороною обвинувачення та підозрюваними. Така практика ставить під сумнів досягнення основної мети діяльності антикорупційних органів – викриття та покарання організаторів складних корупційних схем, а не формальне забезпечення статистичних показників засудження. Додаткове занепокоєння викликає відсутність належної публічності та прозорості щодо змісту зазначених угод. Переважна більшість матеріалів кримінальних проваджень, у межах яких затверджуються угоди про визнання винуватості, фактично залишається недоступною для суспільного контролю. У результаті не має можливості оцінити співмірність призначених покарань тяжкості вчинених корупційних злочинів, перевірити відповідність умов угод вимогам Кримінального процесуального кодексу України та з'ясувати, чи не призводять такі домовленості до необґрунтованого пом'якшення відповідальності осіб, причетних до корупційних правопорушень.

Відповідно до концепції інституту угод про визнання винуватості, їх застосування має бути виправданим насамперед у випадках, коли співпраця підозрюваного зі слідством дозволяє викрити *більш тяжкі злочини*, організаторів корупційних схем або інших співучасників кримінальних правопорушень. Водночас статистика ВАКС за 2025 рік свідчить про наявність 72 таких угод, однак *відсутня інформація про співставну кількість викритих організаторів корупційних схем, високопосадовців чи інших осіб, щодо яких саме ці угоди дали б можливість отримати докази та забезпечити притягнення до відповідальності*. За відсутності таких результатів виникає питання щодо доцільності настільки широкого використання механізму процесуальних компромісів.

Значна кількість угод про визнання винуватості також може свідчити про недостатню якість досудового розслідування. За умов належного збору доказової бази та ефективного документування корупційних злочинів органи досудового розслідування повинні бути здатними забезпечувати доведення вини осіб у *відкритому судовому процесі*. Натомість домінування угод у структурі судових рішень створює враження, що головним результатом роботи Суду стає досягнення статистики обвинувальних вироків, а не встановлення всіх обставин злочину та викриття повного кола причетних осіб.

Таким чином, аналіз наведених показників свідчить про необхідність додаткової перевірки практики застосування угод про визнання винуватості в антикорупційних провадженнях, забезпечення більшої відкритості інформації щодо їх змісту та наслідків, а також оцінки того, наскільки такі угоди *реально сприяють викриттю масштабної корупції*, а не підміняють собою повноцінну боротьбу з нею. В іншому випадку наявність 72 угод із 109 вироків Суду при відсутності співставної кількості викритих високопосадовчих організаторів корупційних схем може свідчити про *формальний характер окремих результатів діяльності системи*.

Апеляційною палатою ВАКС у 2025 році розглянуто 1045 справ і матеріалів. Ухвалено 3 обвинувальні вирокі щодо 4 осіб, із закриттям кримінального провадження скасовано 5 вироків (1 вирок в частині 1 особи) щодо 11 обвинувачених. Через закінчення строків давності звільнено від кримінальної відповідальності 1 особу в 1 кримінальному провадженні.

Крім того, документи, отримані від ВАКС, містять ознаки надмірної залежності ВАКС від міжнародної технічної допомоги та зовнішнього фінансування.

Тоді як Вищий антикорупційний суд є найкраще, після Верховного Суду, профінансований суд з Державного бюджету України. Аналіз показників

бюджетного фінансування свідчить, що Вищий антикорупційний суд належить до найбільш фінансово забезпечених судових установ України. За інформацією Міністерства фінансів України, обсяг видатків на забезпечення діяльності ВАКС становив: у 2019 році – 247,2 млн грн, у 2020 році – 261,3 млн грн, у 2021 році – 296,3 млн грн, у 2022 році – 299,5 млн грн, у 2023 році – 295,0 млн грн, а у 2024 році досяг 352,2 млн грн. При цьому зазначені обсяги фінансування спрямовуються на забезпечення діяльності суду, штатна чисельність якого є в рази меншою порівняно із судами загальної юрисдикції. Така диспропорція свідчить про пріоритетне фінансове забезпечення ВАКС порівняно з іншими судами судової системи України.

За даними Рахункової палати, у 2019 році потребували забезпечення службовим житлом 34 судді ВАКС придбано 34 службові квартири у фізичних осіб загальною вартістю 84 134,6 тис. гривень. Тобто всі судді ВАКС були забезпечені житлом. На підставі рішень зборів суддів про надання службового житла ВАКС у 2019 – 2020 роках уклав із суддями 34 договори найму житлових приміщень, а виконавчі органи місцевого самоврядування видали суддям ордери на вселення. Під час засідання Тимчасової слідчої комісії було встановлено, що за весь період функціонування Вищого антикорупційного суду суддям було надано 36 службових квартир, з яких станом на сьогодні 35 перебувають у користуванні суддів першої та апеляційної інстанцій. При цьому фактична чисельність суддів ВАКС становить 39 осіб, що свідчить про надзвичайно високий рівень забезпечення суддів службовим житлом за рахунок Держави. Таким чином, службовими квартирами забезпечено переважну більшість суддів Суду. Представники ВАКС зазначили, що всі квартири мають статус службового житла та відповідно до законодавства не підлягають приватизації. Наведені дані свідчать про наявність у ВАКС винятково високого рівня квартирного забезпечення порівняно з більшістю інших судів України.

Розмір базового посадового окладу судді Вищого антикорупційного суду перевищує розмір базового посадового окладу судді місцевого суду загальної юрисдикції більш ніж у два рази. За чинною системою нарахування суддівської винагороди посадовий оклад судді ВАКС становить близько 62,5 прожиткових мінімумів, тоді як посадовий оклад судді місцевого суду – 30 прожиткових мінімумів, що забезпечує суддям ВАКС суттєво вищий рівень матеріального забезпечення порівняно з іншими суддями судової системи України.

За таких умов посилення Вищого антикорупційного суду на нестачу ресурсів, кадрове навантаження чи обмежене фінансування не можуть розглядатися як об'єктивне пояснення можливих недоліків в організації його діяльності. Тимчасовою слідчою комісією встановлено, що рівень фінансового забезпечення ВАКС є суттєво вищим порівняно з судами загальної юрисдикції, а розмір суддівської винагороди суддів ВАКС більш ніж удвічі перевищує базову

винагороду суддів місцевих судів. Крім того, Суд забезпечений окремою інфраструктурою, підвищеним рівнем матеріально-технічного забезпечення та значними видатками з державного бюджету. Наявний рівень фінансування та ресурсного забезпечення створює всі необхідні передумови для належної організації роботи Суду, забезпечення оперативного та якісного здійснення правосуддя, а також дотримання найвищих стандартів судочинства.

Водночас аналіз статистичних показників діяльності ВАКС, проведений Тимчасовою слідчою комісією, не підтвердив досягнення результатів, які б відповідали обсягу наданих державою ресурсів та особливому статусу Суду. Навпаки, встановлені Комісією обставини свідчать про наявність системних проблем в організації роботи Суду та ставлять під сумнів ефективність використання виділених на його функціонування *бюджетних коштів*.

Проте та більше того, проаналізовані Тимчасовою слідчою комісією матеріали підтверджують масштабну участь іноземних структур у забезпеченні діяльності суду. Це створює ризики формування зовнішнього впливу на антикорупційну систему України та ставить питання щодо достатності внутрішнього державного контролю за використанням ресурсів і формуванням пріоритетів діяльності суду.

Викликає занепокоєння обсяг міжнародної технічної допомоги, яка системно залучалась до забезпечення діяльності ВАКС. Підтримка надавалась у межах програм USAID, Європейський Союз, антикорупційних ініціатив та проєктів міжнародних організацій. При цьому значна частина матеріально-технічного забезпечення суду, включаючи програмне забезпечення, обладнання, системи захисту інформації та технічні сервіси, фактично фінансувалась або передавалась іноземними донорами. Фактично йдеться про ситуацію, за якої критично важлива складова функціонування судової інституції забезпечується *не державою Україна*, а міжнародними партнерами. Це створює ризики зовнішнього впливу на організаційні процеси в суді, формування залежності від донорських програм та втрати повної самостійності у визначенні пріоритетів діяльності ВАКС.

Варто зазначити, що згідно з офіційними матеріалами Офісу Генерального інспектора USAID та документами, оприлюдненими у Конгресі США, у Сполучених Штатах Америки триває перевірка та розслідування можливих фактів неефективного використання, шахрайства, корупції, розтрати та інших зловживань під час реалізації програм міжнародної фінансової допомоги, що фінансувалися за рахунок коштів американських платників податків. У межах таких перевірок встановлено численні недоліки системи контролю, випадки використання фіктивних документів, неподання або несвоєчасного подання звітності, можливі факти подвійних виплат, а також *обмежену можливість контролю за фактичним використанням значних обсягів коштів, спрямованих*

на підтримку України. Зазначені обставини стали підставою для проведення відповідних розслідувань та посилення контролю з боку компетентних органів США. Водночас наявні у матеріалах аудиту та офіційних свідченнях посадових осіб Офісу Генерального інспектора USAID відомості свідчать про можливу причетність до таких порушень не лише окремих підрядних та громадських організацій, а й посадових осіб державних органів України, які могли брати участь у процесах розподілу, адміністрування, погодження, контролю або моніторингу використання міжнародної технічної та бюджетної допомоги. Враховуючи встановлені факти неналежного контролю, можливих неправомірних виплат, відсутності належної звітності та наявність ознак розтрати коштів міжнародної допомоги, існують обґрунтовані підстави для перевірки можливої участі посадових осіб органів державної влади України, в тому числі і Вищого антикорупційного суду, у схемах незаконного використання міжнародних фінансових ресурсів, що могло завдати шкоди як інтересам України, так і міжнародних донорів.

Також, особливо показовим є перелік технічних засобів та програмних продуктів, отриманих судом у межах міжнародної допомоги. ВАКС інформував Тимчасову слідчу комісію про передачу програмних комплексів захисту інформації, мережевого обладнання, ліцензійного програмного забезпечення, систем кібербезпеки, сервісів резервного копіювання та інших технічних продуктів. Це свідчить про фактичне формування критичної ІТ-інфраструктури суду за рахунок зовнішніх ресурсів, що може становити загрозу інформаційній незалежності судової системи.

Окреме занепокоєння викликає той факт, що ВАКС у відповіді на запит Тимчасової слідчої комісії не надає детального аудиту використання міжнародної технічної допомоги, а лише загально перелічує напрями підтримки. Відсутність чіткої деталізації механізмів контролю за використанням таких ресурсів створює ризики *непрозорого адміністрування міжнародних коштів* та неможливості повноцінного парламентського контролю за цими процесами.

Крім того, отримані Тимчасовою слідчою комісією документи містить інформацію про значні бюджетні асигнування ВАКС при одночасному поверненні частини невикористаних коштів до державного бюджету. Це свідчить про недостатньо ефективне бюджетне планування та неспроможність суду повноцінно освоювати передбачені державою ресурси. На тлі постійного декларування нестачі кадрів та високого навантаження така ситуація виглядає як ознака неефективного управління організаційними процесами та фінансами.

Особливої уваги заслуговує інформація про припинення або зупинення окремих програм міжнародної підтримки після зміни політики USAID у 2025 році. ВАКС отримував повідомлення про призупинення фінансування програм технічної допомоги. Це продемонструвало високу вразливість суду до рішень

зовнішніх донорів та підтвердило критичну залежність окремих напрямів функціонування ВАКС від міжнародного фінансування.

Слід відзначити надмірну інтегрованість ВАКС у міжнародні антикорупційні проекти та мережі. Значна частина діяльності суду фактично пов'язана з реалізацією донорських програм, тренінгів, міжнародних заходів та спільних ініціатив. Це створює ризик підміни основної функції суду – здійснення правосуддя – активною участю у грантовій та проектній діяльності.

У сукупності наведені обставини свідчать про системну залежність ВАКС від міжнародної технічної та фінансової підтримки, недостатню прозорість використання таких ресурсів, а також про наявність ризиків зовнішнього впливу на функціонування антикорупційного суду України.

Тимчасова слідча комісія також відзначає, що негативним фактором є велика кількість процесуальних рішень щодо продовження строків досудового розслідування та застосування запобіжних заходів. Це свідчить про тенденцію до тривалого утримання осіб у статусі підозрюваних чи обвинувачених без ухвалення остаточних рішень по суті справи, що може розцінюватися як порушення принципу розумних строків судового розгляду.

Під час засідання членами Тимчасової слідчої комісії також порушено питання щодо участі суддів ВАКС у спільних міжнародних навчальних заходах та закордонних відрядженнях разом із представниками Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, зокрема під час проведення професійних заходів (наприклад у місті Краків). Представники ВАКС у своїх поясненнях зазначили, що участь суддів у таких заходах має виключно освітній та експертний характер, а сам Суд не здійснює обліку всіх учасників міжнародних конференцій, семінарів чи тренінгів. Водночас Тимчасова слідча комісія звертає увагу, що практика регулярної участі суддів у спільних заходах із представниками органів досудового розслідування та прокуратури потребує додаткової оцінки з точки зору забезпечення стандартів незалежності судової влади, уникнення конфлікту інтересів та підтримання суспільної довіри до неупередженості правосуддя.

У публічному сприйнятті подібні заходи можуть створювати враження своєрідних виїзних зборів представників усієї антикорупційної інфраструктури, де одночасно присутні детективи НАБУ, прокурори САП та судді ВАКС. За таких обставин складається враження, що для повної процесуальної рівноваги на таких заходах бракує лише адвокатів та осіб, щодо яких здійснюється кримінальне переслідування. Сама поява подібних жартівливих оцінок у суспільстві свідчить про необхідність особливо уважного ставлення до питань зовнішньої незалежності суду та уникнення будь-яких обставин, які можуть породжувати сумніви щодо його неупередженості.

Проведений Тимчасовою слідчою комісією аналіз діяльності Вищого антикорупційного суду свідчить про наявність суттєвого дисбалансу між обсягом наданих Суду фінансових, матеріальних та організаційних ресурсів і фактичними, не вражаючими, результатами його роботи. Незважаючи на винятковий високий рівень державного забезпечення, спеціальний статус, підвищені гарантії безпеки, високий рівень оплати праці та майже повне забезпечення суддів службовим житлом, Тимчасовою слідчою комісією встановлено низку обставин, які потребують додаткової правової оцінки з точки зору ефективності діяльності Суду, дотримання принципів незалежності та забезпечення суспільної довіри до правосуддя. Сукупність виявлених фактів свідчить про необхідність удосконалення механізмів зовнішнього контролю, підзвітності та оцінки діяльності ВАКС з метою забезпечення відповідності результатів його роботи тому рівню ресурсного забезпечення та суспільних очікувань, які були покладені в основу створення Суду. У сукупності наведені факти свідчать про те, що діяльність ВАКС супроводжується значними організаційними, процесуальними та системними проблемами, які негативно впливають на ефективність боротьби з корупцією та рівень суспільної довіри до антикорупційного правосуддя в Україні.

3.9. Тимчасова слідча комісія, проаналізувавши інформацію та статистичні дані, надані **Національним антикорупційним бюро України** (НАБУ), дійшла висновку про вкрай обмежений рівень практичного фінансового контролю щодо працівників Національного антикорупційного бюро з боку Національного агентства з питань запобігання корупції.

Проведений аналіз свідчить, що упродовж 2023 – 2025 років рівень фактичного охоплення працівників НАБУ заходами фінансового контролю залишався вкрай низьким. Так, у 2024 році завершено одну повну перевірку декларації працівника НАБУ, у 2025 році – також лише одну перевірку. За результатами обох перевірок встановлено факти подання неточних відомостей, однак ознак незаконного збагачення чи кримінальних правопорушень не виявлено. Крім того, у 2024 році складено лише один адміністративний протокол за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, який завершився визнанням особи винною. Водночас у 2023 році лише один матеріал моніторингу способу життя працівника НАБУ був переданий до самого НАБУ, за результатами чого відкрито кримінальне провадження за ст. 366-2 КК України.

Водночас, у засобах масової інформації *систематично* висвітлюються факти, які можуть свідчити про корупційні ризики в діяльності НАБУ, зокрема щодо способу життя окремих посадових осіб, який, за наявною публічною інформацією, може не відповідати рівню їхніх офіційно задекларованих доходів. Наявність таких повідомлень ставить під сумнів ефективність внутрішніх

механізмів контролю та доброчесності в органі, покликаному здійснювати боротьбу з корупцією. Таких повідомлень у засобах масової інформації про корупційні скандали в НАБУ більш ніж достатньо, що негативно впливає на суспільну довіру до органу.

Тимчасова слідча комісія вважає, що наведені вище показники свідчать про надзвичайно низьку інтенсивність практичного фінансового контролю щодо працівників антикорупційних органів, попри численні повідомлення у засобах масової інформації про корупційні скандали, можливі зловживання та невідповідність способу життя окремих посадових осіб їхнім офіційним доходам. Фактично за два роки завершено лише дві повні перевірки декларацій, що є неспівмірним із чисельністю працівників НАБУ та рівнем антикорупційних стандартів, які мають застосовуватись до такого органу.

Окремо Тимчасова слідча комісія звертає увагу, що запроваджені в умовах воєнного стану законодавчі обмеження суттєво послабили систему фінансового контролю. З березня 2022 року, до відновлення декларування у жовтні 2023 року, повні перевірки декларацій фактично не здійснювалися, що створило тривалий період фактичного послаблення фінансового контролю у сфері декларування та моніторингу способу життя посадових осіб.

Водночас, навіть мінімальна кількість проведених перевірок призвела до виявлення порушень – неточностей у деклараціях, адміністративного правопорушення та окремого випадку, який став підставою для відкриття кримінального провадження. Це свідчить про те, що при більш широкому охопленні перевітками кількість встановлених порушень потенційно могла б бути значно більшою.

Тимчасова слідча комісія також констатує наявність ризиків інституційної залежності під час розслідування фактів щодо працівників НАБУ. Показовим є випадок, коли матеріали щодо працівника НАБУ були передані саме до НАБУ для подальшого розслідування. Така модель, за оцінкою Тимчасової слідчої комісії, може створювати ризики конфлікту інтересів, корпоративної солідарності та недостатньої незалежності під час перевірки власних працівників. Крім того, Тимчасова слідча комісія зазначає, що формально позитивна статистика щодо відсутності встановлених фактів незаконного збагачення чи недостовірного декларування у кримінальному вимірі не може автоматично свідчити про високий рівень доброчесності системи, оскільки сама вибірка перевірок є надто малою для формування об'єктивних і репрезентативних висновків.

Аналіз кадрових показників НАБУ свідчить про поступове інституційне становлення та кадрове посилення підрозділів детективів упродовж 2015 – 2025 років. Якщо у 2015 році фактична чисельність детективів становила лише 69 осіб при штатній чисельності 257 посад, то станом на липень 2025 року фактично

працювали 287 осіб при штаті 333 посади. Таким чином, рівень укомплектованості зріс приблизно з 27% у 2015 році до 86% у 2025 році. Разом із тим, Тимчасова слідча комісія звертає увагу на нестабільність кадрової динаміки починаючи з 2019 року. Після досягнення майже повної укомплектованості у 2019 році (240 фактичних працівників при штаті 245 – майже 98%), у 2020 – 2023 роках спостерігалось зменшення фактичної чисельності працівників. Особливо показовим є 2023 рік, коли при штатній чисельності 253 посади фактично працювали лише 215 детективів. Це може свідчити про проблеми із плинністю кадрів, конкуренцією за кваліфікованих спеціалістів та складністю кадрового забезпечення в умовах воєнного стану.

Тимчасова слідча комісія також встановила, що у 2024 – 2025 роках відбулося суттєве розширення штатної чисельності НАБУ. Так за один рік штат зріс з 289 до 333 посад, тобто більш ніж на 15%. Водночас фактичне кадрове наповнення не встигає за темпами збільшення штату, що свідчить про наявність кадрового дефіциту навіть в умовах активного масштабування структури органу.

Окрему увагу Тимчасова слідча комісія приділила аналізу рівня фінансового забезпечення працівників підрозділів детективів НАБУ. Встановлено стабільне та суттєве зростання доходів працівників: середня заробітна плата зросла з 25,7 тис. грн у 2015 році до 55,6 тис. грн у 2024 році. Водночас, після 2021 року окремо фіксується показник «грошового забезпечення», який збільшився з 89,5 тис. грн у 2021 році до понад 119 тис. грн у 2024 році. Фактично за три роки цей показник збільшився приблизно на 33%. Тимчасова слідча комісія звертає увагу на значний дисбаланс між офіційною середньою заробітною платою та фактичним грошовим забезпеченням працівників. Так, у 2024 році грошове забезпечення більш ніж удвічі перевищувало середню заробітну плату, що свідчить про істотну частку додаткових виплат, надбавок, компенсацій та інших передбачених законом доплат у структурі доходів працівників НАБУ.

При цьому у відповідях НАБУ зазначено, що премії та інші стимулюючі виплати, не передбачені законом, не нараховувалися. Отже, зростання рівня фінансового забезпечення відбувалося переважно за рахунок законодавчо визначених механізмів – посадових окладів, доплат за вислугу років, доступу до державної таємниці, спеціальних звань та інших установлених виплат.

НАБУ пройшло етап інституційного кадрового становлення та суттєво наростило фактичну кількість детективів. Після 2019 року система зіткнулася з певним кадровим дефіцитом та неповною укомплектованістю, у 2024 – 2025 роках відбувається новий етап масштабування структури.

Поряд із цим, Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що попри формальне зростання окремих статистичних показників діяльності НАБУ у 2023 – 2025 роках, загальний аналіз статистики свідчить про наявність системних

проблем у роботі органу, низьку ефективність реалізації кримінальних проваджень та обмежену результативність у досягненні кінцевого результату – невідворотності покарання. Зокрема, із 7 294 кримінальних проваджень, розпочатих НАБУ у 2015 році – першому півріччі 2025 року, лише 696 обвинувальних актів було направлено до суду, що становить менше 10% від загальної кількості розслідувань. Таким чином, понад 90% кримінальних проваджень не завершуються навіть стадією передачі справи до суду. Ще більш показовим є співвідношення між кількістю відкритих проваджень та обвинувальними вироками, що набрали законної сили. За весь період діяльності НАБУ остаточно обвинувальні вирoki отримано лише у 251 справі, що становить близько 3% від загальної кількості відкритих проваджень. Така статистика може свідчити про надмірну кількість проваджень без достатньої процесуальної перспективи та недостатню ефективність використання наявних ресурсів органу.

Тимчасова слідча комісія також констатує негативну тенденцію до зменшення кількості нових кримінальних проваджень після пікових показників 2018 – 2019 років. Якщо у 2018 році було відкрито 1 237 проваджень, то у 2022 році – лише 456, а у 2024 році – 669. Це може свідчити як про наслідки воєнного стану, так і про зниження інтенсивності роботи органу, кадрові проблеми або обмеження його фактичної спроможності. Окремо виявлено значну кількість проваджень, які тривалий час залишаються нерозслідуваними. Станом на 30.06.2025 року у провадженні НАБУ перебувало 773 активні кримінальні провадження, однак лише у 141 із них особам повідомлено про підозру. Таким чином, у понад 80% активних справ відсутні навіть процесуально визначені підозрювані, що може свідчити про затягування досудового розслідування та накопичення значної кількості формально активних проваджень без реальної перспективи завершення.

Статистика щодо розслідувань стосовно суддів також демонструє обмежену результативність. Попри значну кількість публічних повідомлень про викриття, за весь період діяльності НАБУ обвинувальні вирoki, що набрали законної сили, ухвалено лише стосовно чотирьох суддів, тоді як обвинувальні акти направлялися стосовно сімнадцяти суддів. Це свідчить про слабкість доказової бази або недостатню якість процесуальної підготовки окремих кримінальних проваджень.

Аналіз результатів розгляду Вищим антикорупційним судом кримінальних проваджень у 2025 році дає підстави для критичної оцінки ефективності діяльності НАБУ як органу досудового розслідування. Згідно з офіційною статистикою ВАКС, у 2025 році судом розглянуто 114 кримінальних проваджень, за результатами яких ухвалено 109 вироків. Із них лише 3 вирoki є виправдувальними, тоді як 106 – обвинувальними. При цьому 72 вирoki, або понад 66 % від загальної кількості, ухвалено на підставі угод про визнання

винуватості. Така статистика свідчить про переважання моделі кримінального переслідування, орієнтованої на досягнення обвинувального результату будь-яким способом. Частка виправдувальних вироків на рівні 2,75 % є вкрай низькою та може свідчити про обвинувальний ухил НАБУ.

Особливе занепокоєння викликає надмірна кількість угод про визнання винуватості. Фактично дві третини вироків стали результатом домовленостей між стороною обвинувачення та підозрюваними, а не наслідком повноцінного судового розгляду з дослідженням усіх доказів. Така практика не дозволяє належним чином оцінити якість проведених НАБУ досудових розслідувань, оскільки значна частина справ не проходить повний цикл судової перевірки доказів. Водночас інститут угод про визнання винуватості передбачає сприяння слідству у викритті інших учасників злочину, організаторів корупційних схем або більш тяжких кримінальних правопорушень. Проте відсутня публічна інформація про співставну кількість викритих високопосадових корупціонерів чи організаторів корупційних схем, встановлених саме завдяки укладенню 72 угод.

Крім того, умови більшості таких угод фактично залишаються закритими для контролю, що унеможливорює оцінку обґрунтованості пом'якшення покарання, повноти відшкодування завданих державі збитків та ефективності співпраці обвинувачених зі слідством. За таких обставин значна кількість угод про визнання винуватості може свідчити про орієнтацію діяльності НАБУ на досягнення статистичних показників обвинувальних вироків, а не на системне викриття та притягнення до відповідальності організаторів масштабних корупційних схем.

Особливе занепокоєння Тимчасової слідчої комісії викликає ситуація із внутрішнім контролем та доброчесністю працівників самого НАБУ. У 2022 – 2025 роках було зареєстровано шість кримінальних проваджень щодо можливих корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень працівників НАБУ, зокрема за ст. 368 КК України.

Водночас за весь зазначений період: жодній особі не повідомлено про підозру; жоден обвинувальний акт не направлено до суду; відсутні обвинувальні вирoki.

Тимчасова слідча комісія вважає, що така статистика може створювати враження про відсутність реальних результатів внутрішнього контролю та може створювати враження вибіркової або закритості системи щодо відповідальності власних працівників.

За результатами проведеного аналізу відповідей на свої звернення, Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що діяльність НАБУ у досліджуваній період характеризується низькою системних проблем, зокрема:

недостатнім рівнем фактичного фінансового контролю щодо працівників органу; ризиками інституційної залежності під час перевірки власних працівників; значною кількістю кримінальних проваджень без процесуального завершення; низьким рівнем конверсії розслідувань у обвинувальні вироби; кадровим дефіцитом та неповною укомплектованістю окремих підрозділів; подальшим зростанням фінансового забезпечення працівників при обмеженій результативності діяльності; проблемами у сфері офіційної публічної комунікації органу.

Всі зазначені вище обставини свідчать про необхідність проведення незалежного, системного та регулярного аудиту діяльності НАБУ, зокрема щодо ефективності досудового розслідування, результативності використання угод про визнання винуватості, досягнення практичних результатів у викритті організаторів корупційних схем, а також відповідності фактичних результатів діяльності Бюро задекларованим цілям боротьби з топ-корупцією.

Станом на сьогодні аудит Бюро було проведено лише один раз, а відповідний звіт затверджено 2 травня 2025 року. Після його оприлюднення НАБУ активно поширювало в інформаційному просторі тезу про підтвердження власної ефективності за результатами аудиту. Водночас аналіз змісту самого аудиторського звіту свідчить, що поряд із загальною оцінкою діяльності Бюро аудиторами було виявлено низку системних проблем та недоліків у роботі органу. Зокрема, у звіті звертається увага на питання організації розслідувань, внутрішнього контролю, управлінських процесів та інших аспектів діяльності, які потребують усунення та вдосконалення.

При цьому інформація про виявлені аудитором проблеми не отримала такого широкого висвітлення з боку НАБУ. Такий підхід створює ризик формування у суспільства неповного уявлення про реальний стан справ та перешкоджає об'єктивній оцінці результатів роботи Бюро.

Аудитори встановили, що НАБУ не здійснювало належного системного моніторингу та аналізу досудових розслідувань за пріоритетними напрямками, що обмежувало можливість ефективно спрямовувати ресурси на боротьбу саме з високопосадовою корупцією. НАБУ не мало чіткої стратегії розвитку, визначених показників ефективності та механізмів оцінки досягнутого прогресу. Було також виявлено недоліки в організаційній структурі НАБУ, зокрема нечіткий розподіл повноважень, відсутність належного делегування функцій та неузгодженість окремих управлінських процесів, що створює ризики для внутрішнього контролю, стратегічного планування та управління ресурсами.

Суттєвими проблемами аудитори назвали відсутність у НАБУ повноважень на самостійне зняття інформації з електронних комунікаційних мереж та залежність від інших органів при проведенні таких заходів, що підвищує ризики витоку інформації та негативно впливає на незалежність

розслідувань. Крім того, відсутність доступу до своєчасної та неупередженої судової експертизи також була визначена як фактор, що знижує ефективність розслідувань.

Особливу увагу аудитори звернули на роботу Управління внутрішнього контролю. У звіті наголошується, що прогалини у законодавстві та внутрішніх процедурах підвищують ризики для діяльності Бюро, а також зазначено, що станом на момент проведення аудиту НАБУ не забезпечило жодного результативного кримінального провадження щодо витоків інформації з боку власних працівників, що становить серйозну репутаційну загрозу для установи. Окремо було зафіксовано високий ризик розголошення інформації про фігурантів кримінальних проваджень через існуючі механізми проведення негласних слідчих дій.

Витоки інформації з НАБУ залишаються хронічною інституційною проблемою, яка фіксувалася й протягом 2025 – 2026 років. Основними інцидентами стали резонансні зливи даних під час досудових розслідувань щодо високопосадовців. Тимчасова слідча комісія наголошує, у першому незалежному аудиті НАБУ, затвердженому 2 травня 2025 року, аудитори прямо констатували, що *витоки інформації є хронічною проблемою НАБУ*. У звіті зазначено, що НАБУ не здійснило жодного результативного кримінального провадження щодо витоків інформації з боку власних працівників, а витоки підривають довіру до інституції. Наприклад, 22 липня 2025 року СБУ та Офіс Генерального прокурора повідомили про виявлення нових фактів витоку інформації з обмеженим доступом із НАБУ. За інформацією правоохоронців, під час обшуків були виявлені матеріали негласних слідчих (розшукових) дій та анкети детективів НАБУ. Факти витоку інформації з НАБУ, зафіксовані у засобах масової інформації, свідчать про систематичність таких випадків та відсутність належної внутрішньої системи контролю за збереженням службової інформації й притягненням винних осіб до відповідальності. Натомість, у грудні 2025 року НАБУ публічно повідомило, що інформація про кримінальні провадження за фактами розголошення даних досудового розслідування не обліковується, не систематизується та не узагальнюється.

Крім того, аудит встановив відсутність належної аналітичної та статистичної бази для оцінки ефективності проактивного виявлення корупційних правопорушень. Через це НАБУ не може повною мірою оцінити, наскільки результати його роботи відповідають визначеним пріоритетам та наскільки ефективно ресурси спрямовуються на викриття системної високопосадової корупції. Аудитори звернули увагу на перевантаженість детективів значною кількістю проваджень, у тому числі справами щодо менш значущих корупційних правопорушень, а також на недостатню кількість

аналітиків і надмірне залучення їх до технічної роботи, не пов'язаної безпосередньо з виявленням та розслідуванням корупційних схем.

Окремо у звіті відзначено недостатню результативність роботи НАБУ у деяких пріоритетних сферах, зокрема в оборонному секторі, де у 2024 році було зафіксовано суттєве зниження кількості повідомлень про підозру та обвинувальних актів порівняно з попереднім роком. Аудитори констатували, що результати діяльності щодо викриття корупції серед високопосадовців сектору безпеки та оборони залишаються порівняно низькими, незважаючи на визначення цього напрямку одним із ключових пріоритетів роботи НАБУ. Загалом аудит дійшов висновку, що наявні організаційні, управлінські та інституційні проблеми істотно обмежують ефективність діяльності НАБУ та потребують системного усунення як на рівні самого Бюро, так і шляхом внесення відповідних законодавчих змін.

Враховуючи наявність безлічі проблемних питань, встановлених аудитором, Тимчасовою слідчою комісією, очевидною є необхідність запровадження регулярного, незалежного та комплексного аудиту НАБУ.

Крім того, Тимчасова слідча комісія звертає увагу на окремі аспекти публічної комунікації НАБУ. Зокрема, на офіційних інформаційних ресурсах органу розміщувалися оголошення про пошук райтера/сценариста та відеографа, що викликає питання щодо пріоритетності кадрових потреб правоохоронного органу в умовах наявного кадрового дефіциту у підрозділах детективів. Також Тимчасова слідча комісія встановила, що у соціальних мережах НАБУ, зокрема у «Threads» та інших офіційних акаунтах, систематично публікувалися неоднозначні жарти та дописи щодо публічних осіб. Стиль ведення офіційних інформаційних ресурсів НАБУ у низці випадків не відповідає стандартам офіційно-ділової комунікації, які мають бути притаманні державному правоохоронному органу. У дописах простежується фамільярна, подекуди зневажлива та наближена до жаргонної манера комунікації, що може негативно впливати на авторитет органу, сприйняття його неупередженості та рівень суспільної довіри.

Окремим напрямком дослідження Тимчасової слідчої комісії стало питання систематичних закордонних відряджень Директора Національного антикорупційного бюро України. У ході роботи Тимчасової слідчої комісії над зазначеним питанням було виявлено проблемні тенденції.

Перша стосується численних спільних закордонних відряджень Директора НАБУ та керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, доцільність та практична необхідність яких у кожному конкретному випадку потребують належного обґрунтування. З огляду на особливості антикорупційної інфраструктури України, така практика створює потенційні ризики для забезпечення інституційної незалежності та належної системи взаємного

контролю між органами. Відповідно до законодавства, Спеціалізована антикорупційна прокуратура здійснює процесуальне керівництво досудовими розслідуваннями НАБУ, нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування, а також погоджує низку процесуальних рішень детективів. Таким чином, САП виконує не лише функцію співпраці з НАБУ, а й функцію процесуального контролю за його діяльністю. За таких умов систематичні спільні відрядження керівників обох органів можуть створювати ризики надмірного зближення посадових осіб, між якими *законодавець свідомо встановив систему стримувань і противаг*.

Аналіз наданих документів свідчить про системну практику спільних закордонних відряджень керівництва НАБУ та САП.

Із семи закордонних відряджень директора НАБУ з квітня по серпень 2025 року п'ять збіглися з відрядженнями керівника САП. Тобто до Вашингтона (США), Кракова (Польща), Рима (Італія), Лондона (Велика Британія), а також Парижа (Франція), Брюсселя (Бельгія) та Берліна (Німеччина) директор НАБУ та керівник САП у 2025 році їздили спільно.

Інтенсивність спільних поїздок потребує додаткового обґрунтування їх практичної необхідності та оцінки можливих ризиків для інституційної незалежності й належної процесуальної дистанції між органом досудового розслідування та органом прокурорського нагляду.

Така практика очевидно породжує ризики виникнення неформальних зв'язків, конфлікту інтересів, обґрунтовані сумніви щодо достатньої дистанції між органом досудового розслідування та органом прокурорського нагляду, а також негативно впливати на суспільне сприйняття їхньої незалежності та неупередженості.

Тимчасова слідча комісія вважає, що взаємодія між НАБУ та САП має здійснюватися в межах, необхідних для виконання покладених законом правоохоронних, процесуальних повноважень, при цьому особлива увага повинна приділятися недопущенню обставин, які можуть створювати реальний або потенційний конфлікт інтересів чи підірвати довіру до механізму зовнішнього процесуального контролю за діяльністю НАБУ.

Друга виявлена проблематика пов'язана з участю директора НАБУ у зустрічах із політичними діячами, представниками органів державної влади іноземних держав та іншими особами, діяльність яких безпосередньо не пов'язана з виконанням завдань досудового розслідування чи міжнародного правоохоронного співробітництва.

Тимчасова слідча комісія звертає увагу, що відповідно до законодавства України міжнародна діяльність НАБУ має здійснюватися *виключно з метою реалізації повноважень НАБУ як правоохоронного органу*, зокрема у сфері

міжнародної правової допомоги, обміну інформацією, координації розслідувань та розвитку інституційної спроможності. Водночас службові відрядження керівництва НАБУ за рахунок коштів державного бюджету повинні бути безпосередньо пов'язані з виконанням покладених на орган функцій та відповідати принципам законності, обґрунтованості, необхідності й ефективного використання бюджетних коштів.

Окремі закордонні відрядження директора НАБУ викликають обґрунтовані сумніви щодо їх відповідності безпосереднім завданням та функціям НАБУ, визначеним Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України». Так, відрядження до Парижа 25 – 29 березня 2025 року для участі у форумі GACiF Організації економічного співробітництва та розвитку мало представницький характер. З наданої НАБУ інформації вбачається, що під час відрядження *жодних офіційних зустрічей не проводилося*, а директор НАБУ лише взяв участь у форумі. За відсутності конкретних результатів для діяльності НАБУ, міжнародного співробітництва у *кримінальних провадженнях чи взаємодії з іноземними правоохоронними органами*, необхідність такого відрядження *в контексті реалізації повноважень директора НАБУ залишається обґрунтованою*.

Окремої уваги заслуговує відрядження (турне Директора НАБУ) до Парижа, Брюсселя та Берліна 24 – 30 серпня 2025 року. Хоча формально його метою було проведення зустрічей із представниками європейських інституцій, співрозмовники Директора НАБУ були політичними, дипломатичними та урядовими посадовими особами, а *не представниками правоохоронних чи антикорупційних органів*. Водночас серед основних функцій НАБУ є запобігання, виявлення, припинення та розслідування корупційних кримінальних правопорушень, а не здійснення політичного чи дипломатичного представництва України на міжнародній арені (це повноваження інших державних органів України). За таких обставин зазначене відрядження більше нагадує виконання представницьких або зовнішньополітичних функцій, які не належать до основних завдань НАБУ, це повноваження Президента України, членів Уряду, але не керівника правоохоронного органу.

Найбільше запитань викликає відрядження до Рима 8 – 12 липня 2025 року для участі в Ukraine Recovery Conference 2025. Вказаний захід був присвячений питанням *післявоєнного відновлення України*, міжнародної допомоги, інвестицій та *економічного розвитку Держави*. При цьому в документах, отриманих Тимчасовою слідчою комісією, відсутня інформація про проведення Директором НАБУ будь-яких офіційних зустрічей чи заходів, безпосередньо пов'язаних із розслідуванням корупційних злочинів, міжнародною правовою допомогою або співробітництвом із профільними антикорупційними органами інших держав. Враховуючи характер конференції, участь у ній не належить до

прямих функцій НАБУ та не пов'язана безпосередньо з реалізацією повноважень директора Бюро. У зв'язку з цим виникає питання щодо необхідності участі керівника незалежного правоохоронного органу у заході, який має переважно політичний та економічний характер.

Тимчасова слідча комісія вважає за необхідне рекомендувати посилення системи незалежного фінансового контролю щодо працівників антикорупційних органів, збільшення кількості повних перевірок декларацій та моніторингів способу життя, удосконалення механізмів зовнішнього контролю за розслідуваннями щодо працівників НАБУ, а також підвищення ефективності процесуального супроводу кримінальних проваджень і дотримання стандартів офіційної комунікації державного правоохоронного органу.

Разом з тим, незважаючи на те, що Директор НАБУ чотири рази запрошувався для участі у засіданнях Тимчасової слідчої комісії (двічі запрошення надсилалися повторно за відсутності відповідей на запрошення), він фактично проігнорував виклики Комісії. Під час першої неявки наведені причини були розглянуті членами Тимчасової слідчої комісії та визнані неповажними відповідним рішенням. Щодо другого випадку, запрошення на засідання Тимчасової слідчої комісії, призначене на 09 червня 2026 року, було направлено ще 12 травня 2026 року, тобто майже за місяць до дати проведення засідання. Водночас лише 08 червня 2026 року до Тимчасової слідчої комісії надійшов лист за підписом заступника Директора НАБУ про перебування Директора у відпустці.

Фактично, отримавши завчасне запрошення на засідання Тимчасової слідчої комісії, Директор НАБУ пішов у відпустку, що унеможливило його особисту участь у засіданні Тимчасової слідчої комісії та надання відповідей на численні питання членів Тимчасової слідчої комісії щодо обставин, викладених у цьому Звіті вище. Зазначені обставини стосуються фактів та відомостей, які можуть свідчити про наявність корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у діяльності НАБУ, а також можливу причетність до таких фактів посадових осіб Бюро, включаючи його керівника.

Після запрошення на засідання Тимчасової слідчої комісії, на жаль, відпустка для Директора НАБУ стала не правом, а засобом захисту.

Така поведінка Директора НАБУ свідчить про демонстративне нехтування законними вимогами Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, небажання забезпечити належну підзвітність парламентському контролю та свідчить про свідоме про намагання уникнути публічного надання пояснень щодо питань, які становлять значний суспільний інтерес і є предметом діяльності Комісії.

Таке систематичне ігнорування запрошень Тимчасової слідчої комісії може свідчити про намагання затягнути розгляд питань до завершення строку її діяльності та уникнути публічного надання пояснень під час відкритих засідань, які транслюються в режимі онлайн і передбачають безпосередні прямі, інколи гострі, запитання членів Тимчасової слідчої комісії.

Якщо в НАБУ так борються з корупцією, як їх Директор ходить на засідання Тимчасової слідчої комісії Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади, то корупція в НАБУ може почуватися абсолютно спокійно.

Систематичне ігнорування запрошень Тимчасової слідчої комісії підриває принципи відкритості, підзвітності та прозорості діяльності державних органів, а також створює обґрунтовані сумніви щодо готовності керівництва НАБУ до конструктивної співпраці з органом парламентського контролю.

3.10. За результатами аналізу відповідей, наданих Національним агентством з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), а також дослідження статистичних та аналітичних даних, Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що ефективність здійснення заходів фінансового контролю щодо працівників *Спеціалізованої антикорупційної прокуратури* (далі – САП) є вкрай низкою.

Тимчасової слідчою комісією встановлено, що попри відновлення з 01.01.2024 року повноважень НАЗК щодо проведення повних перевірок декларацій, у 2024 році не було завершено жодної перевірки декларацій працівників САП, а у 2025 році завершено лише одну таку перевірку. При цьому за весь досліджуваний період НАЗК не склало жодного адміністративного протоколу та не направило до правоохоронних органів жодного обґрунтованого висновку щодо можливих корупційних правопорушень працівників САП. Такі показники свідчать про формальний характер здійснення фінансового контролю та відсутність належної практичної результативності у виявленні можливих порушень серед працівників антикорупційного органу.

Водночас, наявність навіть в єдиній завершеній перевірці факту подання неточних відомостей підтверджує необхідність посилення контролю та системного проведення повних перевірок декларацій працівників антикорупційних органів.

За результатами аналізу наданої НАЗК інформації, Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що система фінансового контролю щодо працівників САП у 2022 – 2025 роках функціонувала з низьким рівнем практичної результативності. Зокрема, після відновлення механізмів декларування та перевірок у 2024 році НАЗК не продемонструвало суттєвих результатів у частині

перевірки декларацій працівників САП. Відсутність складених адміністративних протоколів, обґрунтованих висновків та матеріалів до правоохоронних органів може свідчити: або про відсутність виявлених порушень, або про недостатню інтенсивність та ефективність контрольних заходів.

Наявність навіть в єдиній завершеній перевірці факту подання неточних відомостей підтверджує доцільність подальшого посилення контролю та системного проведення повних перевірок декларацій працівників антикорупційних органів. За результатами аналізу інформації, наданої Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою, вбачається наявність низки системних організаційних, кадрових та функціональних проблем, що негативно впливають на ефективність виконання покладених на САП завдань у сфері протидії корупції.

Тимчасовою слідчою комісією встановлено, що станом на 2024 рік із передбачених штатним розписом 70 посад прокурорів САП фактично повноваження здійснювали лише 43 прокурори, що становить 61,4 % від штатної чисельності. Крім того, 11 прокурорів були мобілізовані, а ще 2 перебували у відпустці по догляду за дитиною. Таким чином, майже 38,6 % кадрового складу фактично не здійснювали процесуальних функцій. Тимчасова слідча комісія вважає, що такий рівень кадрового дефіциту об'єктивно ускладнює належне та оперативне здійснення процесуального керівництва у складних антикорупційних кримінальних провадженнях.

При цьому, Тимчасовою слідчою комісією звернута увага, що рівень грошового забезпечення прокурорів САП залишається надзвичайно високим. Так, у 2024 році розмір щомісячної заробітної плати прокурора відділу після сплати податків становив від 124 645,41 грн до 143 111,39 грн. За умов суттєвої неукомплектованості штату та відсутності належних результатів роботи це свідчить про наявність дисбалансу між рівнем фінансового забезпечення та фактичною ефективністю діяльності органу.

Окрему увагу Тимчасова слідча комісія приділила показникам кримінальних проваджень щодо можливих корупційних правопорушень самих працівників правоохоронної системи. Встановлено, що упродовж 2024 року до ЄРДР внесено відомості лише щодо 2 кримінальних проваджень стосовно працівників прокуратури; 1 провадження щодо працівників Національної поліції України; 1 – щодо співучасті працівників СБУ, Національної поліції та БЕБ. Водночас жодне із зазначених кримінальних проваджень до суду направлено не було. Це може свідчити або про вкрай низьку ефективність досудового розслідування, або про відсутність реального процесуального результату навіть у справах, що мають підвищений суспільний резонанс та стосуються корупції всередині правоохоронної системи.

Тимчасовою слідчою комісією також встановлено, що у 2025 році відомості про кримінальні правопорушення відповідної категорії взагалі не вносилися до ЄРДР. Така статистика може свідчити не про відсутність корупційних ризиків у правоохоронному секторі, а про суттєве зниження рівня виявлення або документування відповідних фактів. Крім того, Тимчасова слідча комісія звертає увагу, що САП прямо зазначає, що не володіє та не є розпорядником значної частини запитуваної інформації за 2014 – 2025 роки, посилаючись на те, що лише з 21.03.2024 року орган функціонує як окрема юридична особа публічного права. Це свідчить про відсутність повноцінної належної системи інституційної спадковості, централізованого обліку та належного накопичення аналітичних даних за попередні роки діяльності, що істотно ускладнює здійснення парламентського контролю та об'єктивну оцінку ефективності діяльності органу у динаміці.

Особливу увагу Тимчасова слідча комісія звертає на співвідношення кількості прокурорів до обсягу кримінальних проваджень. Так, у 2024 році прокурорами САП здійснювалося процесуальне керівництво у 1545 кримінальних провадженнях, із яких 669 були розпочаті саме у 2024 році. З огляду на фактичну кількість працюючих прокурорів (43 особи), середнє навантаження становило близько 36 кримінальних проваджень на одного прокурора, що є надмірним для категорії складних антикорупційних проваджень та свідчить про хронічне перевантаження системи.

Водночас, у першому півріччі 2025 року кількість проваджень, у яких здійснювалося процесуальне керівництво, зменшилася до 1144, а кількість нових проваджень – до 370. Тимчасова слідча комісія вважає, що зменшення обсягів роботи більш ніж на 25 % порівняно з попереднім роком може свідчити про зниження інтенсивності виявлення та супроводу корупційних злочинів, що в умовах воєнного стану та підвищених корупційних ризиків є негативною тенденцією.

Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що наявні статистичні показники та надана інформація свідчать про існування у діяльності САП ознак кадрової неукомплектованості, надмірного навантаження на фактично працюючих прокурорів, низької результативності розслідування корупційних проваджень щодо працівників правоохоронних органів, відсутності завершених судових результатів у резонансних категоріях справ, а також недостатнього рівня інституційної та аналітичної спроможності органу. У сукупності наведені обставини можуть свідчити про недостатню ефективність функціонування САП у частині реалізації державної антикорупційної політики.

Крім того, проблема численних спільних закордонних відряджень керівників органів досудового розслідування, прокуратури та судової влади вже неодноразово порушувалася у цьому звіті. Особливе занепокоєння викликають

випадки, коли в одних і тих самих заходах та поїздках на постійній основі беруть участь керівники НАБУ, САП та судді ВАКС. У період з квітня по серпень 2025 року директор НАБУ та керівник САП здійснили щонайменше п'ять спільних закордонних відряджень та брали участь в одних і тих самих міжнародних заходах. Окремі з цих заходів також відвідували судді ВАКС.

Систематичний характер участі у спільних професійних заходах створює значні ризики для забезпечення інституційної незалежності між органами, які в межах кримінального провадження повинні виконувати різні та взаємоконтрольні функції. Закордонні відрядження зазвичай передбачають не лише участь у офіційній частині заходів, а й спільний час у дорозі, проживання в одному готелі, участь у супутніх заходах, вечерях, прийомах та іншому неформальному спілкуванні. За таких обставин між посадовими особами закономірно формуються особисті контакти, відносини довіри та неформальні комунікації, які можуть впливати на сприйняття незалежності відповідних інституцій.

Особливої уваги ця проблема набуває з огляду на те, що НАБУ здійснює досудове розслідування, САП забезпечує процесуальне керівництво та підтримує обвинувачення, а ВАКС здійснює судовий контроль і розгляд справ, тобто зазначені органи не повинні сприйматися суспільством як єдина корпоративна структура з тісними неформальними зв'язками між керівництвом.

Наявність регулярних спільних відряджень керівників таких органів створює щонайменше ризик виникнення конфлікту інтересів, ризик формування неформальних відносин між учасниками кримінального процесу та ризик втрати суспільної довіри до неупередженості прийнятих ними рішень. Поява обґрунтованих сумнівів у незалежності слідчих, прокурорів та суддів є негативним фактором для функціонування системи правосуддя та антикорупційної інфраструктури в цілому.

Такі практики створюють суттєві ризики для дотримання принципу розподілу влад та процесуальної незалежності між органами, які за своєю природою повинні не співпрацювати як партнери, а виконувати різні, *взаємоконтрольні* функції.

Постійна публічна демонстрація спільної позиції керівництва НАБУ та САП створює ризики формування закритої системи ухвалення рішень, де інституційна дистанція між органом досудового розслідування та процесуальним керівником фактично нівелюється. Така модель потребує належної оцінки з точки зору стандартів незалежності, підзвітності та запобігання конфлікту інтересів.

У демократичній правовій державі незалежність правосуддя полягає не лише у фактичній відсутності впливу, а й у відсутності обставин, які можуть

створювати враження такого впливу. Саме тому регулярні спільні закордонні поїздки суддів, прокурорів та керівників органів досудового розслідування є практикою, що потребує особливо ретельної оцінки з точки зору суддівської етики, прокурорської незалежності та забезпечення довіри суспільства до антикорупційної інфраструктури.

Поведінка керівництва САП викликає серйозні питання щодо реальної готовності органу до відкритості та підзвітності перед суспільством.

Керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури проігнорував офіційні запрошення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, створеної для розслідування можливих фактів корупції та зловживань у правоохоронних органах. Така поведінка повністю відтворює практику керівництва НАБУ, яке також систематично ухиляється від участі у засіданнях Комісії та виконання законних вимог парламентського контролю.

Особливо показовим є те, що за тиждень до другого засідання представники САП офіційно підтвердили Секретаріату Тимчасової слідчої комісії про готовність керівника взяти участь у її роботі (засідання). Водночас в переддень проведення засідання було надіслано лист про неможливість його прибуття у зв'язку з відпусткою. Такі дії свідчать про свідоме перешкоджання реалізації контрольних повноважень Верховної Ради України та демонстративне ігнорування вимог парламентської комісії. При цьому перше запрошення було направлено більш ніж за два тижні до засідання, а друге майже за місяць. Отже, керівництво САП мало достатній час для належного планування своєї участі та забезпечення виконання законних вимог Тимчасової слідчої комісії.

Сукупність зазначених обставин, а також аналогічна поведінка до поведінки посадових осіб НАБУ, свідчать про наявність узгодженої позиції цих органів щодо уникнення парламентського контролю та ненадання інформації, яка може становити суспільний інтерес і стосуватися можливих фактів зловживань службовим становищем, порушень законодавства та корупційних правопорушень у діяльності антикорупційних інституцій.

Фактично керівники органів, на які покладено обов'язок забезпечувати принципи законності, підзвітності та невідворотності відповідальності, самі демонструють поведінку, спрямовану на уникнення публічної звітності перед представницьким органом Українського народу. Подібна практика є несумісною з принципами відкритості та підконтрольності державних інституцій у демократичній правовій державі.

Тимчасова слідча комісія визнала причини неявки Директора НАБУ 12 травня 2026 року Семена Кривоноса та керівника САП Олександра Клименка 14 травня 2026 року на засідання комісії неповажними.

Систематичне ігнорування засідань Тимчасової слідчої комісії, відмова від надання пояснень та ухилення від участі у парламентському контролі об'єктивно створюють враження про намагання приховати інформацію, яка може мати істотне значення для встановлення обставин можливих правопорушень. Така поведінка завдає шкоди авторитету антикорупційної інфраструктури, підриває довіру суспільства до органів прокуратури та ставить під сумнів реальну готовність відповідних посадових осіб діяти відповідно до принципів прозорості, підзвітності та верховенства права.

3.11. На підставі *звернень, які надійшли до Тимчасової слідчої комісії*, встановлено наявність системних ризиків функціонування антикорупційної інфраструктури, що охоплюють діяльність Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а в окремих випадках і Вищого антикорупційного суду. Зміст поданих матеріалів свідчить не про поодинокі конфліктні ситуації чи процесуальні помилки, а про наявність повторюваних ознак системних дисфункцій, які проявляються у можливому вибіркового застосуванні закону, корпоративному покриванні, зловживанні процесуальними повноваженнями, непрозорості прийняття рішень та слабкості механізмів внутрішнього і зовнішнього контролю.

Особливе занепокоєння викликають численні твердження заявників щодо фактичної відсутності належного процесуального контролю з боку САП за діяльністю детективів НАБУ. У низці звернень прямо вказується на умисне невнесення відомостей до ЄРДР, ігнорування заяв про злочини, затягування досудових розслідувань, незаконне закриття кримінальних проваджень та невиконання ухвал суду. При цьому характерним є те, що у багатьох випадках заявники посилаються на рішення ВАКС, якими визнавалися незаконними постанови детективів або зобов'язувалося внесення відомостей до ЄРДР, однак навіть після таких рішень активні слідчі дії фактично не здійснювалися. Це свідчить про ризики формування практики процесуального саботажу, коли механізми кримінального провадження використовуються не для встановлення істини, а з метою контролю над самим процесом розслідування та його результатом.

Тимчасова слідча комісія також звертає увагу на значну кількість скарг, у яких порушується проблема конфлікту інтересів та існування неформальних зв'язків між працівниками антикорупційних органів і фігурантами кримінальних проваджень або представниками зацікавлених бізнес-груп. У зверненнях описуються випадки можливих дружніх, професійних чи корпоративних зв'язків детективів із особами, стосовно яких здійснювалися або не здійснювалися процесуальні дії, що створює обґрунтовані сумніви у неупередженості та незалежності слідства. Наявність подібних тверджень, особливо у поєднанні з

бездіяльністю механізмів внутрішнього контролю, формує суспільне сприйняття антикорупційних органів як закритої корпоративної системи із ознаками кругової поруки.

Окремим системним блоком проблематики є твердження про використання кримінального процесу як інструменту політичного, корпоративного або економічного тиску.

У низці звернень заявники стверджують про можливе використання кримінальних проваджень для впливу на державні підприємства, іноземних інвесторів, ринок стратегічних ресурсів, забудову земельних ділянок та кадрові чи політичні процеси. В окремих випадках прямо зазначається про спроби схилення державних компаній до зміни позиції у справах, адміністративний вплив на органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а також створення умов для витіснення одних суб'єктів господарювання на користь інших. Подібні твердження свідчать про ризики трансформації антикорупційної системи з механізму захисту державного інтересу на інструмент перерозподілу економічного впливу.

Водночас Тимчасова слідча комісія констатує наявність у зверненнях значної кількості тверджень щодо маніпуляцій доказовою базою та експертними дослідженнями. Заявники вказують на вибіркове використання вихідних даних, обмеження доступу експертів до матеріалів, ігнорування альтернативних висновків, штучне формування економічних збитків, використання товарів або даних, що не відповідають фактичним обставинам справ. Такі обставини створюють ризик формування заздалегідь визначеної версії обвинувачення та підриву засад об'єктивності досудового розслідування. Фактична відсутність належного реагування на подібні твердження з боку систем внутрішнього аудиту та дисциплінарного контролю лише посилює кризу довіри до антикорупційних інституцій.

Суттєве місце у матеріалах, отриманих Тимчасовою слідчою комісією, займає проблематика порушення фундаментальних процесуальних прав та гарантій людини. У зверненнях неодноразово зазначається про застосування надмірних запобіжних заходів, психологічний тиск на підозрюваних, використання тривалого досудового розслідування як механізму примусу, втручання у право на захист, витоки інформації з матеріалів слідства та організований медійний тиск. Подібні практики, якщо вони матимуть підтвердження, свідчатимуть про небезпечну тенденцію використання кримінального провадження як інструменту репутаційного та економічного знищення особи ще до винесення вироку суду.

Окрему увагу Тимчасова слідча комісія приділяє проблемі непрозорого використання бюджетних коштів та фінансових механізмів у діяльності антикорупційної інфраструктури. У зверненнях порушуються питання

можливого незаконного віднесення посад до начальницького складу НАБУ з подальшим отриманням збільшених соціальних виплат, непрозорого використання міжнародної технічної допомоги, ризиків розтрати бюджетних коштів через соціальні механізми, а також можливого створення позабюджетних каналів розподілу коштів через благодійні фонди в межах угод про визнання винуватості. Особливо небезпечним є те, що заявники ставлять під сумнів саму законність та прозорість механізмів визначення отримувачів таких коштів, відсутність конкурсних процедур та наявність ризиків неформального впливу на прийняття фінансових рішень.

Крім того, аналіз поданих матеріалів свідчить про кризу ефективності внутрішнього контролю в антикорупційних органах. У зверненнях неодноразово вказується на формальний або фактично недієвий характер внутрішнього аудиту, відсутність дієвих механізмів дисциплінарної відповідальності, невжиття заходів реагування навіть у випадках, коли наявні рішення суду чи публічні відомості про можливі порушення. При цьому окремі заявники прямо посилаються на результати незалежного аудиту НАБУ, де констатувалися проблеми стратегічного управління, підзвітності, доброчесності та внутрішнього контролю. Сукупність таких обставин формує ризик фактичної безконтрольності окремих елементів антикорупційної вертикалі.

З урахуванням наведеного Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що отримані звернення свідчать про наявність глибокої системної кризи довіри до окремих елементів антикорупційної інфраструктури. Скарги охоплюють практично всі ключові аспекти діяльності НАБУ та САП: від процесуального керівництва й досудового розслідування до кадрової політики, використання бюджетних ресурсів, взаємодії з судами та медійного супроводу кримінальних проваджень.

Повторюваність однакових за змістом претензій у різних зверненнях, незалежно від особи заявника чи характеру справи, свідчить про необхідність комплексного парламентського, правового та інституційного реагування, спрямованого на відновлення реальної підзвітності, процесуальної незалежності, прозорості та законності функціонування антикорупційної системи України.

Отже, за результатами аналізу звернень, що надійшли до Тимчасової слідчої комісії, встановлено наявність низки системних проблем у діяльності антикорупційної інфраструктури України, зокрема:

приховування та покривання можливих корупційних правопорушень у НАБУ і САП, конфлікти інтересів та використання службового становища;

саботаж розслідувань і маніпуляції кримінальними провадженнями; маніпуляції доказами та експертизами, політичну заангажованість й ознаки

вибіркового правосуддя; використання антикорупційної системи як інструменту бізнесового та корпоративного тиску;

зловживання процесуальними повноваженнями; порушення прав людини, зокрема права на захист;

витоки інформації та застосування медійного тиску; маніпуляції бюджетними коштами та соціальними виплатами;

непрозорі фінансові механізми і ризики корупційного розподілу коштів; слабкість зовнішнього та внутрішнього контролю;

ознаки залежності та корпоративної взаємодії антикорупційної *вертикалі* НАБУ – САП – ВАКС; корупційні ризики у сфері державного майна та стратегічних ресурсів, а також можливі позапроцесуальні корупційні практики, що у сукупності свідчить про необхідність системного перегляду механізмів підзвітності, контролю та функціонування антикорупційних органів.

3.12. Аналіз відповідей Державної установи «Київський слідчий ізолятор» та Міністерства юстиції України дозволяє дійти висновку про ***наявність суттєвого розриву між формально задекларованою архітектурою системи обліку засуджених та осіб, узятих під варту, і її фактичним практичним функціонуванням.***

Міністерство юстиції України повідомило, що в державі функціонує Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту, який містить широкий перелік відомостей про осіб, забезпечує фіксацію змін даних, дозволяє здійснювати пошук за статтями Кримінального кодексу України, формувати аналітичні звіти та взаємодіяти з іншими державними інформаційними ресурсами. Крім того, Міністерство наголошує на наявності технічних можливостей для відстеження процесуального статусу особи, її переміщень, судимостей, звільнення та інших відомостей, а також на існуванні механізмів ідентифікації посадових осіб, які вносять зміни до Реєстру.

Водночас сама відповідь (лист) Міністерства юстиції фактично підтверджує, що поряд з електронним Реєстром продовжує існувати масштабна система паперового обліку, яка включає особові справи, журнали реєстрації, алфавітні картотеки, контрольні-строкові картки, окремі журнали руху осіб та інші документи. Більше того, Міністерство окремо детально описує процедури ведення саме паперового обліку, що свідчить про його не допоміжний, а повноцінний характер у діяльності установ виконання покарань та слідчих ізоляторів.

Особливого значення набуває порівняння цієї інформації з відповідями Київського слідчого ізолятора. Якщо Міністерство описує існування розгалуженої електронної системи, то фактичні відповіді СІЗО демонструють неможливість оперативного отримання значної частини статистичних даних без додаткового ручного опрацювання документів та особових справ.

З наданої інформації вбачається, що в ДУ «Київський слідчий ізолятор» облік осіб продовжує значною мірою базуватися на паперових носіях та ручному опрацюванні документів. Установа прямо підтверджує, що персональний облік ведеться через особові справи, алфавітні картки, журнали обліку переміщення осіб, обліково-реєстраційні документи та архівні картотеки, які формуються та зберігаються відповідно до вимог Інструкції Міністерства юстиції № 847/5.

Фактично система обліку побудована таким чином, що значна частина інформації не формується автоматично у вигляді зведених електронних баз даних, а міститься в окремих первинних документах щодо кожної особи. Це означає, що для підготовки узагальненої статистики або вибірки за конкретними критеріями, працівники установи змушені здійснювати ручне опрацювання великої кількості особових справ, судових рішень та інших паперових матеріалів.

Особливо показовим є те, що адміністрація СІЗО пояснює неможливість оперативного надання інформації у розрізі всіх статей та частин статей Кримінального кодексу відсутністю окремого зведеного статистичного обліку таких даних. Для формування відповідної інформації необхідно вручну перевіряти кожну особову справу, аналізувати судові рішення та співставляти відомості між різними документами.

Таким чином, наявна система обліку характеризується високим рівнем залежності від паперових документів та людського фактору, що створює ризики виникнення помилок, дублювання відомостей, неоднозначного трактування статистичних показників, ускладнює парламентський контроль та суттєво знижує оперативність отримання достовірної аналітичної інформації. Зазначені обставини свідчать про необхідність подальшої цифровізації процесів обліку, створення централізованих електронних реєстрів та автоматизованих механізмів формування статистичної звітності, які б дозволили мінімізувати залежність від паперового документообігу та забезпечити прозорість і достовірність облікових даних.

Установа фактично підтвердила відсутність можливості автоматично формувати значний масив аналітичної інформації щодо категорій утримуваних осіб, кваліфікації кримінальних правопорушень, належності кримінальних проваджень до конкретних правоохоронних органів та інших показників, які були предметом парламентського контролю.

Таким чином, зіставлення двох відповідей свідчить, що формальне існування Єдиного реєстру саме по собі не забезпечило повноцінного переходу до цифрового управління пенітенціарною системою. На практиці функціонує змішана модель обліку, за якої електронні ресурси існують паралельно з великим масивом паперової документації, а отримання значної частини інформації продовжує залежати від ручної *паперової* роботи персоналу.

Зазначене створює низку системних ризиків. Насамперед йдеться про ризик розбіжностей між електронними та паперовими даними, ризик дублювання інформації, виникнення технічних та людських помилок, а також ускладнення перевірки достовірності відомостей. Наявність декількох паралельних контурів обліку об'єктивно ускладнює здійснення ефективного державного та парламентського контролю, оскільки для отримання повної картини необхідно одночасно аналізувати як електронні дані, так і первинні паперові документи.

Окрему увагу привертає той факт, що навіть за наявності Реєстру Міністерство юстиції продовжує описувати процедури щорічних звірок строків покарання, ведення окремих контрольних картотек, журналів обліку та інших механізмів, характерних для паперових систем адміністрування. Це свідчить про те, що електронний Реєстр не став єдиним та самодостатнім джерелом інформації, а фактично функціонує поряд із традиційною архаїчною системою обліку.

Відповідь Київського слідчого ізолятора також демонструє, що на рівні конкретної установи не забезпечено можливості оперативного формування комплексної статистичної інформації в автоматичному режимі. За таких умов проведення парламентських розслідувань, аудитів, перевірок або отримання узагальнених даних значною мірою залежить від людського фактору та потребує додаткового часу на обробку інформації.

Сукупність отриманих Тимчасовою слідчою комісією відомостей свідчить не про відсутність цифровізації як такої, а про її незавершений та фрагментарний характер. Формально держава створила Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту, однак фактична організація обліку продовжує базуватися на поєднанні електронних та паперових механізмів, що не забезпечує належного рівня оперативності, прозорості та аналітичної спроможності системи.

Отже, отримані відповіді Міністерства юстиції України та Державної установи «Київський слідчий ізолятор» у своїй сукупності свідчать про необхідність подальшого реформування системи обліку осіб, узятих під варту, та засуджених. Ключовим напрямом такого реформування має стати перехід від змішаної паперово-електронної моделі до повністю інтегрованої цифрової системи, яка забезпечуватиме автоматичне формування статистичної інформації, наскрізну міжвідомчу взаємодію, можливість оперативного контролю та

незалежної верифікації даних, а також мінімізацію ризиків помилок, дублювання та потенційних зловживань під час ведення обліку.

3.13. Тимчасовою слідчою комісією **встановлено наявність системної проблеми у сфері застосування застави, зокрема щодо визначення її розміру, як запобіжного заходу**, що створює суттєві корупційні ризики, порушує принцип правової визначеності та може призводити до порушення, гарантованого статтею 29 Конституції України та статтею 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, права особи на свободу та особисту недоторканність.

Під час проведення засідань Тимчасової слідчої комісії керівники правоохоронних органів, представники органів досудового розслідування підтвердили *відсутність будь-яких затверджених методик, правил, формул чи уніфікованих критеріїв визначення розміру застави, яку прокурори та слідчі просять застосувати до підозрюваних осіб.*

Фактично кожен правоохоронний орган самостійно визначає бажаний розмір застави на власний розсуд, без існування нормативно визначених механізмів її розрахунку та *без обов'язку доводити економічну, правову чи процесуальну обґрунтованість відповідної суми.*

Таким чином, Тимчасовою слідчою комісією встановлено надмірний рівень дискреційних повноважень органів досудового розслідування та прокуратури при визначенні розміру застави, що створює передумови для зловживань та вибіркового застосування законодавства. За відсутності єдиних критеріїв однакові за своїм характером кримінальні провадження можуть супроводжуватися вимогами щодо застави, які відрізняються у десятки або навіть сотні разів, що свідчить про непрогнозованість та суб'єктивність відповідних рішень.

Тимчасова слідча комісія звертає увагу, що відсутність прозорого механізму визначення розміру застави створює значні корупційні ризики. Насамперед виникають передумови для неформального впливу на визначення розміру застави через можливість її штучного завищення або заниження залежно від особи підозрюваного, його статусу, майнового стану чи інших факторів, не передбачених законом.

З аналізу практики застосування застав у справах, підсудних Вищому антикорупційному суду, вбачається системна проблема *відходу від первинного призначення* цього запобіжного заходу як гарантії належної процесуальної поведінки підозрюваного. Призначення застав у розмірах, що в десятки, сотні та навіть тисячі разів перевищують межі, визначені Кримінальним процесуальним кодексом України, фактично перетворює заставу на альтернативну форму

тримання під вартою. При цьому статистика Апеляційної палати ВАКС, яка у понад половині випадків зменшує розміри застав, свідчить про наявність проблем із належним обґрунтуванням їх «винятковості» судами першої інстанції.

Крім того, практика свідчить, що навіть надвисокі застави не гарантують досягнення мети запобіжного заходу, оскільки низка резонансних підозрюваних після їх внесення залишила територію України або ухилилася від правосуддя. Це ставить під сумнів ефективність використання надмірних сум застав як механізму забезпечення належної процесуальної поведінки та свідчить про необхідність законодавчого перегляду підходів до визначення їх розміру.

Крім того, практика визначення необґрунтовано високих розмірів застави створює умови для формування тіньового ринку так званих «послуг із забезпечення застави». Особа, яка не має можливості самостійно внести визначену судом суму, вимушена шукати сторонніх поручителів, позичати кошти під значні відсотки, відчужувати майно за заниженою вартістю або звертатися до осіб, *походження коштів яких є сумнівним*. Така ситуація створює додаткові ризики легалізації доходів невідомого походження та формування корупційних зв'язків між учасниками кримінального провадження.

Особливе занепокоєння викликає практика ініціювання застав у розмірах, які завідомо не відповідають фінансовим можливостям підозрюваних. У таких випадках застава фактично втрачає свою правову природу альтернативного запобіжного заходу та перетворюється на приховану форму *безальтернативного тримання під вартою*. Формально особі надається право на звільнення після внесення застави, однак *фактично реалізувати таке право вона не може* через об'єктивну неспроможність сплатити визначену суму.

Тимчасова слідча комісія вважає, що така практика суперечить правовим позиціям Європейського суду з прав людини, відповідно до яких застава повинна бути індивідуалізованою, пропорційною та реально доступною для внесення конкретною особою.

Метою застави є забезпечення належної процесуальної поведінки та явки особи до суду, а не покарання, відшкодування шкоди чи створення додаткового механізму тиску на підозрюваного.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Істоміна проти України» підтвердило існування проблеми застосування непропорційних застав в Україні (розмір застави у 125 разів перевищував максимальний поріг за Кримінальним процесуальним кодексом). Суд прямо вказав, що визначення розміру застави виключно через розмір ймовірних збитків без належного врахування майнового стану особи та без належного обґрунтування винятковості випадку є несумісним із гарантіями Конвенції.

Практика визначення розміру застави на підставі майнового стану членів сім'ї та третіх осіб фактично покладає негативні процесуальні наслідки на осіб, які не є учасниками кримінального провадження. Такий підхід створює ризики порушення принципів *індивідуальної* відповідальності та презумпції невинуватості, а також суперечить підходам Європейського суду з прав людини, відповідно до яких *застава має бути співмірною реальним фінансовим можливостям* особи.

На переконання Тимчасової слідчої комісії, відсутність законодавчо визначеної методики розрахунку застави, чітких критеріїв оцінки платоспроможності особи та належних обмежень дискреційних повноважень правоохоронних органів створює умови для *порушення принципу рівності громадян перед законом, підриває довіру до системи кримінальної юстиції та сприяє виникненню корупційних практик*.

З огляду на викладене, Тимчасова слідча комісія вважає гостро необхідним закріплення на законодавчому рівні єдиної методики визначення розміру застав, яка повинна враховувати тяжкість кримінального правопорушення, наявні процесуальні ризики, майновий стан підозрюваного, його доходи, склад сім'ї, наявність утриманців, активів та інших обставин, що мають значення для забезпечення реальної можливості виконання покладених процесуальних обов'язків без порушення права особи на свободу.

У випадку визнання застави незаконною або надмірною відшкодування шкоди здійснюється за рахунок Державного бюджету, проте чинне законодавство не передбачає прямої персональної відповідальності судді за ухвалення такого рішення.

Застава не є ні покаранням, ні способом «відкупитися» від ув'язнення, а *виконує виключно функцію запобіжного заходу*, спрямованого на забезпечення належної процесуальної поведінки підозрюваного та недопущення його ухилення від слідства і суду.

Окремої уваги потребує практика, яка останніми роками систематично висвітлюється в українських засобах масової інформації та стосується умов укладення угод у кримінальних провадженнях. У низці резонансних справ повідомлялося про укладення процесуальних угод, які поряд із конфіскацією активів, призначенням покарання чи іншими передбаченими законом наслідками передбачали також перерахування значних сум коштів на підтримку Збройних Сил України *через недержавні благодійні організації*.

Незалежно від суспільної довіри до конкретних благодійних фондів або суспільно корисної мети таких платежів, сама практика спрямування коштів через окремі недержавні структури створює низку суттєвих корупційних ризиків.

Насамперед вона формує непрозорий механізм визначення отримувачів коштів, оскільки чинне законодавство не містить чітких та уніфікованих критеріїв відбору благодійних організацій, які можуть бути включені до умов процесуальних угод. За таких обставин окремі фонди фактично отримують привілейований статус без зрозумілих і однакових для всіх підстав.

Крім того, виникають обґрунтовані питання щодо порядку прийняття рішень про вибір конкретного фонду, наявності або відсутності потенційних конфліктів інтересів, а також механізмів контролю за подальшим використанням перерахованих коштів. Відсутність єдиних правил та процедур створює ризики вибіркості й може негативно впливати на суспільну довіру до органів правопорядку та судової влади.

З точки зору принципів кримінального права та кримінального процесу така практика також викликає низку питань. Якщо кримінальне правопорушення завдало шкоди державі або суспільним інтересам, правовими наслідками мають бути відшкодування завданих збитків, конфіскація майна, спеціальна конфіскація або надходження коштів до Державного бюджету України чи спеціально визначених державних фондів. Натомість спрямування коштів на рахунки окремих недержавних організацій фактично виходить за межі традиційних цілей кримінальної відповідальності та створює ситуацію, коли органи прокуратури й суд опосередковано впливають на розподіл значних фінансових ресурсів між недержавними суб'єктами.

За таких умов може формуватися суспільне сприйняття, що пом'якшення кримінально-правових наслідків пов'язується не лише зі співпрацею зі слідством та відшкодуванням завданої шкоди, а й із фінансуванням третіх осіб. Незалежно від фактичних мотивів сторін угоди, сама можливість такого сприйняття створює ризики для принципів справедливості, рівності всіх перед законом та неупередженості кримінального правосуддя. Більш обґрунтованою видається модель, за якої кошти, що сплачуються в межах кримінально-процесуальних угод, спрямовуються до Державного бюджету України або спеціально створених державних фондів із чітко визначеним правовим режимом використання коштів. Такий підхід дозволяє мінімізувати корупційні ризики, забезпечити однакове застосування закону та уникнути будь-яких сумнівів щодо об'єктивності й справедливості прийнятих процесуальних рішень.

IV. ПРОПОЗИЦІЇ ПРАВООХОРОННИХ ТА СУДОВИХ ОРГАНІВ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНОМУ ВПЛИВУ НА ІХ ДІЯЛЬНІСТЬ

Тимчасова слідча комісія, з метою напрацювання обґрунтованих висновків щодо стану реалізації державної антикорупційної політики та визначення

необхідності внесення змін до законодавства України для підвищення ефективності запобігання і протидії корупції, звернулася до правоохоронних органів, органів судової влади із зверненнями щодо актуальних проблемних питань, які виникають під час практичного застосування антикорупційного законодавства. За результатами опрацювання отриманих відповідей, Тимчасовою слідчою комісією узагальнено низку пропозицій правоохоронних органів та органів судової влади щодо вдосконалення чинного законодавства України у сфері запобігання та протидії корупції.

Зазначені пропозиції знайшли своє відображення у Звіті Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади, який є невід'ємним додатком до проєкту Постанови [«Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади про виконану роботу»](#), зареєстрованої 15.12.2025 членами Тимчасової слідчої комісії (реєстр. № 14299).

V. ЩОДО ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ

«ПРО ТИМЧАСОВІ СЛІДЧІ КОМІСІЇ І ТИМЧАСОВІ СПЕЦІАЛЬНІ КОМІСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ»

1. У чинному законодавстві України існує норма, яка унеможлиблює забезпечення рівних умов щодо виклику (запрошення) та отримання показань Тимчасовою слідчою комісією від всіх членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Відповідно до статті 49 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», суддя не може бути підданий приводу чи примусово доставлений до будь-якого органу чи установи, крім суду, за винятком випадків, зазначених у частині другій цієї статті.

Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» не містить спеціальних процедур щодо виклику судді як свідка на засідання Тимчасової слідчої комісії, навіть у випадку, коли особа має статус судді формально та фактично *не здійснює правосуддя*, а перебуває у відрядженні, виконує адміністративні чи організаційні функції в органах суддівського врядування.

Відповідно до вимог закону, суддя не може бути підданий приводу, оскільки така гарантія є елементом його незалежності *під час здійснення правосуддя*.

Конституційний Суд України у своїй практиці прямо пов'язує незалежність і недоторканність суддів із здійсненням ними правосуддя, що підтверджено в рішенні щодо тлумачення положень частини першої статті 126 Конституції України. У рішенні Суд зазначив, що незалежність суддів є невід'ємною складовою їхнього статусу і конституційним принципом організації та функціонування судової влади, а судді *при здійсненні правосуддя* підкоряються лише закону. Саме такі гарантії незалежності і недоторканності спрямовані на забезпечення незалежного, неупередженого та справедливого здійснення правосуддя (рішення у справі за конституційним поданням Верховного Суду України, № 19-рп/2004).

У контексті недоторканності, Конституційний Суд також роз'яснив, що заборона будь-якого впливу на суддів пов'язана з їхньою роллю у здійсненні правосуддя: припис частини першої статті 126 Конституції гарантує, що судді мають ідентичний рівень захисту від зовнішніх впливів та однакові гарантії незалежності та недоторканності, які повинні реалізовуватися через судову діяльність. Ці висновки підтверджують, що недоторканність і незалежність суддів не мають самоцілі, а служать конкретній публічній функції – здійсненню правосуддя як конституційного права на справедливий суд (рішення КСУ № 11-р(П)/2023).

У випадку, коли Тимчасова слідча комісія викликала на засідання члена ВККС із числа суддів, відряджених до Комісії, зазначена особа спочатку з'явилася на засідання, проте не надала пояснень через брак часу.

На друге запрошення Тимчасової слідчої комісії, скерованого по закінченню засідання під час якого було оголошено перерву, зазначена особа не з'явилася, мотивуючи це тим, що її не попереджено завчасно, хоча Тимчасова слідча комісія скерувала запрошення не пізніше ніж за три дні до засідання та одразу після оголошеної перерви надіслала повторне запрошення.

На третє, повторне запрошення особа відмовилася прибути, мотивуючи це тим, що має статус судді.

Відповідно до члена ВККС, за яким збережено статус судді, не може бути застосовано привід на засідання Тимчасової слідчої комісії.

Тимчасова слідча комісія фактично позбавлена можливості забезпечити явку такої особи та отримати від неї необхідні відомості щодо предмету розслідування (не з питань здійснення нею правосуддя), навіть за наявності гострої необхідності отримати показання та пояснення від такої особи, яка виконує інші функції не пов'язані зі здійсненням правосуддя.

Тимчасова слідча комісія наголошує, що відряджений суддя, який працює у складі ВККС, у цей період *не здійснює правосуддя* та не виконує функцій Суду. Він реалізує повноваження виключно як член органу державної влади – член

Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, а не як суддя у процесуальному статусі.

На переконання Тимчасової слідчої комісії, гарантія щодо неможливості приводу, отримання пояснень Тимчасовою слідчою комісією має застосовуватись лише до судді у *період здійснення ним правосуддя та щодо питань здійснення ним правосуддя*.

Таким чином, правові підстави для застосування приводу до члена ВККС, який тимчасово не здійснює правосуддя, існують, однак на рівні закону це питання не врегульоване належним чином.

У результаті виникає нерівний підхід: члени ВККС, які не є суддями, можуть бути викликані та допитані Тимчасовою слідчою комісією; члени ВККС, відряджені з числа суддів, фактично уникають явки, посилаючись на суддівські гарантії, які до їхнього статусу у складі Комісії не мають прямого відношення.

Тимчасова слідча комісія вважає, що така ситуація порушує принцип рівності всіх посадових осіб перед законом та створює перешкоди для здійснення парламентського контролю.

У зв'язку з цим, Тимчасова слідча комісія пропонує внести зміни до Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і спеціальні тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України», чітко передбачивши, що судді, які відряджені до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України і виконують повноваження в складі Комісії, на виклик (запрошення) до Тимчасової слідчої комісії з питань, що *не стосуються здійснення ними правосуддя*, зобов'язані прибути на засідання та надати пояснення з питань, що *не стосуються здійснення ними правосуддя*; водночас члени ВККС, незалежно від джерела їх призначення та професійного статусу, зобов'язані з'являтися на виклик Тимчасової слідчої комісії та надавати пояснення й показання.

Наявна на сьогодні конструкція закону унеможлиблює повноцінне виконання Тимчасовою слідчою комісією своїх повноважень щодо збору доказової інформації та заслуховування свідків, оскільки частина осіб, яких необхідно допитати, користуються процесуальним імунітетом, що не пов'язаний з виконанням ними функцій правосуддя.

Варто зазначити, що законодавство України створює суттєву нерівність у правовому статусі членів ВККС.

Судді, відряджені до ВККС, зберігають свій статус судді та соціальні і побутові гарантії, а також гарантії безпосередньо пов'язані із здійсненням ними правосуддя, яке вони на час роботи у ВККС не здійснюють.

Члени ВККС, які раніше були адвокатами, зобов'язані зупинити дію свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, що, як наслідок,

позбавляє їх відповідних професійних гарантій. Прокурори зберігають свій статус і відповідні гарантії. Внаслідок цього склад ВККС є конгломератом осіб із різними правовими статусами та законодавчо закріпленими гарантіями, що створює юридично неприйнятну диференціацію у правах, обов'язках та відповідальності членів ВККС. Це суперечить принципу рівності перед законом та рівності у правовому статусі учасників колегіальних органів.

Тимчасова слідча комісія вважає, що законодавство має встановлювати для всіх членів ВККС однакові права, обов'язки та відповідальність, незалежно від їх попереднього професійного статусу.

Такий підхід усуне колізію, стане запобіжником дискримінації за професійною ознакою та забезпечить виконання функцій Тимчасової слідчої комісії на рівних умовах щодо всіх членів ВККС.

Прийняття зазначених змін забезпечить однаковий правовий режим для всіх членів ВККС, усуне недоліки законодавства та дозволить Тимчасовій слідчій комісії ефективно виконувати покладені на неї функції парламентського контролю.

2. Тимчасова слідча комісія звертає увагу на наявність суттєвих прогалин у законодавчому регулюванні механізму забезпечення явки осіб на засідання тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України.

Якщо запрошена слідчою комісією посадова, службова чи інша особа без поважних причин не з'являється на засідання слідчої комісії, така комісія має право прийняти рішення про застосування до неї приводу, *виконання якого забезпечується* органами Національної поліції України у встановленому законом порядку. Крім того, абзацом першим пункту 27 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань *здійснює привід* осіб за рішенням тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України. Разом з тим аналіз чинного законодавства свідчить про *відсутність належного правового механізму реалізації зазначеного повноваження*.

Фактично закон містить обов'язок Національної поліції здійснити привід, проте не визначає зміст такого приводу, порядок його здійснення, межі повноважень поліцейських, а також наслідки протидії чи ухилення особи від виконання рішення Тимчасової слідчої комісії.

Правова природа приводу полягає не у формальному відвідуванні особи працівниками поліції чи проведенні з нею профілактичної бесіди, а у *забезпеченні фактичної явки* особи до органу, який прийняв рішення про привід. В іншому випадку рішення Тимчасової слідчої комісії втрачає свою

обов'язковість, а передбачений законом механізм приводу стає декларативним та неефективним.

У зв'язку з цим Тимчасова слідча комісія вважає, що є необхідним законодавчо уточнити та визначити поняття «привід». Одночасно потребують розширення повноваження Національної поліції під час виконання рішень про привід. Законодавство має прямо передбачати право поліцейських застосовувати передбачені законом заходи поліцейського примусу у разі відмови особи добровільно виконати рішення про привід, у тому числі фізичну силу в межах, необхідних для доставлення особи до місця проведення засідання Тимчасової слідчої комісії. За відсутності таких повноважень органи поліції фактично позбавлені можливості виконати покладений на них законом обов'язок щодо здійснення приводу.

Тимчасова слідча комісія вважає назрілим питання встановлення чіткої системи юридичної відповідальності за невиконання законних вимог тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України. Зокрема, у законодавстві слід визначити, що у разі неявки особи на засідання Тимчасової слідчої комісії без поважних причин або у разі неповідомлення Тимчасової слідчої комісії про причини неявки, після ухвалення Комісією рішення про визнання причин неявки неповажними, Комісія звертається до Апарату Верховної Ради України для складення протоколу про адміністративне правопорушення та притягнення особи, яка не з'явилась на запрошення Тимчасової слідчої комісії, до адміністративної відповідальності. У випадку повторного невиконання законних вимог Тимчасової слідчої комісії або повторного ігнорування її викликів до особи може бути застосовано привід органами Національної поліції. У разі систематичного ухилення особи від явки на засідання Тимчасової слідчої комісії, протидії у будь-який спосіб виконання рішення про привід доцільним є встановлення кримінальної відповідальності за умисне невиконання законних вимог Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України. Така відповідальність має наставати у випадках неодноразового, умисного та безпідставного ігнорування рішень парламентського органу контролю.

Окремо потребує законодавчого врегулювання питання відповідальності посадових осіб органів державної влади, місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій: у разі встановлення факту безпідставного невиконання вимог Тимчасової слідчої комісії, ухилення від явки на її засідання та/або невиконання рішення про привід такі дії повинні розглядатися як грубе порушення службової дисципліни та невиконання посадових обов'язків, що має бути самостійною підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності (звільнення із займаної посади).

Для забезпечення ефективною реалізації зазначених механізмів необхідним є внесення комплексних змін до Кодексу України про адміністративні

правопорушення, Кримінального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Закону України «Про Національну поліцію», Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», а також інших нормативно-правових актів, що регулюють питання парламентського контролю.

На переконання Тимчасової слідчої комісії, реалізація зазначених законодавчих змін забезпечить реальну обов'язковість виконання законних вимог парламентських органів контролю, унеможливить безкарне ігнорування викликів Тимчасових слідчих комісій та підвищить ефективність здійснення Верховною Радою України своїх контрольних функцій.

УХВАЛЕНІ

ТИМЧАСОВОЮ СЛІДЧОЮ КОМІСІЄЮ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ РОЗСЛІДУВАННЯ МОЖЛИВИХ ФАКТІВ КОРУПЦІЙНИХ АБО ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕНЬ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ, СУДАХ ТА ОРГАНАХ СУДОВОЇ ВЛАДИ

ВИСНОВКИ

1. Чинна система антикорупційного контролю потребує невідкладного реформування, а діяльність окремих правоохоронних органів, судів та органів судової влади має низку системних проблем, недоліків та супроводжується ризиками системних корупційних проявів.

Результати голосування:

«За» – 7;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

2. Кількість перевірок декларацій та моніторингів способу життя посадових осіб правоохоронних органів і судової влади є критично низькою та не відповідає реальному рівню корупційних ризиків у цих сферах. Національне агентство з питань запобігання корупції не забезпечує належного реагування на інформацію про можливі корупційні правопорушення, зокрема на публікації у засобах масової інформації та інші відкриті джерела, що свідчить про формальний характер здійснення антикорупційного контролю правоохоронних, судових органів. Система електронного декларування у її нинішньому вигляді не забезпечує досягнення задекларованої антикорупційної мети, оскільки

переважна більшість декларацій фактично залишається без повноцінного *змістовного* контролю. Відсутність дієвих механізмів притягнення до відповідальності співробітників правоохоронних і судових органів, недостатня кількість їх перевірок та *формальний* підхід до контролю створюють умови для безкарності посадових осіб правоохоронної та судової систем і поширення корупційних практик у державних органах.

Національне агентство з питань запобігання корупції повинно бути наділене дієвими механізмами обов'язкового реагування на оприлюднені в засобах масової інформації відомості про можливі корупційні правопорушення.

Законодавче регулювання у сфері фінансового контролю та запобігання корупції потребує невідкладного удосконалення, зокрема в частині впровадження ризик-орієнтованого підходу, розширення повноважень щодо аналізу способу життя та забезпечення невідворотності відповідальності за порушення антикорупційного законодавства, зокрема співробітниками правоохоронних і судових органів.

Результати голосування:

«За» – 7;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

3. Чинне законодавче визначення поняття «конфлікт інтересів» є надмірно уніфікованим, не враховує специфіку повноважень різних категорій посадових осіб та не забезпечує ефективного запобігання корупційним ризикам у правоохоронних, судових органах, судах та органах державної влади.

Універсальний підхід до врегулювання конфлікту інтересів створює формальний характер антикорупційного контролю, за якого реальні конфлікти інтересів залишаються невиявленими або ігноруються.

Законодавство не містить належного врегулювання конфлікту інтересів членів Громадської ради доброчесності та вимог щодо обов'язковості подання ними декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави, що створює ризики упередженості, суб'єктивного оцінювання кандидатів на посади суддів та підриває довіру до процедур їх добору.

Не виявлення та відсутність належного реагування з боку Національного агентства з питань запобігання корупції на очевидні конфлікти інтересів під час проведення конкурсів до апеляційних судів за участю близьких родичів, колег членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя свідчить про неефективність механізмів контролю, формальний підхід до

виконання покладених повноважень та неспроможність забезпечити реальне запобігання корупційним ризикам у процесах формування суддівського корпусу.

Відсутність обов'язкових механізмів відводу, чітких обмежень та ефективних інструментів реагування на потенційний конфлікт інтересів фактично легітимізує участь осіб із високими корупційними ризиками у конкурсних та кадрових процедурах.

Існуюча модель врегулювання конфлікту інтересів потребує невідкладного перегляду із запровадженням диференційованого підходу залежно від статусу суб'єкта, обсягу його повноважень та рівня корупційних ризиків.

Результати голосування:

«За» – 7;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

4. Діяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України під час проведення конкурсів до апеляційних судів супроводжувалася системними порушеннями, які ставлять під сумнів законність, об'єктивність та неупередженість усього процесу добору суддів. Конкурси фактично втратили ознаки рівності та прозорості, а сама процедура оцінювання створила умови для *ручного впливу, маніпуляцій результатами та просування наближених осіб.*

Тимчасовою слідчою комісією встановлено численні факти участі у конкурсах родичів, помічників та інспекторів членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів (ВККС) і Вищої ради правосуддя (ВРП), які отримували непропорційно високі результати саме на тих етапах, де оцінювання здійснювалося суб'єктивно членами ВККС. Така практика має очевидні ознаки конфлікту інтересів, «кругової поруки» та створення привілейованих умов для «своїх» кандидатів, що грубо порушує принципи доброчесності та рівного доступу до правосуддя.

Система оцінювання кандидатів є непрозорою. Понад 80% підсумкової оцінки кандидата формується на підставі суб'єктивного «внутрішнього переконання» членів ВККС за результатами співбесіди, без чітко визначених та вимірюваних критеріїв, детального обґрунтування балів та належної фіксації результатів. Натомість, частка об'єктивного, безстороннього та автоматизованого оцінювання становить лише близько 20%, що створює значний простір для дискреції та суб'єктивного впливу на результати оцінювання. Переважання суб'єктивних критеріїв над об'єктивними в процедурі оцінювання створює ризики корупції, упередженості, рівності, прозорості.

Відсутність екзаменаційних відомостей, можливість передачі практичних завдань стороннім особам, маніпуляції з прохідними балами та порушення правил інформаційної безпеки створили умови для масштабних зловживань та дискредитації конкурсних процедур.

Особливе занепокоєння викликають встановлені Тимчасовою слідчою комісією обставини щодо перевірки практичних завдань Головою ВККС А.Пасічником. Факти перевірки сотень робіт під час перебування на стаціонарному лікуванні, суперечливі пояснення щодо способу отримання матеріалів та підтвердження можливості передачі робіт третім особам свідчать про ймовірне втручання у систему оцінювання та мають ознаки кримінальних правопорушень. За результатами звернень Тимчасової слідчої комісії відповідні відомості внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань, розслідування у кримінальних провадженнях триває.

Тимчасова слідча комісія також встановила, що ВККС та ВРП довільно і вибірково застосовують поняття «доброчесності», використовуючи розмиті та невизначені критерії, яких не передбачено законом. Це дозволяє одним кандидатам безпідставно знижувати бали, а іншим – надавати максимальні оцінки за аналогічних обставин. Такий підхід порушує принцип юридичної визначеності, створює високі корупційні ризики та перетворює критерій «доброчесності» на інструмент вибіркового впливу на результати конкурсів.

З огляду на відсутність законодавчо визначеного поняття доброчесності та чітких критеріїв її оцінювання, доцільним є внесення змін до законодавства з метою закріплення визначення «доброчесності», а також встановлення вичерпного та об'єктивного переліку критеріїв її оцінки. Це сприятиме підвищенню правової визначеності, уніфікації підходів до оцінювання кандидатів і мінімізації ризиків суб'єктивного тлумачення відповідних вимог.

Тимчасова слідча комісія вважає, що ВККС у її нинішньому складі, структурі та процедурі діяльності не забезпечує належного формування суддівського корпусу. Відсутність персональної відповідальності членів ВККС, ефективних механізмів оскарження рішень та автоматичного врегулювання конфлікту інтересів призвела до глибокої кризи довіри до конкурсних процедур і судової влади загалом.

Гострою є необхідність на законодавчому рівні збільшити вагу етапів оцінювання кандидатів на посаду судді, які здійснюються автоматизовано та не передбачають безпосереднього впливу членів конкурсних чи кваліфікаційних органів на результат. Тобто доцільно збільшити вагу етапів оцінювання, результат яких не залежить від розсуду окремих осіб, де будь-яке зовнішнє втручання, вплив чи коригування результатів повинні бути технічно неможливими. Кількість балів, що нараховується за результати незалежного та автоматизованого тестування знань кандидата, повинна суттєво перевищувати

кількість балів, яка присвоюється за результатами співбесіди, оскільки саме об'єктивні форми оцінювання забезпечують рівність кандидатів, виключають можливість стороннього впливу та мінімізують ризики суб'єктивізму.

Тимчасова слідча комісія наголошує на необхідності невідкладного законодавчого реформування системи добору суддів, зокрема шляхом встановлення чітких критеріїв оцінювання, обов'язкової цифрової фіксації всіх етапів конкурсу, заборони участі у конкурсах близьких осіб членів ВККС та ВРП, автоматичного відводу при конфлікті інтересів, а також запровадження реальної персональної відповідальності членів органів суддівського врядування за порушення закону та маніпуляції конкурсними процедурами.

Результати голосування:

«За» – 7;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

5. У діяльності Третього та Четвертого складу Громадської ради доброчесності (ГРД) наявні ознаки системного зовнішнього впливу, непрозорого формування складу та можливих корупційних ризиків, які ставлять під сумнів незалежність цього органу та об'єктивність його висновків щодо кандидатів на посади суддів.

Тимчасовою слідчою комісією встановлено фактичний монопольний вплив окремої громадської організації на діяльність ГРД, зокрема через фінансову, організаційну та кадрову залежність. Такий вплив проявлявся у спробах контролювати формування складу Ради, блокуванні незалежної комунікації з міжнародними партнерами, тиску на членів ГРД та просуванні «потрібних» кандидатів через узгоджені списки. У результаті механізм громадського контролю фактично перетворився на інструмент впливу вузького кола осіб на процес формування суддівського корпусу.

Встановлений Тимчасовою слідчою комісією факт здійснення оплати роботи окремих членів ГРД виконавчим директором громадської організації створює обґрунтовані ризики виникнення конфлікту інтересів та ставить під сумнів повну незалежність окремих членів ГРД під час виконання ними своїх повноважень. З огляду на суттєвий вплив ГРД на процедури добору та оцінювання суддів, будь-які фінансові зв'язки членів цього органу з приватними особами, будь-якими іншими юридичними структурами повинні бути максимально прозорими та підлягати належному контролю. Зазначені обставини свідчать про необхідність запровадження для членів ГРД механізмів фінансового

декларування та врегулювання конфлікту інтересів, аналогічних тим, що застосовуються до інших учасників процесу формування суддівського корпусу.

Тимчасова слідча комісія вважає, що здійснення громадською організацією оплати роботи окремих членів ГРД може свідчити про наявність механізмів впливу на діяльність органу, який покликаний діяти незалежно та неупереджено. Особливе занепокоєння викликає вибірковий характер таких виплат, оскільки виникає обґрунтоване питання щодо критеріїв, за якими одним членам ГРД надавалася фінансова винагорода, а іншим – ні. Така практика створює ризики формування залежності окремих членів ГРД від джерел фінансування та може свідчити про просування інтересів відповідної громадської організації через осіб, які беруть участь у процесах оцінювання кандидатів на посади суддів. Наявність подібних фінансових взаємовідносин не відповідає високим стандартам незалежності та безсторонності, які повинні застосовуватися до осіб, що мають вплив на формування суддівського корпусу. Такі обставини свідчать про наявність реального чи потенційного конфлікту інтересів, прихованого впливу на прийняття рішень та можливих корупційних ризиків.

Процес формування ГРД є непрозорим, хаотичним та не відповідає базовим принципам відкритості й професійності. Законодавство не встановлює чітких вимог до освіти, професійного досвіду, репутації та доброчесності кандидатів до складу ГРД, що створює можливість для делегування залежних, непрофесійних та/або заангажованих осіб. Тимчасова слідча комісія вважає за необхідне законодавчо визначити чіткі кваліфікаційні вимоги та критерії до членів ГРД. Відсутність чітких процедур і критеріїв фактично дозволяє окремим структурам узурпувати вплив на діяльність ГРД.

Особливе занепокоєння викликають встановлені Тимчасовою слідчою комісією факти поширення серед учасників виборчого процесу до ГРД так званих «рекомендованих списків» кандидатів, формування категорій «бажаних» та «небажаних» осіб, а також ознаки кулуарного погодження складу ГРД ще до проведення голосування. Такі дії мають ознаки маніпулювання виборчим процесом та підривають легітимність самої процедури формування ГРД.

Тимчасова слідча комісія вважає, що наявність неформального контролю над ГРД створює прямі ризики неправомірного впливу на діяльність ВККС через механізм оцінювання доброчесності суддів. За таких умов висновки ГРД можуть ухвалюватися не на підставі об'єктивного аналізу, а під впливом інтересів окремих організацій чи груп, що дискредитує саму ідею громадського контролю у судовій реформі.

Слід забезпечити прозорість та підзвітність членів Громадської ради доброчесності. З огляду на те, що висновки та діяльність цього органу безпосередньо впливають на оцінювання кандидатів на посади суддів,

проходження ними кваліфікаційних процедур, члени ГРД беруть участь у формуванні суддівського корпусу України, доцільним є поширення на членів Громадської ради доброчесності обов'язку щодо подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Такий механізм дозволить забезпечити належний рівень публічного контролю за можливими конфліктами інтересів, джерелами доходів та майновим станом осіб, які мають суттєвий вплив на кар'єру суддів. Вимоги щодо прозорості та доброчесності мають однаковою мірою застосовуватися не лише до кандидатів та суддів, але й до осіб, які здійснюють їх оцінювання та впливають на ухвалення відповідних рішень.

Члени ГРД не змогли чітко пояснити Тимчасовій слідчій комісії порядок формування ГРД та межі власних повноважень. ГРД фактично не має визначеної структури та механізмів підзвітності, що створює правову невизначеність та сприяє безконтрольності у її діяльності. Гострою є необхідність удосконалення законодавчого врегулювання порядку формування, повноважень ГРД, встановлення чітких критеріїв добору її членів, порядку створення і функціонування, фінансування секретаріату ГРД, механізмів запобігання конфлікту інтересів та гарантій незалежності від будь-якого зовнішнього впливу. Без таких змін діяльність ГРД створює не механізм забезпечення доброчесності суддівського корпусу, а додаткові корупційні ризики та загрозу втрати довіри до судової реформи загалом.

Результати голосування:

«За» – 7;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

6. Чинне законодавство створює нерівний правовий режим для членів Вищої ради правосуддя (ВРП), Вищої кваліфікаційної комісії суддів (ВККС) України залежно від їхнього професійного походження. Судді, які входять до складу цих органів, продовжують користуватися спеціальним статусом та гарантіями суддів, хоча фактично *не здійснюють правосуддя*, тоді як представники інших правничих професій зобов'язані припиняти/зупиняти свою попередню діяльність без збереження аналогічних гарантій (наприклад, адвокат має припинити/зупинити свою адвокатську діяльність). Такий підхід порушує базовий принцип, згідно з яким суддівські гарантії покликані забезпечувати незалежність судді *під час здійснення правосуддя*, створює необґрунтовані привілеї, суперечить принципу рівності та потребує законодавчого перегляду із збереженням за суддями права на повернення до здійснення правосуддя після завершення повноважень у ВРП чи ВККС України.

Збереження за членами ВРП та ВККС України статусу судді, незважаючи на фактичне нездійснення ними правосуддя, створює додаткові перешкоди для парламентського контролю. Під час роботи Тимчасової слідчої комісії неодноразово мала місце відмова у наданні інформації окремими членами ВРП та ВККС України з посиланням на їхній статус судді та гарантії незалежності судової влади. При цьому запитувана Тимчасовою слідчою комісією інформація стосувалася не здійснення правосуддя чи розгляду судових справ, а виконання адміністративних, кадрових, дисциплінарних та організаційних повноважень у складі ВРП та ВККС України. Таким чином, фактичне поширення суддівських гарантій на діяльність, яка не пов'язана зі здійсненням правосуддя, призводить до необґрунтованого обмеження можливостей парламентського контролю та зниження рівня підзвітності органів суддівського врядування перед суспільством.

Тимчасова слідча комісія вважає за необхідне внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» передбачивши, що судді, обрані або призначені до складу Вищої ради правосуддя чи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, зберігають право на повернення до здійснення правосуддя після завершення своїх повноважень, а також відповідні трудові та соціальні гарантії. Водночас на період виконання повноважень члена ВРП або ВККС України на таких осіб не повинні поширюватися спеціальний статус судді та гарантії, безпосередньо пов'язані зі здійсненням правосуддя, оскільки вони не розглядають судові справи та не реалізують функції судової влади. Суддівські гарантії мають забезпечувати незалежність під час здійснення правосуддя, а не під час виконання адміністративних, кадрових чи дисциплінарних функцій в органах суддівського врядування. Члена ВРП або ВККС України мають надавати пояснення на запрошення Тимчасової слідчої комісії щодо їх діяльності у відповідному органі щодо питань не пов'язаних зі здійсненням ними правосуддя.

Результати голосування:

«За» – 7;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

7. Державне бюро розслідувань (ДБР) здійснює розслідування щодо високопосадовців, працівників правоохоронних органів, суддів, прокурорів, представників органів державної влади та народних депутатів України, у тому числі представників провладної більшості, що свідчить про відсутність

вибіркового підходу та політичної недоторканності окремих категорій посадових осіб.

Будь-який політичний вплив на діяльність ДБР становить пряму загрозу верховенству права, об'єктивності досудового розслідування та принципу невідворотності відповідальності. Політичний контроль над органом розслідування неминує створює ризики вибіркового правосуддя, безкарності для наближених до влади осіб та використання кримінального переслідування як інструменту політичного тиску.

Незалежність ДБР є критично важливою умовою функціонування держави та однією з базових гарантій довіри суспільства до системи правосуддя. Будь-які спроби втручання у діяльність Бюро, впливу на слідчих чи використання правоохоронної системи в інтересах політичних груп мають отримувати жорстку правову оцінку та невідкладне реагування.

Системна корупція у сферах оборонних закупівель, енергетики, митної та податкової політики, а також у діяльності правоохоронних органів і судової влади становить пряму загрозу національній безпеці України. В умовах війни такі злочини мають розцінюватися не лише як корупційні правопорушення, а як дії, що підривають обороноздатність держави та довіру громадян до державних інституцій.

ДБР перевантажене окремими категоріями справ, пов'язаних із військовими злочинами. Попри наявність спеціалізованих підрозділів, навантаження на одного слідчого може перевищувати тисячу проваджень, що негативно впливає на якість та оперативність розслідувань, призводить до затягування процесуальних дій і знижує ефективність притягнення винних до відповідальності.

Реальна ефективність ДБР можлива виключно за умови повної процесуальної незалежності, належного кадрового забезпечення, неможливості політичного втручання та невідворотності відповідальності для всіх осіб незалежно від їх політичного статусу, посад чи зв'язків.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

8. Попри публічно задекларовану трансформацію Національної поліції України до «проактивної моделі запобігання корупції», реальний стан протидії корупційним правопорушенням у системі Національної поліції України свідчить про наявність глибоких системних проблем, недостатню ефективність

фінансового контролю та критичне перевантаження антикорупційної інфраструктури.

Значна частина виявлених порушень у сфері декларування має формальний характер, тоді як випадки незаконного збагачення, необґрунтованих активів та складних корупційних схем виявляються у поодиноких випадках. На тлі постійних повідомлень у засобах масової інформації про масштабні корупційні правопорушення за участю працівників поліції це свідчить про низьку здатність існуючої системи виявляти та доводити сутнісну корупцію, а не лише технічні порушення.

Тимчасова слідча комісія встановила критичну невідповідність кадрового забезпечення обсягу функцій фінансового контролю. Із сотень відкритих кримінальних проваджень щодо працівників Національної поліції України лише незначна частина завершилася обвинувальними вироками суду, що свідчить про серйозні проблеми якості доказової бази, процесуального супроводу та ефективності усієї системи антикорупційного реагування. Фактичний розрив між виявленням правопорушень і реальним притягненням винних до відповідальності створює атмосферу безкарності всередині системи.

Виявлення аудитами десятків ключових ризиків та фінансових порушень на сотні мільйонів гривень свідчить про системні провали внутрішнього контролю, неналежне управління ризиками та неспроможність своєчасно запобігати корупційним проявам у діяльності Національної поліції України. При цьому масштаби звільнень і дисциплінарних проваджень підтверджують, що проблема корупції у системі має не поодинокий, а системний характер.

Разом із тим, Тимчасова слідча комісія відзначає впровадження Національною поліцією України окремих позитивних цифрових та організаційних рішень, спрямованих на мінімізацію людського фактора, автоматизацію аналізу декларацій та розвиток внутрішньої доброчесності. Однак наявні механізми внутрішнього превентивного контролю перевірки декларацій мають ті ж недоліки, що і система контролю Національного агентства з питань запобігання корупції, а також залишаються недостатніми без реального посилення кадрового забезпечення, розширення автоматизованих механізмів контролю, поглиблення аналітичної складової перевірок та забезпечення невідворотності відповідальності за корупційні правопорушення. Тимчасова слідча комісія наголошує, що існуюча модель антикорупційної діяльності Національної поліції України залишається перевантаженою, фрагментарною та недостатньо ефективною. Без комплексного посилення інституційної спроможності, належного кадрового забезпечення, системного контролю способу життя працівників поліції та реальної відповідальності за корупційні правопорушення ризики подальшої деградації довіри суспільства до правоохоронної системи лише зростатимуть.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

9. Система фінансового контролю та запобігання корупції у Службі безпеки України залишається недостатньо ефективною, фрагментарною та такою, що не забезпечує належного рівня прозорості, підзвітності та невідворотності відповідальності. Попри наявність антикорупційної програми та окремих механізмів контролю, реальні результати їх застосування не відповідають масштабам корупційних ризиків у секторі безпеки.

Тимчасова слідча комісія констатує високий рівень неподання або несвоєчасного подання декларацій, особливо серед осіб, які припинили службу в Службі безпеки України. Така ситуація свідчить про слабкість механізмів постконтролю, відсутність ефективного супроводу після звільнення та неспроможність системи забезпечити виконання базових вимог антикорупційного законодавства.

Кількість повних перевірок декларацій у Службі безпеки України є критично низькою та не відповідає ані масштабам органу, ані рівню потенційних корупційних ризиків. Низька інтенсивність перевірок, обмежена кількість виявлених серйозних порушень та слабка трансформація виявлених фактів у кримінальні провадження свідчать про формальний характер фінансового контролю та недостатню ефективність правозастосування.

Окреме занепокоєння викликає наявність розбіжностей між Службою безпеки України та Національним агентством з питань запобігання корупції щодо доступу до декларацій та обміну інформацією. Відсутність повноцінного доступу до частини даних створює «сліпі зони» у фінансовому моніторингу, унеможлиблює повноцінний контроль та формує ризики уникнення відповідальності.

Наявний стабільно високий рівень публічних повідомлень про можливі корупційні прояви у діяльності Служби безпеки України, що в умовах обмеженої прозорості та закритості інституції формує негативний суспільний резонанс і підриває довіру до органу. Недостатня кількість внутрішніх перевірок та превентивних антикорупційних процедур створює ризики формування всередині системи неформальних зв'язків і замкнених середовищ із підвищеними корупційними ризиками.

Існуюча модель антикорупційної діяльності у Службі безпеки України має переважно декларативний та реактивний характер і не забезпечує реальної превенції корупційних правопорушень.

Відсутність системного ризик-орієнтованого підходу, недостатня інституційна спроможність антикорупційних підрозділів та обмежена прозорість процесів свідчать про необхідність комплексного реформування системи фінансового контролю та внутрішнього нагляду.

На часі вдосконалення законодавчого регулювання у сфері фінансового контролю щодо працівників Служби безпеки України, забезпечення балансу між вимогами державної таємниці та принципами підзвітності, розширення повноважень контролюючих органів, посилення координації між Службою безпеки України та Національним агентством з питань запобігання корупції, а також впровадження сучасних цифрових механізмів контролю та управління корупційними ризиками.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

10. Діяльність Бюро економічної безпеки України демонструє лише часткову позитивну динаміку у сфері досудового розслідування економічних та корупційних правопорушень, однак системна ефективність органу залишається недостатньою через критичні проблеми внутрішнього контролю, кадрового забезпечення, фінансового моніторингу та координації з іншими державними органами. Попри збільшення кількості кримінальних проваджень, скерованих до суду, система внутрішньої безпеки Бюро економічної безпеки України не забезпечує належного доведення виявлених порушень до рівня кримінальної відповідальності. Значна кількість службових перевірок завершувалась дисциплінарними рішеннями або звільненнями, однак лише незначна частина фактів отримала процесуальне продовження у вигляді повідомлень про підозру чи реальних кримінальних проваджень. Це свідчить про формальний характер окремих механізмів реагування та недостатню результативність антикорупційної інфраструктури всередині органу.

Окреме занепокоєння викликає критично низький рівень укомплектованості штату, що фактично обмежує спроможність органу повноцінно виконувати покладені на нього функції. Система фінансового контролю щодо працівників Бюро економічної безпеки України фактично функціонує формально та не забезпечує належного рівня виявлення і покарання

корупційних правопорушень. Мінімальна кількість повних перевірок декларацій, відсутність адміністративної практики та слабка реакція правоохоронної системи на виявлені порушення свідчать про низьку інституційну спроможність держави забезпечувати реальний антикорупційний контроль у цьому секторі.

Без невідкладного усунення виявлених системних недоліків, зокрема у сфері кадрової політики, внутрішньої безпеки, фінансового контролю, цифровізації, міжвідомчої взаємодії та нормативного регулювання – існує реальна загроза втрати інституційної спроможності Бюро економічної безпеки України як ключового органу у сфері економічної безпеки держави.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

11. Тимчасовою слідчою комісією встановлено наявність системних організаційних, кадрових, процесуальних, фінансових та технічних проблем у діяльності Вищого антикорупційного суду (ВАКС), які негативно впливають на ефективність здійснення правосуддя, дотримання розумних строків розгляду справ та рівень суспільної довіри до антикорупційної судової системи.

Наявність значної кількості вакантних посад суддів свідчить про неефективність механізмів кадрового забезпечення Суду та створює ризики перевантаження суддів, затягування судового розгляду і погіршення якості здійснення правосуддя.

Встановлено відсутність належного нормативного регулювання та прозорих критеріїв надання державної охорони суддям ВАКС і членам їх сімей, що створює корупційні ризики, передумови для вибіркового застосування заходів безпеки та неефективного використання державних ресурсів. Тимчасовою слідчою комісією встановлено численні випадки надання державної охорони за відсутності належного обґрунтування та документально підтверджених загроз, що свідчить про можливе використання механізму державної охорони не за його безпосереднім призначенням. Виявлені факти використання співробітників державної охорони для супроводу членів сімей суддів за відсутності підтверджених ризиків безпеці свідчать про можливе використання державних ресурсів для забезпечення приватних потреб окремих посадових осіб. Практика регулярного оформлення державної охорони на короткі періоди часу за відсутності належного обґрунтування створює ризики перетворення інституту державної охорони на елемент додаткового

персонального забезпечення окремих суддів за рахунок держави. Тимчасова слідча комісія дійшла висновку про необхідність проведення незалежного аудиту всіх рішень щодо надання державної охорони суддям ВАКС та членам їх сімей із перевіркою законності, обґрунтованості та ефективності використання відповідних бюджетних коштів.

Аналіз функціонування автоматизованої системи розподілу справ свідчить про наявність організаційних та процедурних вразливостей, які за певних умов можуть створювати передумови для прогнозованого визначення складу суду без формального втручання в роботу системи. Відсутність належного зовнішнього аудиту алгоритмів автоматизованого розподілу справ, а також можливість впливу через нерівномірний розподіл навантаження, відрядження, відпустки та інші організаційні механізми потребують додаткової перевірки та посилення контролю.

Статистичні показники діяльності Вищого антикорупційного суду не відповідають рівню ресурсного забезпечення та суспільним очікуванням, які були покладені в основу створення Суду. За наявності понад одинадцяти тисяч матеріалів і справ у провадженні суду першої інстанції ухвалення лише 109 вироків свідчить про низьку результативність розгляду кримінальних проваджень та наявність суттєвих проблем із забезпеченням оперативного правосуддя. Значна кількість кримінальних проваджень закривається у зв'язку із закінченням строків досудового розслідування або строків притягнення до кримінальної відповідальності, що свідчить про системні недоліки функціонування усієї антикорупційної інфраструктури та відсутність належної процесуальної дисципліни. Надмірна концентрація діяльності Суду на розгляді процесуальних питань, продовженні строків та вирішенні технічних процесуальних клопотань свідчить про бюрократизацію судового процесу та недостатню ефективність розгляду справ по суті.

Вкрай низька частка виправдувальних вироків потребує додаткового аналізу на предмет дотримання принципів презумпції невинуватості, змагальності сторін та справедливого судового розгляду.

Домінування угод про визнання винуватості у структурі вироків ВАКС свідчить про надмірне використання механізму процесуальних компромісів та потребує перевірки щодо відповідності цілям боротьби з топ корупцією. З 109 вироків ВАКС як суду першої інстанції 72 ухвалено на підставі угод про визнання винуватості, що становить понад 66 % усіх вироків суду. Відсутність відкритої інформації про результати співпраці осіб, які уклали угоди про визнання винуватості, ставить під сумнів ефективність використання такого інституту для викриття організаторів корупційних схем та інших співучасників злочинів.

Встановлено ознаки неефективного бюджетного планування та використання фінансових ресурсів, про що свідчить повернення значних обсягів невикористаних бюджетних коштів до державного бюджету при одночасних заявах про нестачу ресурсів і високий рівень навантаження. Враховуючи високий рівень бюджетного фінансування, підвищене матеріально-технічне забезпечення, значно вищі розміри суддівської винагороди та майже повне забезпечення суддів службовим житлом, виявлені недоліки в організації роботи Суду не можуть бути пояснені недостатністю ресурсів. Комісією встановлено, що рівень забезпечення суддів ВАКС службовим житлом є одним із найвищих серед судових установ України, що покладає на Суд підвищений обов'язок щодо демонстрації ефективних результатів діяльності.

Отримані матеріали свідчать про суттєву залежність окремих напрямів діяльності ВАКС від міжнародної технічної допомоги та зовнішнього фінансування. Значна частина технічної інфраструктури, програмного забезпечення, систем захисту інформації та інших елементів функціонування Суду створювалася або підтримувалася за рахунок міжнародної допомоги, що створює ризики надмірної зовнішньої залежності. Відсутність детального аудиту використання міжнародної технічної допомоги та недостатня деталізація відповідної інформації унеможлиблює належний парламентський контроль за використанням таких ресурсів. Тимчасова слідча комісія вважає, що має бути здійснено перевірку законності, ефективності та прозорості використання міжнародної технічної допомоги, отриманої ВАКС та пов'язаними з його діяльністю структурами. Припинення або призупинення окремих програм міжнародної підтримки продемонструвало залежність функціонування окремих напрямів діяльності Суду від рішень зовнішніх донорів, що потребує поступового посилення фінансової та технічної самодостатності Суду.

Практика участі суддів ВАКС у спільних міжнародних заходах із представниками НАБУ та САП потребує додаткової оцінки з точки зору дотримання стандартів незалежності судової влади та недопущення виникнення обґрунтованих сумнівів у неупередженості суду. Спільна участь представників органу досудового розслідування, прокуратури та суду у регулярних професійних заходах може негативно впливати на суспільне сприйняття незалежності правосуддя та створювати ризики формування неформальних професійних зв'язків між учасниками кримінального процесу.

Значна кількість процесуальних рішень щодо продовження строків досудового розслідування та застосування запобіжних заходів свідчить про існування проблем із дотриманням принципу розумних строків кримінального провадження.

Сукупність встановлених обставин свідчить про необхідність проведення комплексного незалежного аудиту діяльності Вищого антикорупційного суду,

включаючи кадрову, фінансову, організаційну, технічну та процесуальну складові його функціонування. Тимчасова слідча комісія вважає за необхідне посилити механізми парламентського контролю, зовнішнього аудиту та публічної підзвітності Вищого антикорупційного суду з метою забезпечення належної ефективності використання бюджетних коштів, дотримання принципів незалежності суду та відновлення суспільної довіри до системи антикорупційного правосуддя.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

12. Діяльність Національного антикорупційного бюро України у досліджуваній період супроводжується системними проблемами у сфері фінансового контролю, внутрішнього нагляду, кадрового забезпечення та ефективності досудового розслідування, що негативно впливає на досягнення головної мети діяльності органу – забезпечення невідворотності покарання за корупційні злочини.

Тимчасова слідча комісія встановила вкрай низький рівень практичного фінансового контролю щодо працівників НАБУ. Упродовж 2024 – 2025 років завершено лише дві повні перевірки декларацій працівників органу, що є неспівмірним із масштабом та статусом антикорупційного органу, масштабом повідомлень в засобах масової інформації про численні корупційні прояви в системі НАБУ. При цьому навіть мінімальна кількість перевірок виявила порушення, що свідчить про потенційно значно більший обсяг ризиків у разі реального та системного контролю.

Окреме занепокоєння викликає практика, за якої матеріали щодо можливих правопорушень працівників НАБУ передаються для розслідування самому НАБУ. Така модель створює ризики конфлікту інтересів, корпоративної солідарності та недостатньої незалежності під час перевірки власних працівників, що ставить під сумнів об'єктивність внутрішнього контролю.

Попри формальне зростання окремих статистичних показників діяльності НАБУ, загальний аналіз ефективності розслідувань свідчить про низький рівень процесуальної результативності, накопичення формально активних проваджень без реальної перспективи завершення та про недостатню ефективність використання ресурсів органу.

Тимчасова слідча комісія також звертає увагу на проблеми кадрового забезпечення та дисбаланс між рівнем фінансового забезпечення працівників і

фактичними результатами діяльності органу. Попри суттєве зростання грошового забезпечення детективів НАБУ та розширення штатної чисельності, орган продовжує стикатися з кадровим дефіцитом та неповною укомплектованістю окремих підрозділів. Водночас результативність розслідувань та рівень завершення кримінальних проваджень не демонструють пропорційного покращення.

Особливу стурбованість Тимчасової слідчої комісії викликає відсутність реальних результатів внутрішнього контролю щодо самих працівників НАБУ. За наявності кримінальних проваджень стосовно можливих корупційних правопорушень працівників органу, жодній особі не повідомлено про підозру, жоден обвинувальний акт не направлено до суду та відсутні обвинувальні вироки. Це може створювати враження закритості системи та вибірковості у питаннях відповідальності власних працівників.

Витоки інформації з органів досудового розслідування є неприпустимим явищем, оскільки вони підривають ефективність кримінальних проваджень, створюють можливості для уникнення відповідальності причетними особами, дискредитують правоохоронні органи та ставлять під сумнів їхню спроможність забезпечувати належний захист службової інформації. Особливо небезпечними є випадки систематичних витоків інформації з антикорупційних органів, діяльність яких безпосередньо пов'язана з розслідуванням корупційних злочинів високопосадовців. За таких обставин суспільство має обґрунтовані підстави сумніватися у здатності органу гарантувати конфіденційність досудового розслідування та рівність усіх учасників перед законом. Наявність численних повідомлень про витoki інформації, відсутність результативних розслідувань таких фактів та не встановлення осіб, винних у розголошенні службової інформації, можуть свідчити про недостатню ефективність внутрішніх механізмів контролю та безпеки. Безкарність за витoki інформації формує атмосферу всездозволеності та створює додаткові корупційні ризики всередині самого органу.

Тимчасова слідча комісія вважає, що кожен встановлений факт витoku інформації повинен отримувати належну правову оцінку, а особи, винні у розголошенні відомостей досудового розслідування або службової інформації, мають невідворотно притягуватися до встановленої законом відповідальності незалежно від займаної посади.

Тимчасова слідча комісія також критично оцінює окремі аспекти офіційної публічної комунікації Національного антикорупційного бюро України. Використання фамільярного та подекуди жаргонного стилю ведення офіційних інформаційних ресурсів, а також пріоритетність окремих комунікаційних та медійних посад в умовах кадрового дефіциту у слідчих підрозділах, негативно впливають на авторитет органу та рівень суспільної довіри до нього.

Тимчасова слідча комісія дійшла висновку про необхідність посилення незалежного фінансового контролю щодо працівників антикорупційних органів, удосконалення механізмів зовнішнього нагляду за розслідуваннями щодо працівників НАБУ, підвищення ефективності процесуального супроводу кримінальних проваджень, скорочення кількості тривалих нерезультативних розслідувань та забезпечення належних стандартів офіційної комунікації державного правоохоронного органу.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

13. Система фінансового контролю щодо працівників Спеціалізованої антикорупційної прокуратури є фактично формальною та демонструє вкрай низьку практичну результативність. У 2024 році не завершено жодної повної перевірки декларацій працівників САП, у 2025 році – завершено лише одну перевірку. НАЗК не склало жодного адміністративного протоколу та не направило жодного обґрунтованого висновку щодо можливих корупційних правопорушень працівників САП.

САП має суттєву кадрову неуккомплектованість та критичне навантаження на фактично працюючих прокурорів. Значна частина штатного складу фактично не здійснювала процесуальних функцій через мобілізацію та інші обставини. Навантаження на одного прокурора є надмірним для категорії складних антикорупційних проваджень. За умов кадрового дефіциту та обмеженої результативності рівень грошового забезпечення прокурорів САП залишається надзвичайно високим. Відсутність централізованого обліку та повної аналітичної інформації ускладнює парламентський контроль та оцінку ефективності діяльності САП. Діяльність Спеціалізованої антикорупційної прокуратури потребує посилення кадрової спроможності, фінансового контролю та ефективності процесуального супроводу кримінальних проваджень.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

14. Тимчасова слідча комісія вважає неприпустимою практику систематичних спільних закордонних відряджень керівництва Національного

антикорупційного бюро (НАБУ), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури(САП) та суддів Вищого антикорупційного суду (ВАКС), оскільки такі поїздки суперечать принципу інституційної відокремленості органів, які в межах кримінального провадження виконують різні та взаємо контролюючі функції. НАБУ здійснює досудове розслідування, САП здійснює процесуальне керівництво та нагляд за законністю такого розслідування, а ВАКС забезпечує незалежний судовий контроль та розгляд відповідних справ. Регулярна участь керівників цих органів у спільних заходах та відрядженнях створює ризики формування неформальних, у тому числі й корупційних, зв'язків між посадовими особами, які за законом повинні залишатися незалежними один від одного. Подібна практика здатна породжувати обґрунтовані сумніви щодо об'єктивності процесуального контролю, неупередженості судового розгляду та фактичного дотримання принципу розподілу повноважень між органами правопорядку, прокуратури та суду.

Закордонні відрядження посадових осіб мають здійснюватися виключно в межах їхніх безпосередніх повноважень, за наявності чітко визначеної службової необхідності та підтвердженого практичного результату для відповідного органу. Бюджетні кошти повинні використовуватися виключно для виконання конкретних функцій в межах повноважень органу якому вони визначені, а не для створення умов для постійного неформального спілкування представників органів, які повинні здійснювати взаємний контроль один за одним.

З метою запобігання конфлікту інтересів, збереження незалежності інституцій та підтримання суспільної довіри до антикорупційної системи практика спільних відряджень керівництва НАБУ, САП та ВАКС має бути суттєво обмежена, а кожен випадок такої участі – окремо обґрунтований з точки зору необхідності, пропорційності та, головне, досягнутого результату.

Окрему увагу слід звернути на тенденцію фактичного включення Вищого антикорупційного суду до так званої «антикорупційної системи». Такий підхід є концептуально хибним та суперечить конституційним засадам здійснення правосуддя. На відміну від НАБУ та САП, які є правоохоронним органом та органом прокуратури відповідно, ВАКС є судом і належить до судової гілки влади. Суд не може розглядатися як складова правоохоронної або антикорупційної вертикалі, оскільки його основною функцією є незалежне, безсторонне та об'єктивне здійснення правосуддя.

Судді ВАКС щоденно розглядають клопотання детективів НАБУ та прокурорів САП, здійснюють судовий контроль за їхніми діями, ухвалюють рішення щодо проведення обшуків, арештів майна, застосування запобіжних заходів та в подальшому розглядають обвинувальні акти у справах, які розслідувалися НАБУ та підтримуються САП. Саме тому між судом, стороною

обвинувачення та органом досудового розслідування повинна зберігатися максимальна інституційна дистанція.

Систематичні спільні заходи, конференції, навчання та закордонні відрядження за участю керівництва НАБУ, САП та суддів ВАКС створюють ризик формування неформальних особистих зв'язків між особами, які в межах кримінального провадження повинні перебувати у процесуально незалежних відносинах. Навіть за відсутності будь-яких неправомірних дій такі контакти можуть породжувати обґрунтовані сумніви щодо безсторонності суду та незалежності здійснення правосуддя.

Суд не повинен бути учасником єдиної корпоративної чи інституційної спільноти з органами, рішення та дії яких він зобов'язаний перевіряти. Принцип незалежності судової влади передбачає не лише фактичну незалежність суду, а й відсутність обставин, які можуть створювати у суспільства враження про надмірну наближеність суддів до сторони обвинувачення.

Будь-які практики спільних відряджень та участі у заходах разом представників НАБУ, САП, ВАКС можуть створювати враження існування єдиної «антикорупційної корпорації» з числа суддів, прокурорів та слідчих, що є несумісним з фундаментальними принципами правової держави.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

15. Діяльність Тимчасової слідчої комісії засвідчила системне і демонстративне ігнорування Директором Національного антикорупційного бюро та керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури конституційних механізмів парламентського контролю. Замість належної співпраці з Тимчасовою слідчою комісією Верховної Ради України керівники зазначених органів Семен Кривонос та Олександр Клименко обрали шлях публічної дискредитації Тимчасової слідчої комісії, систематично поширюючи через засоби масової інформації твердження про нібито її створення з метою ліквідації або дискредитації антикорупційних органів. Жодних фактів чи доказів на підтвердження таких заяв протягом всього часу існування Тимчасової слідчої комісії не надано.

Водночас відповідно до Постанови Верховної Ради України № 4511-ІХ від 19 червня 2025 року Тимчасову слідчу комісію створено для розслідування можливих фактів корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень у правоохоронних органах, судах та органах судової влади. Предметом діяльності

Комісії є перевірка інформації щодо *всіх* правоохоронних органів без винятку, включаючи НАБУ та САП. Отже, будь-які спроби представити діяльність Тимчасової слідчої комісії як політичне переслідування окремих інституцій є маніпулятивними та такими, що суперечать змісту рішення Верховної Ради України.

Матеріали, зібрані Тимчасовою слідчою комісією, результати аналізу, підготовленого Дослідницькою службою Верховної Ради України, а також численні публікації у засобах масової інформації свідчать про наявність системних корупційних ризиків у діяльності НАБУ та САП. Безкарність будь-якого правоохоронного органу неминує породжує корупцію всередині такого органу. Органи, створені для боротьби з корупцією, не можуть бути виведені з-під контролю держави та суспільства, оскільки відсутність контролю сама по собі створює умови для зловживань.

Досліджені Тимчасовою слідчою комісією матеріали свідчать про значні обсяги бюджетного фінансування НАБУ та САП при одночасному існуванні низки проблемних аспектів їх діяльності, зокрема високої частки угод зі слідством, численних закордонних відряджень керівництва поза межами безпосередніх функціональних повноважень інституцій, низьких показників перевірки декларацій, а також недостатнього рівня виявлення та притягнення до відповідальності за корупційні правопорушення.

Попри це, Директор НАБУ та керівник САП двічі відмовилися взяти участь у засіданнях Тимчасової слідчої комісії та надати відповіді на запитання членів Тимчасової слідчої комісії. Перше запрошення Директору НАБУ та Керівнику САП було направлено 29 квітня 2026 року, тобто більш ніж за два тижні до засідання, хоча законодавство вимагає повідомлення не пізніше ніж за три дні. Про свою неявку Директор НАБУ повідомив лише у день проведення засідання, пославшись на «внутрішньоорганізаційні заходи». Керівник САП пояснив свою неявку «значним службовим навантаженням».

Відповідно до статті 19 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», явка на запрошення Тимчасової слідчої комісії є не правом, *а прямим законодавчо встановленим обов'язком посадових, службових та інших осіб, визначених законом.*

Норма закону сформульована *імперативно* та прямо встановлює, що відповідні особи «зобов'язані з'явитися на запрошення слідчої комісії і дати правдиві показання чи пояснення». Закон не передбачає для таких осіб можливості на власний розсуд вирішувати питання щодо участі у засіданні Комісії або підміняти виконання цього обов'язку листуванням чи поясненнями про небажання брати участь у її роботі.

Більше того, частина четверта статті 19 Закону прямо передбачає механізм реагування на неявку без поважних причин, слідча комісія має право прийняти рішення про застосування приводу, виконання якого забезпечується органами Національної поліції України. Таким чином, законодавець визначив обов'язковість явки до Тимчасової слідчої комісії як один із ключових елементів парламентського контролю. Відмова від участі у засіданні або ігнорування запрошення Комісії суперечить вимогам статті 19 Закону та фактично перешкоджає здійсненню Верховною Радою України своїх контрольних повноважень.

Повторне запрошення було направлено Директору НАБУ 12 травня 2026 року, Керівнику САП – 14 травня 2026 року, майже за місяць до наступного засідання Тимчасової слідчої комісії, однак про свою відсутність як Директор НАБУ, так і Керівник САП повідомили лише у переддень засідань, пославшись на відпустку.

При цьому ні Директор НАБУ, ні Керівник САП не забезпечили участь *своїх заступників або уповноважених представників*. Така поведінка свідчить не лише про неналежну організацію роботи відповідних органів, але й про свідоме небажання комунікувати з парламентським органом контролю та надавати пояснення щодо обставин, які стали предметом розгляду Комісії.

НАБУ та САП є державними правоохоронними органами, на які покладено виконання визначених законом функцій у сфері запобігання, виявлення та розслідування корупційних правопорушень.

Відповідно до загальних принципів діяльності органів державної влади, у разі неможливості участі керівника органу в офіційному заході його повноваження щодо представництва органу можуть здійснюватися особою, яка виконує обов'язки керівника, або іншим уповноваженим заступником на підставі розподілу функціональних обов'язків чи відповідного доручення. Такий механізм є реалізацією принципу безперервності діяльності органу державної влади та належного представництва державного органу у взаємовідносинах з іншими органами державної влади. Однак на засідання Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України не було забезпечено участі жодного належним чином уповноваженого представника відповідного органу. Таким чином, фактично орган державної влади не був представлений на засіданні Комісії, що свідчить про неналежне виконання обов'язку щодо взаємодії з парламентським органом контролю. Такі дії суперечать принципу поділу влади та системи стримувань і противаг, закріпленим Конституцією України.

Особливо показовим є те, що дії керівництва НАБУ та САП були повністю синхронізованими. Обидва керівники двічі не з'явилися на засідання Комісії, використовували аналогічні аргументи для обґрунтування своєї відсутності та фактично зайняли єдину позицію щодо ігнорування діяльності Тимчасової

слідчої комісії. Така узгодженість дій свідчить про наявність скоординованої комунікаційної стратегії, спрямованої на уникнення парламентського контролю.

Тимчасова слідча комісія визнала причини неявки Директора НАБУ 12 травня 2026 року Семена Кривоноса та керівника САП Олександра Клименка 14 травня 2026 року на засідання комісії неповажними.

Вказані дії мають ознаки свідомого перешкоджання діяльності Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України та створення штучних перешкод для здійснення парламентського контролю, що має ознаки вчинення кримінальних правопорушень.

Фактична відмова від надання інформації та пояснень з питань, що належать до предмета розслідування Тимчасової слідчої комісії, створює обґрунтовані підстави вважати, що керівництво зазначених органів прагнуло уникнути публічного обговорення обставин, які можуть свідчити про неефективне використання бюджетних коштів, службові зловживання або інші корупційні правопорушення.

Ігнорування законних вимог Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України підриває принципи відкритості, підзвітності та верховенства права, дискредитує конституційний механізм парламентського контролю та створює небезпечний прецедент фактичної непідконтрольності окремих державних органів суспільству і представницькому органу Українського народу. Будь-який державний орган, незалежно від його статусу та функцій, зобов'язаний діяти відкрито, підзвітно та в межах закону. Спроби НАБУ та САП поставити себе поза межами парламентського контролю становлять пряму загрозу принципам демократичного врядування та свідчать про приховування корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

16. Наявна у Тимчасової слідчої комісії інформація свідчить про існування ризиків використання окремих інструментів кримінального процесу та діяльності антикорупційної інфраструктури не лише з метою протидії корупції, а й як механізмів тиску, маніпуляцій, вибіркового переслідування та створення умов для можливого отримання неправомірної вигоди.

Тимчасова слідча комісія вважає особливо небезпечними практики можливих провокацій підкупу та штучного створення злочинів антикорупційними органами, що можуть використовуватись для формування

штучної статистики ефективності, тиску на осіб або створення умов для корупційних домовленостей. Окреме занепокоєння викликає тенденція домінування провокаційних та репресивних механізмів над системною профілактикою корупції, що фактично підміняє реальну антикорупційну політику і створює ризики маніпулювання суспільною довірою.

Тимчасова слідча комісія також звертає увагу на численні ризики зловживання окремими положеннями кримінального законодавства та процесу. Зокрема, практика застосування статті 255 Кримінального кодексу України, необґрунтоване тримання осіб під вартою, надмірні застави, арешти майна та ігнорування альтернативних запобіжних заходів можуть використовуватися як інструмент процесуального та фінансового тиску. Відсутність належного контролю за строками досудового розслідування створює передумови для існування так званих «вічних кримінальних проваджень», які можуть використовуватись для шантажу, блокування діяльності осіб та отримання неправомірної вигоди за прискорення або припинення процесуальних дій.

Окрему стурбованість викликає недостатній рівень судового контролю на стадії досудового розслідування, а також практика публічного розкриття матеріалів кримінальних проваджень із метою тиску на суд, суспільство або учасників процесу. Такі дії можуть свідчити про використання кримінального процесу як інструменту інформаційного впливу, маніпуляцій та створення корупційних механізмів впливу на прийняття рішень.

Тимчасова слідча комісія наголошує на існуванні ризиків зловживання механізмами міжнародного розшуку, міжнародної правової допомоги, а також використання угод зі слідством як способу примусу до визнання вини або інструменту процесуального тиску. Такі практики можуть створювати умови для вибіркового переслідування, формування залежності учасників процесу та виникнення корупційних зобов'язань.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

17. За результатами аналізу відповідей Міністерства юстиції України та Державної установи «Київський слідчий ізолятор» встановлено, що попри багаторічне (з 2018 року) функціонування Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, система обліку в установах виконання покарань фактично залишається переважно паперовою. Поряд з електронним реєстром продовжують вестися особові справи, картотеки, алфавітні картки, журнали руху осіб, добові відомості та інші паперові документи, які дублюють значну частину

інформації, що вже міститься в електронній системі. Така ситуація свідчить про незавершеність цифрової трансформації пенітенціарної системи та неефективне використання можливостей державних інформаційних ресурсів, що, в свою чергу, може свідчити і про неефективне використання державних ресурсів.

Особливе занепокоєння викликає те, що навіть під час надання інформації Тимчасовій слідчій комісії виникла необхідність у додаткових поясненнях щодо базових статистичних показників та кількості осіб, які утримуються в Установі. Це свідчить про відсутність єдиних підходів до формування статистичної звітності, складність існуючої системи обліку та наявність ризиків розбіжностей між різними джерелами інформації. Фактично держава не має належних гарантій того, що дані, які формуються на паперових носіях, у відомчих журналах та в електронному реєстрі, є повністю синхронізованими та достовірними.

Збереження паралельного паперового та електронного обліку створює надмірне адміністративне навантаження на персонал установ, потребує значних трудових витрат на підготовку звітності та відповідей на запити, збільшує ризики технічних помилок, втрати інформації, дублювання даних і маніпулювання статистичними показниками. За таких умов оперативне отримання достовірної інформації щодо руху, кількості та статусу осіб, які перебувають під вартою або відбувають покарання, є суттєво ускладненим.

Чинна система обліку фактично не забезпечує можливості оперативного отримання актуальної аналітичної інформації щодо контингенту осіб, які утримуються в Установі (СІЗО). Зокрема, відсутня можливість швидко сформулювати достовірні відомості про кількість осіб, які перебувають під вартою або відбувають покарання за конкретними статтями Кримінального кодексу України, категоріями злочинів чи іншими визначеними критеріями. Для підготовки такої інформації працівники установи змушені здійснювати додаткове ручне опрацювання особових справ, журналів та інших облікових документів. Це свідчить про низький рівень автоматизації облікових процесів, ускладнює здійснення парламентського контролю, перешкоджає оперативному аналізу криміногенної структури контингенту та створює ризики надання неповних або неточних статистичних даних.

Отримані відповіді свідчать про наявність системної проблеми в організації обліку осіб у пенітенціарній системі України та потребують проведення комплексного аудиту функціонування Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, перевірки повноти та узгодженості даних між усіма формами обліку, а також невідкладного впровадження повноцінної цифрової моделі управління даними. Фактичне існування у 2026 році системи, в якій ключові процеси продовжують залежати від паперових журналів і ручного опрацювання інформації, не відповідає принципам ефективного державного управління та сучасним стандартам функціонування державних інституцій.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

18. За результатами проведеного аналізу встановлено відсутність єдиної затвердженої методики або чітких критеріїв визначення розміру застави у кримінальних провадженнях. Жоден із правоохоронних органів не надав Тимчасовій слідчій комісії інформації про існування нормативно закріпленого механізму розрахунку застави, який би забезпечував однаковість та передбачуваність судової практики. На практиці розмір застави нерідко визначається у надзвичайно великих сумах, що значно перевищують межі, передбачені кримінальним процесуальним законодавством, при цьому обґрунтування таких рішень часто має оціночний та суб'єктивний характер.

Аналіз судових рішень також свідчить про відсутність уніфікованих підходів до врахування майнового стану підозрюваного, його сім'ї та інших осіб, що створює ризики неоднакового застосування закону. Значна кількість випадків подальшого зменшення розміру застав Апеляційною палатою ВАКС додатково вказує на наявність проблем із належним обґрунтуванням первинно визначених сум.

Водночас практика застосування надмірно високих застав не повною мірою відповідає підходам Європейського суду з прав людини, відповідно до яких застава повинна бути співмірною майновому стану особи, враховувати конкретні процесуальні ризики та не перетворюватися на приховану форму покарання чи фактичну альтернативу триманню під вартою. Відсутність чітких критеріїв розрахунку застави, належного нормативного регулювання та єдиної методології її визначення створює передумови для суб'єктивізму при ухваленні судових рішень, формування неоднакової судової практики та виникнення ризиків порушення права особи на свободу та особисту недоторканність.

Відсутність прозорих правил призводить до практики призначення необґрунтовано високих застав, які особа об'єктивно не може внести. У таких випадках застава перетворюється з альтернативного запобіжного заходу на приховану форму безальтернативного тримання під вартою, що суперечить стандартам ЄСПЛ та порушує право на свободу.

Тимчасова слідча комісія вважає, що існуюча система створює значні корупційні ризики, оскільки дозволяє довільно завищувати або занижувати розмір застави, стимулює пошук неформальних джерел фінансування, залежність від сторонніх поручителів та підриває довіру до системи правосуддя.

Такий стан справ потребує невідкладного законодавчого врегулювання шляхом запровадження єдиної, прозорої та обов'язкової методики визначення розміру застави. Для усунення ризиків необхідно законодавчо затвердити єдину

методику визначення застави із чіткими критеріями розрахунку, запровадити ефективний контроль за дотриманням стандартів ЄСПЛ щодо пропорційності та обґрунтованості запобіжних заходів.

Крім того, в Україні сформувалася ще одна практика, яка містить суттєві корупційні ризики, за якої умовами кримінально-процесуальних угод передбачається не лише конфіскація активів та призначення покарання, а й перерахування значних сум коштів на підтримку Збройних Сил України через недержавні благодійні організації. Незалежно від рівня суспільної довіри чи медійної репутації таких фондів, подібний механізм містить суттєві корупційні ризики, оскільки створює простір для непрозорого визначення отримувачів коштів, не забезпечує однакових підходів до всіх учасників кримінального провадження та фактично наділяє окремі благодійні структури привілейованим статусом. Крім того, виникають обґрунтовані питання щодо критеріїв відбору конкретного фонду, контролю за подальшим використанням коштів і недопущення конфлікту інтересів. За таких обставин фінансування суспільно важливих потреб має здійснюватися через передбачені законом механізми та державні рахунки, а не шляхом індивідуального визначення окремих недержавних організацій в умовах процесуальних угод.

Запроваджена практика викликає низку питань з точки зору дотримання принципів кримінального права та кримінального процесу. Якщо кримінальне правопорушення завдало шкоди державі або суспільним інтересам, правовими наслідками мають бути відшкодування завданої шкоди, конфіскація активів, спеціальна конфіскація або надходження коштів до Державного бюджету чи спеціально визначених державних фондів. Натомість, спрямування коштів на рахунки не державних благодійних організацій фактично виходить за межі цілей кримінальної відповідальності.

Відтак, виникає ситуація, коли органи прокуратури та суд опосередковано впливають на розподіл значних фінансових ресурсів між недержавними суб'єктами, хоча такі повноваження не є притаманними функціям кримінального правосуддя. Відсутність законодавчо визначених та уніфікованих критеріїв вибору конкретного благодійного фонду створює ризики вибірковості, потенційних конфліктів інтересів і негативно впливає на суспільну довіру до судової системи.

За таких обставин може виникати враження, що пом'якшення кримінально-правових наслідків пов'язується не лише зі співпрацею зі слідством та відшкодуванням завданої шкоди, а й з фінансуванням визначених третіх осіб. Незалежно від фактичних мотивів сторін угоди, сама можливість такого сприйняття становить ризик для принципів справедливості та рівності перед законом.

Саме тому з позиції принципів законності, правової визначеності, рівності всіх перед законом та належного контролю за використанням публічних коштів більш обґрунтованою видається модель, за якої кошти, що сплачуються в межах кримінально-процесуальних угод, спрямовуються до Державного бюджету України або спеціально створених *державних* фондів, а не до недержавних благодійних організацій.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

19. Тимчасова слідча комісія дійшла висновку, що чинний механізм забезпечення явки осіб на засідання тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України є неефективним та не забезпечує належної реалізації контрольної функції парламенту.

Незважаючи на те, що Закон України «Про Національну поліцію» покладає на поліцію обов'язок здійснювати привід осіб за рішенням Тимчасової слідчої комісії, законодавство не визначає змісту такого приводу, порядку його виконання та повноважень поліції у випадку відмови особи виконати законне рішення Комісії. Фактично привід зведено до формальної процедури, за якої поліція не наділена достатніми повноваженнями для забезпечення обов'язкової явки особи на засідання Тимчасової слідчої комісії. Такий стан справ нівелює саму сутність приводу як примусового заходу та створює умови для безкарного ігнорування законних вимог парламентського органу контролю.

Комісія вважає за необхідне законодавчо визначити поняття приводу як примусового забезпечення явки особи до Тимчасової слідчої комісії, надати органам Національної поліції чіткі повноваження щодо його виконання, включаючи застосування передбачених законом заходів примусу у разі протидії або ухилення особи від виконання рішення про привід. Одночасно має бути запроваджено поетапний механізм відповідальності за невиконання законних вимог Тимчасової слідчої комісії. У разі неявки особи без поважних причин або неповідомлення про причини неявки Тимчасова слідча комісія повинна мати право ініціювати притягнення такої особи до адміністративної відповідальності шляхом складення відповідного протоколу. У випадку повторного ігнорування викликів має застосовуватися привід, а у разі систематичного та умисного невиконання вимог має наставати кримінальна відповідальність. Щодо посадових осіб органів державної влади, місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій невиконання законних вимог Тимчасової слідчої комісії, ухилення від явки на її засідання або невиконання рішення про

привід повинно визнаватися грубим порушенням службових обов'язків та бути самостійною підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності, включаючи звільнення із займаної посади.

З метою усунення зазначених недоліків необхідно внести комплексні зміни до Закону України «Про Національну поліцію», Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», забезпечивши реальну обов'язковість виконання законних вимог парламентських органів контролю та невідворотність відповідальності за їх ігнорування.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

20. Незалежність судових і правоохоронних органів не може означати безкарність, а всі посадові особи повинні нести відповідальність за порушення законодавства на рівних засадах.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

21. Будь-які, навіть найдрібніші, корупційні прояви в умовах воєнного стану становлять загрозу національній безпеці, послаблюють державні інституції та підривають довіру суспільства до Держави.

Результати голосування:

«За» – 8;

«Проти» – 0;

«Утрималися» – 0.

Пропозиції:

Заслухати та обговорити звіт Тимчасової слідчої комісії на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Верховній Раді України звіт Тимчасової слідчої комісії взяти до відома.

Оприлюднити звіт Тимчасової слідчої комісії на офіційному веб-сайті Верховної Ради України.

Рекомендувати Верховній Раді України опублікувати висновки Тимчасової слідчої комісії в газеті «Голос України».

**Звіт затверджено на засіданні Тимчасової слідчої комісії
11 червня 2026 року (протокол № 21).**

